

Begroting 2024

St-M
Sint-Michielsgestel

Programmabegroting 2024 en financiële begroting 2024 inclusief meerjarenramingen
2025-2027

Inhoudsopgave

Algemeen	3
Inleiding begroting 2024.....	3
Leeswijzer begroting 2024	5
Programma's	7
Duurzaamheid	7
Sociaal domein	24
Leefomgeving	50
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	81
Ruimtegevend bestuur	99
Paragrafen	112
Lokale heffingen	112
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	120
Kapitaalgoederen.....	126
Financiering	133
Bedrijfsvoering	137
Verbonden partijen	140
Grondbeleid	153
Financiën.....	156
Uitgangspunten en grondslagen begroting 2024 en meerjarenramingen 2025-2027	157
Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo	158
Meerjarig overzicht van baten en lasten en de resultaatbestemming per programma	159
Incidentele baten en lasten op programmaniveau	161
Stand van zaken te realiseren taakstellingen en restant stelposten	165
Reserves	166
Voorzieningen.....	170
Nieuw beleid, gehonoreerde wensen	171
Investerings	171
Meerjarig overzicht balans	174
Overzicht van baten en lasten en presentatie structureel begrotingssaldo	175
Inzicht in baten en lasten Begroting 2024	177
Bijlagen	180
Verplichte BBV indicatoren	180
Lijst van afkortingen	187
Begrippenlijst	190

Algemeen

Inleiding begroting 2024

Het college presenteert de Programmabegroting 2024, de Financiële begroting 2024 en de meerjarenramingen 2025-2027 (hierna genoemd de Begroting 2024) van de gemeente Sint-Michielsgestel.

In 2022 hebben we een ambitieus Bestuursakkoord vastgesteld. We hebben dit bestuursakkoord uitgewerkt in een college werkprogramma. Ondanks dat we te maken hebben met financiële uitdagingen, realiseren we voor de meerjarenbegroting 2024-2027 een duurzaam financieel evenwicht zonder dat daarvoor de lasten voor onze inwoners stijgen. De komende jaren zijn wij in staat om ons werkprogramma uit te voeren en daarmee invulling te geven aan de ambities uit het bestuursakkoord.

Financiële situatie gemeenten

Toch staan de gemeentelijke uitvoering van wettelijke taken en de haalbaarheid van grote maatschappelijke opgaven onder druk door de financiële situatie van de gemeenten. Het Rijk geeft tot en met 2025 incidenteel extra middelen. Maar vanaf 2026 zijn de bijdragen van het Rijk niet zeker. Dat betekent dat we in 2026 een daling van inkomsten verwachten die we voorsnog niet kunnen opvangen. Voor onze gemeente betekent dit dat onze inkomsten algemene uitkering in 2026 met ruim € 3 miljoen dalen ten opzichte van 2025. Redenen hiervoor zijn de opschalingskorting en de nieuwe financieringsmethodiek. Vanwege de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen en de daarop volgende kabinetsformatie is de verwachting dat deze financiële onzekerheid niet op korte termijn opgelost zal zijn.

Prioriteit vaste taken en Uitvoeringsprogramma

Nu er meer duidelijkheid is over de gemeentelijke inkomsten op langere termijn heeft het college besloten prioriteit te geven aan de uitvoering van vaste taken en van de uitvoering van het Bestuursakkoord. De komende jaren zullen daarom in het teken staan van het oplossen van knelpunten op het gebied van woningbouw, verkeer, onderwijshuisvesting, sportvoorzieningen en de ontwikkelingen in het buitengebied.

Ontwikkeling begrotingssaldo

Samenvattend zien we de volgende ontwikkeling van het begrotingssaldo vanaf de vorige begroting:

Ontwikkeling begrotingssaldo (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting				
	2023	2024	2025	2026	Begroting 2027
Begrotingssaldo begroting 2023-2026	500	500	500	-910	-1.278
Mutaties na vaststelling begroting 2023:					
• tweede bestuursrapportage 2022	0	0	0	1.410	1.218
• participatiebeleid	-66	-66	-66	-66	-66
• bestuursnota 2023-2027	-948	-435	-435	-294	602
Begrotingssaldo voor samenstellen begroting 2024	-514	0	0	140	477
• diverse mutaties begroting 2024-2027				136	
Begrotingssaldo begroting 2024-2027	-514	0	0	276	477

Alle begrotingsjaren vanaf 2024 kennen een structureel en reëel positief begrotingsbeeld. Dit begrotingsbeeld is het toetspunt voor de provinciaal financieel toezichthouder. Is het begrotingsjaar 2024 structureel en reëel in evenwicht, dan leidt dit tot het gebruikelijke financiële toezicht (repressief).

Burgemeester en wethouders van Sint-Michielsgestel

Leeswijzer begroting 2024

Deze begroting is opgebouwd uit een aantal onderdelen:

Algemeen

Dit onderdeel is de inleiding op deze begroting, waarin de belangrijkste punten zijn weergegeven en een samenvatting is opgenomen van het financiële resultaat.

Programma's

De Begroting 2024 van de gemeente Sint-Michielsgestel kent 5 programma's met daaronder 33 beleidsproducten. De raad autoriseert de baten en lasten per beleidsproduct. Enkele grote projecten worden apart benoemd.

De opbouw van een programma ziet er als volgt uit:

- Titel van het programma
- Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel
- Dit is het doel
- Dit valt eronder
- Dit kost het
- Tabel bijdrage van het programma in relatie tot de begroting
- Bijbehorende beleidsproducten en projecten.

Voor alle beleidsproducten en projecten die onder een programma vallen, is opgenomen:

- Verantwoordelijke portefeuillehouder(s)
- Dit gaan we dit jaar doen
- Zo maken we dit meetbaar (indien van toepassing)
- Dit kost het
- Financiële toelichting

Financiële toelichting

Per beleidsproduct is een toelichting opgenomen van de belangrijkste ontwikkelingen tussen de begroting 2023 na wijziging en de nieuwe begroting 2024. Aangezien bij alle producten sprake is van prijsindexering en ontwikkeling bijdrage inzet MijnGemeenteDichtbij, worden deze daar niet afzonderlijk toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen gaan in op financiële en bedrijfsmatige onderwerpen die meerdere programma's raken. Alle paragrafen zijn wettelijk verplicht. De onderwerpen van de paragrafen zijn belangrijk voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Financiën

Dit onderdeel bevat een uiteenzetting van de financiële positie van de gemeente Boxtel. De meeste overzichten zijn wettelijk voorgeschreven. We gaan in op:

- de ontwikkeling van het financiële begrotingsbeeld
- de geprognosticeerde balans in meerjarenperspectief
- de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo
- het meerjarig overzicht van baten en lasten
- de investeringsplanning
- een overzicht van de reserves en voorzieningen.

Bijlagen

Deze begroting wordt gecompleteerd met een aantal bijlagen, waarvan een deel is opgenomen in het afzonderlijk bij deze begroting behorend bijlagenboek.

MijnGemeenteDichtbij

Onze gemeente wordt ondersteund in de uitvoering door de gemeenschappelijke regeling MijnGemeenteDichtbij (MGD). Meer informatie over MGD is terug te vinden in de begroting 2024 van MijnGemeenteDichtbij.

Programma's

Duurzaamheid

Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel

We geven ruimte aan een transitie van fossiele naar duurzame energie door energiebesparing en -opwek en door het nemen van klimaat adaptieve maatregelen passen we ons aan het veranderende klimaat. We werken aan plattelandsvernieuwing door een transitie naar een duurzame en verbrede landbouw en de ontwikkeling van natuur en landschap. We streven naar minder restafval en meer circulariteit. We maken de riolering meer klimaatbestendig en streven naar een goed leefmilieu. Dit is uitgewerkt in het thema 'goed voor later' uit het bestuursakkoord 2022-2026.

Dit is het doel

Het doel is: minder gebruik van fossiele brandstoffen en daarmee een reductie van CO₂, zodat we voldoen aan de nationale en regionale doelstellingen voor energiebesparing en opwek van duurzame energie. Verder streven we naar de landelijke doelen voor klimaatbestendigheid, een duurzame landbouw, meer natuur en landschap, minder restafval en meer circulariteit en voldoen we aan landelijke milieunormen.

Dit valt eronder

Deze producten en diensten dragen bij aan het programma Duurzaamheid:

- Klimaatadaptatie en energietransitie
- Plattelandsvernieuwing
- Afval
- Riolering

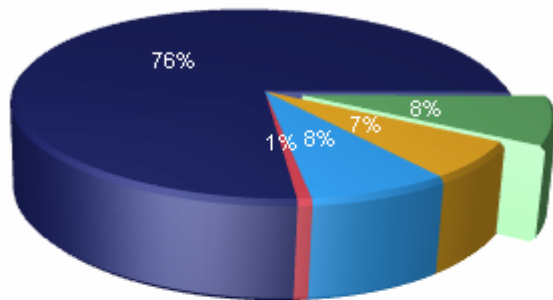
- Milieu

Dit kost het

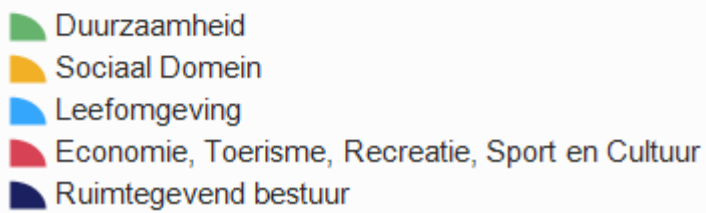
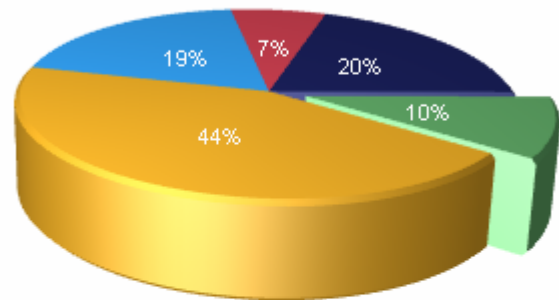
Saldo x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Afval	0	0	0
Riolering	0	0	0
Klimaatadaptatie en energietransitie	-288	-638	-487
Plattelandsvernieuwing	-181	-172	-177
Milieu	-793	-1.064	-1.045
Totaal saldo	-1.262	-1.874	-1.709

Programma in relatie tot de gehele begroting

Begrote baten

Begrote lasten

Klimaatadaptatie en energietransitie

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We voeren de (wettelijke) taken mbt duurzaamheid en klimaatadaptatie uit.
- We voeren de RES NOB 1.0 uit en beoordelen of herijking in een RES NOB 2.0 nodig is.
- We voeren het uitvoeringsprogramma warmtetransitie 2023-2026 uit.
- We voeren de klimaatadaptatiestrategie en het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie uit.

Bestuursakkoord

1. Klimaatneutraal in 2040

De ambitie van de regering om in 2035 een CO₂-vrije elektriciteitsproductie te hebben, maakt het doel om in 2040 als gemeente klimaatneutraal te zijn realistisch. Het Rijk heeft middelen hiervoor ter beschikking gesteld in de vorm van middelen voor de bestrijding van energiearmoede, voor de uitvoering van het Nationale Isolatieprogramma en om de capaciteit voor de klimaat- en energietransitie te vergroten (CDOKE). De uitdaging is nu om die middelen efficiënt binnen MGD in te zetten, zodat we hiermee de beoogde

versnelling realiseren voor de gemeente Sint-Michielsgestel. Waar dit meerwaarde biedt, wordt hiervoor de regionale samenwerking gezocht.

2. Opwek hernieuwbare energie

Om in 2040 klimaatneutraal te zijn en hiervoor voldoende opwek te realiseren, zijn we afhankelijk van de capaciteit van netbeheerders en van de inzet van inwoners en bedrijven om energie op te wekken en te besparen en om vraag en aanbod van elektriciteit af te stemmen. We onderzoeken innovatieve mogelijkheden om inpassing van de tender voor zonneparken in het elektriciteitssysteem mogelijk te maken om vertraging van de RES opwek opgave te voorkomen. We stimuleren de opwek van meer duurzame energie met zonnepanelen door de uitvoeringsstrategie Zon op daken en objecten in regionaal verband. We streven naar 50% lokaal eigendom bij de grootschalige opwek van energie en ondersteunen daarin coöperatieve initiatieven.

3. RES opgave

We halen de opgave uit de Regionale Energie Strategie (RES) in 2030 en streven naar vergunningverlening hiervoor voor 1 januari 2025. Hiervoor leveren we ambtelijke capaciteit. Die RES opgave is breder dan alleen de opwek opgave en richt zich op een regionale samenwerking op het gebied van energiebesparing, warmtetransitie en aanpassing energiesysteem. Die doelen monitoren we en delen we regelmatig met de gemeenteraad en inwoners. Na 1 januari 2025 zullen we in RES-verband ons gaan richten op de opgave ná 2030, waarbij we als regio meer gezamenlijk op willen trekken op o.a. het gebied van grootschalige opwek van hernieuwbare energie.

4. Warmtetransitie naar aardgasvrij

We voeren de vastgestelde uitvoeringsagenda warmtetransitie uit samen met onze inwoners en (maatschappelijke) ondernemers aan de hand van de daarin opgenomen actielijnen. We zorgen voor de hiervoor benodigde formatie, inhuur en benodigd onderzoek. We voeren de in 2022 vastgestelde uitvoeringsagenda warmtetransitie uit samen met onze inwoners en (maatschappelijke) ondernemers. We stimuleren, informeren en ontzorgen gebouw eigenaren om warmte te besparen door isolatie en de resterende warmtevraag duurzaam op te wekken.

5. Communicatie en participatie

We blijven een actieve rol op ons nemen om het thema duurzaamheid samen met onze inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen op te pakken. Onze driemaandelijke nieuwsbrief duurzaamheid en het participatie panel zijn daarbij belangrijke instrumenten. Ook blijven we inzetten op een divers scala aan bewustwordingsacties, zoals de plantenpiramides en het duurzaamheidsfestival.

6. Klimaatadaptatie

We voeren de klimaatadaptatiestrategie uit door middel van een uitvoeringsprogramma en we monitoren de uitvoering van dat programma.

7. Circulair bouwen

We geven vorm aan de landelijke doelstelling om in 2050 circulair te zijn, door in 2030 50% van de einddoelstelling te realiseren en door afspraken met ontwikkelaars en woningcorporaties te maken. Dit vraagt een ander ontwerp en toezicht op de MilieuPrestatie Gebouwen, die bij elke omgevingsvergunning verplicht is.

8. Duurzaam vervoer in en tussen onze dorpen

Op projectbasis worden hiervoor maatregelen getroffen. We stimuleren gebruik van de fiets en elektrisch deelvervoer en zorgen voor meer openbare laadpalen.

9. Duurzamere landbouw

Onder regie van de provincie wordt de transitie van de landbouw uitgevoerd (zie 1.6.2.2).

10. Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Vanuit onze voorbeeldfunctie verduurzamen we gemeentelijk vastgoed. De hiervoor beschikbare capaciteit wordt ingevuld en er wordt beleid opgesteld waarin binnen de meerjaren onderhoudsplannen middelen worden gereserveerd voor de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed of waarin vastgoedbeheerders worden gestimuleerd en gefaciliteerd om dit vastgoed te verduurzamen. Een ambtelijke werkgroep draagt zorg voor de uitvoering.

11. Natuur

Om de leefomgeving en de biodiversiteit te versterken en om de CO₂-uitstoot te compenseren, zetten we in op de uitbreiding van natuur. Hiervoor versterken we ecologische verbindingzones en geven meer invulling aan het Natuur Netwerk Brabant we werken hiervoor samen met landschapsbeheerders en de Natuurgroep Gestel. Ook hebben we een samenwerkingsverband met de Stichting Landschapsbeheer Aa-dal voor een voedselbos en natuurcompensatie N279 in Berlicum, die we gaan uitbreiden. Hier zetten we kracht bij door het nieuw op te stellen en uit te voeren programma natuur, landschap en biodiversiteit (Gestel Groene Gemeente 2.0).

12. Afval

Voor de vermindering van restafval zetten we in op meerdere sporen:

- We evalueren of vaker ophalen van gft afval leidt tot minder restafval.
- We intensiveren de communicatie met inwoners en ondernemers over circulariteit, het beperken van afval én over de opbrengsten van beter afval scheiden.
- We creëren meer mogelijkheden voor het inzamelen van gescheiden afvalstromen.

Nieuw beleid en ambities

De praktijk is vooral gericht op uitvoering van landelijk beleid op het gebied van klimaatmitigatie (met name CO₂ verminderen door de energietransitie) en klimaatadaptatie. Hiervoor moet de capaciteit uitgebreid worden met o.a. middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld. Samen met onze inwoners en organisaties (oa BINT, Met elkaar voor Mekaar en Dommelstroom) en met de Energiehulp en energiecoaches lukt het ons om de acties uit het uitvoeringsprogramma warmtetransitie volgens planning uit te voeren en de doelen te realiseren. Dit vraagt voortdurend de toepassing van nieuwe inzichten en innovaties, waardoor de uitvoering dynamisch blijft.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Energiebesparing tov 2017:				
• Elektriciteit	3%	2%	2%	2%
• Aardgas	7%	9%	12%	15%

Opwek hernieuwbare elektriciteit: realisatie percentage van doel 0,04 TWH opwek in 2030	10%	15%	30%	50%
---	-----	-----	-----	-----

Toelichting:

In de RES NOB 1.0 zijn lokale resultaatverplichtingen voor energiebesparing en de hernieuwbare opwek van elektriciteit en warmte in 2030 opgenomen. Uit de monitoring RES NOB blijkt dat door de elektrificatie (m.n. warmtepompen en elektrisch vervoer) de besparingsopgave voor elektriciteit niet wordt behaald ten gunste van de besparingsopgave voor aardgas. Omgerekend in eenheden energie wordt de totale besparingsopgave van 11% in 2030 naar verwachting wel behaald.

Dit kost het

Klimaatadaptatie en energietransitie	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	103	398	765
Lasten	392	1.036	1.253
Saldo voor bestemming x € 1.000	-288	-638	-487
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-288	-638	-487

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Klimaatadaptatie en energietransitie	-638	-487	150

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 was door het Rijk eenmalig geld beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de warmtetransitie (€ 130.000) en klimaat- en energiebeleid (€ 225.000).
- Om de gevolgen van de klimaatveranderingen te beperken is voor de uitvoering hiervan jaarlijks budget (€ 200.000) beschikbaar gesteld voor de periode 2024 tot en met 2026.

Plattelandsvernieuwing

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens en Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We stimuleren en faciliteren initiatieven die de kwaliteiten van het buitengebied verder versterken. We adviseren over natuurwaarden en landschappelijke inpassingen bij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied.
- We volgen maatschappelijke ontwikkelingen, waaronder de gevolgen van de het nieuwe landelijke stikstofbeleid en spelen daarop in met nieuw beleid.
- We faciliteren initiatieven die een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied van Sint-Michielsgestel, waaronder stoppende bedrijven.
- We nemen regionaal deel aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen van Brabant Noordoost op de thema's Natuur & Landschap en Landbouw.
- Samen met partners op het gebied van natuur en landschap werken we aan het beter verbinden van de diverse natuurgebieden in en rond onze gemeente.
- We stimuleren en ondersteunen initiatieven, die bijdragen aan een vergroening van het buitengebied.

Bestuursakkoord

- In 2024 stellen we het Programma Natuur, Landschap en Biodiversiteit vast en starten we met de uitwerking of uitvoering van projecten, die hierin zijn opgenomen.
- We nemen deel aan de Stimuleringsregeling Landschap (Stila) van de provincie Noord-Brabant ter stimulering van de aanleg en het beheer van landschaps-, en waterelementen, wandelpaden over boerenland en randen.

- We nemen deel aan het Project Erven Plus ter bevordering van de biodiversiteit op Brabantse (boeren)erven in het buitengebied.
- We ondersteunen de Leader-aanvraag van Stichting Het Groene Woud & Mozaïek Dommelvallei ter stimulering van initiatieven in het buitengebied.
- We ondersteunen en nemen deel aan de ontwikkeling van het Van Gogh Nationaal Park.
- In 2024 stellen we beleid vast voor Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB).

Dit kost het

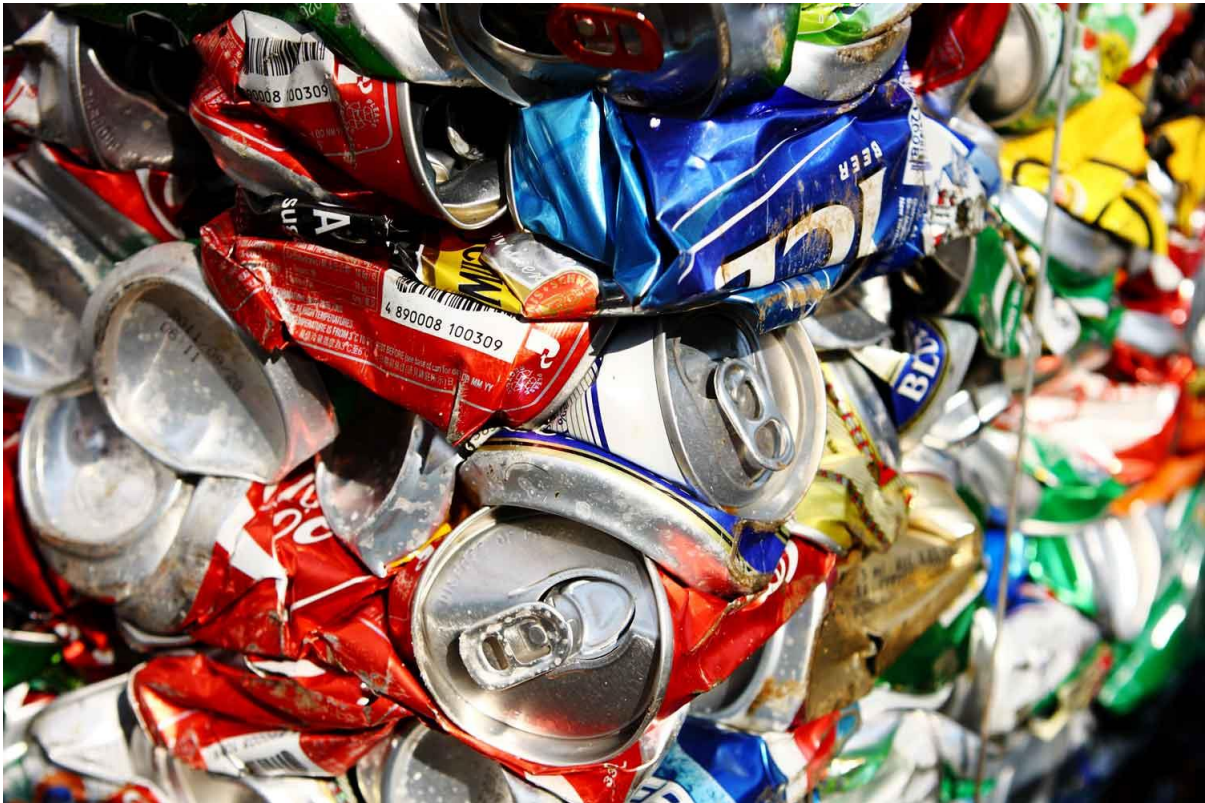
Plattelandsvernieuwing	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	221	1.445	35
Lasten	486	1.980	251
Saldo voor bestemming x € 1.000	-265	-535	-216
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	260	405	39
Storting in reserves	176	43	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	84	363	39
Saldo na bestemming x € 1.000	-181	-172	-177

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Plattelandsvernieuwing	-172	-177	-5

Geen relevante ontwikkelingen.

Afval

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

We hebben doorlopend aandacht voor de basis:

- het inzamelen van afvalstoffen bij inwoners en bedrijven, inclusief containerbeheer;
- het schoonhouden van de openbare ruimte;
- het ondersteunen en stimuleren van zwerfafval opruimacties en ZAP-pers;
- adviseren en ondersteunen bij woningbouw en inrichtingsplannen en -projecten.

Bestuursakkoord

Wat willen we bereiken?

We werken aan het behalen van de doelstellingen voor 2030. Deze zijn opgenomen in de volgende paragraaf.

Hoog serviceniveau

Goede service bieden aan iedereen, voor alle afvalstromen

Goede, geschikte, bereikbare voorzieningen
Goede, begrijpelijke en bereikbare informatie

Afvalstoffenheffing

We willen de kosten eerlijk verdelen
De vervuiler betaalt – minder restafval aanbieden moet lonen
Regelingen voor mensen die niet mee kunnen doen

Regelingen voor mensen met lage inkomens
We willen de kosten voor burgers en gemeenten zo laag mogelijk houden

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen

We hebben voor de begroting 2024 de kosten en baten binnen het product afval beoordeeld. Daarbij hebben we gekeken naar de hoogte van de geraamde bedragen maar ook naar waar we deze verantwoordt. Hierbij hebben we rekening gehouden met de effecten van de maatregelen op de resultaten van de inzameling en dus de kosten en baten.

College uitvoeringsprogramma / beleidsnotitie Afval en Grondstoffen

Om de doelstellingen te behalen voeren we in 2024 de volgende projecten uit:

- Nieuw inzamelsysteem bij hoogbouw- en verzamellocaties
 - Ondergrondse containers voor restafval, PMD en oud-papier
 - Bovengrondse cocons voor GFT
- Optimalisatie inzamelsystemen op wijkniveau (Glas, Textiel, Luiers/Incontinentiemateriaal)
 - Beoordelen locaties, aantallen en soort containers
- Optimalisatie van de communicatie: wat, waarom en hoe?
- Nulmeting tevredenheidsonderzoek inwoners

Voormalige stortplaats Vlagheide

Nazorg Stortplaats: De overdracht aan de Provincie is uitgesteld tot minimaal 2025, mogelijk zelfs tot 2030. Tot die tijd is het voormalig Stadsgewest verantwoordelijk voor de nazorg.

Nieuw beleid en ambities

In 2024 stellen we geen nieuw beleid vast. We werken aan het behalen van de doelstellingen uit de Beleidsnotitie Afval en Grondstoffen 2023-2030.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Doel	Eenheid	2022	2023	Doel 2024	Doel 2027
Minder restafval	kilogram per inwoner per jaar	104,2 kg	95 kg	< 50 kg	< 30 kg
Meer afvalscheiding	% gescheiden ingezameld	75,4 %	76 %	> 85 %	> 90 %
Meer hergebruik	% hergebruik grondstoffen	-	-	> 55 %	> 60 %

Dit kost het

Afval	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	3.900	3.809	3.920
Lasten	3.900	3.809	3.920
Saldo voor bestemming x € 1.000	0	0	0
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	0	0	0

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Afval	0	0	0

Geen relevante ontwikkelingen.

Riolering

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Planmatig beheer

- Het rioelstelsel, pompgemalen en alle hierin opgenomen voorzieningen worden het hele jaar beheerd, geïnspecteerd en onderhouden volgens de wettelijke eisen. Hierdoor blijft de functionele werking gegarandeerd.
- Om wateroverlast te voorkomen monitoren we continu de hydraulische werking. Noodzakelijke verbeteringen voeren we zo snel mogelijk door.
- We voeren werkzaamheden uit die voortkomen uit de beleidsvisie en uitvoeringsplanning van het vastgestelde verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP6 2020- 2024).
- Klachten en meldingen over rioolverstoppingen en wateroverlast worden zo snel mogelijk maar uiterlijk binnen 24 uur afgehandeld.

Projecten

Vanwege de looptijd wordt het vGRP financieel en inhoudelijk herzien voor de periode 2025-2029.

- Overeenkomstig de planning van het vigerend verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP6) zijn vanaf 2020 en verder de grootschalige vervangingen van het vrijvervalriool op wijkniveau in uitvoering. In 2020 zijn we met de eerste jaarschijf gestart in Middelrode. De uitvoering geschiedt op basis van jaarschijven met een gemiddelde investering van circa € 1.380.000 per jaarschijf.
- In 2024 maken we de overstap naar de wijk Theereheide in Sint-Michielsgestel. Binnen deze meerjarige aanpak nemen we zoveel mogelijk klimaatadaptieve maatregelen mee, koppelen we zoveel mogelijk panden af van de riolering waarbij we tevens beperkt bestaande knelpunten in de bestrating met betrekking tot toegankelijkheid mindervaliden en groen op integrale wijze oplossen. In die synergie worden ook de aanwezige lichtmasten omgebouwd naar LED.
- De elektro- mechanische pomprenovaties zijn planmatig en financieel voorzien in het vGRP in de periode van 2020 t/m 2025. In 2024 richten we ons voornamelijk op de renovaties van hoofdgemalen en drukriool gemalen.
- In de Sint-Lambertusweg in Gemonde vervangen we een deel van de riolering met daaraan gekoppeld een optimalisatie van de bovenliggende verhardingen.

Bestuursakkoord

Nieuw beleid en ambities

- De klimaatadaptieve subsidie stelt het Rijk beschikbaar om door middel van cofinanciering fysieke inrichting in het openbaar gebied mogelijk te maken. De subsidie aanvraag loopt via de regionale samenwerking "Doelmatig Waterbeheer De Meierij" en betreft een bijdrage van € 490.000. In 2024 starten we op integrale wijze met de grootschalige rioolvervanging in de wijk Theereheide te Sint-Michielsgestel. De financiële bijdrage zetten we in als aanvulling op de klimaatadaptatie maatregelen.
- Er wordt een bijdrage gegeven aan inwoners om hun regenwater afkoppelen van het gemeentelijk riool en opvangen op hun perceel. Inwoners kunnen dit ook realiseren samen met het bewonersinitiatief Met elkaar voor Mekaar, dit is een voortzetting van de samenwerkingsovereenkomst sinds 2020. Hiernaast wordt er een korting op de aanschaf van regenton gegeven. Bij het product klimaatadaptatie is dit verder toegelicht.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Lengte vrijvervalriool in km	155	160	165	180
Aantal klachten/meldingen van storingen drukriool en rioolverstoppingen	151	150	150	150
Aantal afgekoppelde panden	18%	20%	22%	32%
Controle functioneren drukriool door opsporen illegale hemelwater-aansluitingen	20	45	150	300

Dit kost het

Riolering	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	1.934	2.022	2.243
Lasten	1.934	2.022	2.243
Saldo voor bestemming x € 1.000	0	0	0
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	0	0	0

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Riolering	0	0	0

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- eenmalige budgetten in de begroting vanuit het vastgestelde vGRP kunnen in 2023 anders zijn dan in 2024:
 - o in begroting 2023 een budget voor onderzoek naar werking retentie Beekant van € 25.000.

Milieu

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We volgen en ondersteunen de invoering van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) en we dragen bij aan het inzichtelijk maken van de ondergrond zodat we met dit thema kunnen werken volgens de Omgevingswet.
- We dragen bij aan het waarborgen van de (chemische) kwaliteit van de bodem. Waaronder omgang met zorgwekkende stoffen zoals PFAS, de overgang van de bevoegdheid van de provincie naar de gemeenten om te beslissen over ernstige gevallen van bodemverontreinigingen bij in werking treden van de Omgevingswet en registratie van en advisering over bodemonderzoeken.
- We ondersteunen de verduurzaming van de agrarische sector. Verduurzaming van de voedselketen komt tot uiting bij de innovatie en duurzame ontwikkeling van de landbouw en de veeteelt tot circulaire landbouw. In regionaal verband (kopgroep landbouw) wordt bijgedragen aan deze ontwikkeling die wij ondersteunen. Op basis van een gemeentelijk projectplan wordt een proactieve uitvoeringsagenda opgesteld om ondernemers te ondersteunen bij hun keuze voor de toekomst. Hierin wordt onder meer de stikstofproblematiek, de gebiedsgerichte aanpak en de vanaf 2024 geldende provinciale emissienormen meegenomen.
- We toetsen ruimtelijke ontwikkelingen op externe veiligheid, geluid, bodem, luchtkwaliteit, stikstofdepositie en bedrijven en milieuzonering.

- We gaan door met de geluidsanering van woningen die in aanmerking komen voor maatregelen vanwege wegverkeerslawaaï.
- We nemen actief deel aan het Schone Lucht Akkoord en benutten de kansen voor de verbetering van de luchtkwaliteit. We geven voorlichting over het stoken van hout en maken gebruik van stookwijzer.nu en het stookalert om inwoners te informeren over wanneer beter niet gestookt wordt. Met de gemeenten in de RNOB wordt daarnaast ingezet op de thema's landbouw, mobiliteit en mobiele werktuigen, industrie en meten/participatie.

Dit kost het

Milieu	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	-42	2	2
Lasten	751	1.066	1.047
Saldo voor bestemming x € 1.000	-793	-1.064	-1.045
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-793	-1.064	-1.045

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Milieu	-1.064	-1.045	20

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2024 worden bij de ODBN minder basis- en verzoektaken afgenomen tegen het gestegen uurtarief (€ 70.000).

Sociaal domein

Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel

Onze dorpen kennen een goede sociale samenhang. Veel inwoners, verenigingen en initiatiefnemers zijn bereid iets voor de ander te doen. We sluiten aan bij de kracht van de samenleving en versterken en ondersteunen waar nodig. Samen met inwoners kijken we hoe we hun directe leefomgeving verder kunnen versterken. Hoe we inwoners meer hun eigen kracht kunnen laten pakken en hoe we ze de ruimte kunnen geven om hun mogelijkheden goed te gebruiken. Is dit onvoldoende mogelijk? Dan proberen we ondersteuning te bieden via maatwerkoplossingen. Op die manier geven we iedereen de kans om mee te doen. Zó draagt dit programma bij aan Sint-Michielsgestel geeft ruimte.

Dit is het doel

De vergrijzing neemt de komende jaren toe in onze gemeente en dat heeft invloed op de vraag naar zorg en op de woonbehoefte. Samenwerking met de professionele en vrijwilligersorganisaties is nodig om te zorgen dat er voor de groeiende groep ouderen adequate huisvesting is, maar ook om te zorgen dat de zorg beschikbaar en betaalbaar blijft. De zorg voor onze jeugd staat onder druk. Er is zowel een gebrek aan geld als aan personeel in de jeugdzorg. Dat terwijl goede en tijdige inzet van zorg erger kan voorkomen. Het wordt de uitdaging om de komende jaren nog meer de verbinding met het voorliggend veld te realiseren en tegelijk goed te sturen op de inzet en inkoop van zorg.

Nu het economisch tij onzeker is, wordt de situatie er voor mensen met een kleiner inkomen en/of schulden niet eenvoudiger op. Een betere invulling aan de regierol van de gemeente helpt om armoede eerder op het spoor te komen en grote schuldenproblematieken te voorkomen. Daar is extra inzet voor nodig.

De voorbije coronajaren hebben het belang van een goede gezondheid al te meer duidelijk gemaakt. Er wordt een groeiend belang gelegd bij de fysieke en mentale gezondheid.

Samen met partners in het veld willen we hier extra werk van maken. Denk aan het versterken en verbreden van de aanpak tegen eenzaamheid en het stimuleren van een goede gezondheid en een goede levensstijl bij onze inwoners.

Ook in onze gemeente is de huisvesting van statushouders actueel. We halen in samenwerking met de corporaties jaarlijks onze taakstelling, maar dit blijft een uitdaging vanwege het relatief lage aantal beschikbare huurwoningen. Hier bovenop komt de vraag om vluchtelingen op te vangen, op dit moment voornamelijk uit Oekraïne.

Dit valt eronder

Deze producten en diensten dragen bij aan het programma Sociaal domein:

- Maatschappelijk werk
- Minderheden (vluchtelingen/statushouders)
- Jeugdzorg
- Wmo
- Inkomensvoorziening
- Participatie
- Volksgezondheid
- Onderwijs

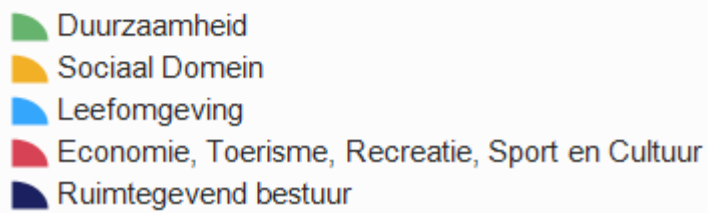
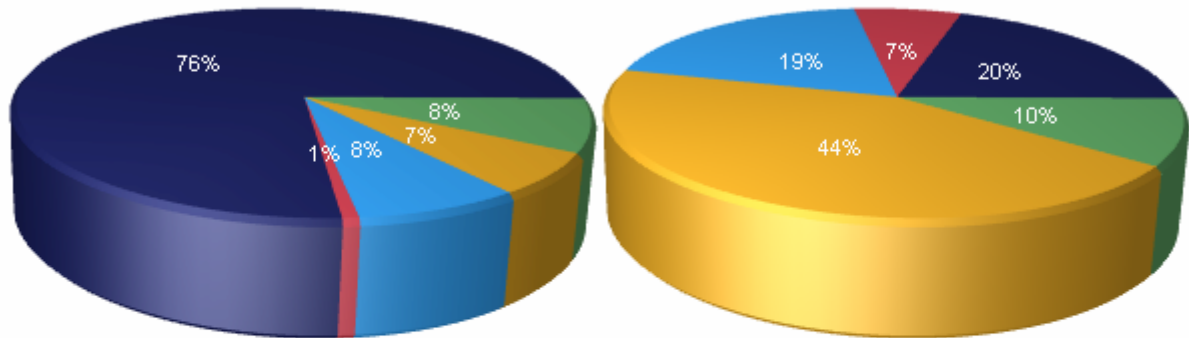
Dit kost het

Saldo x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Jeugdzorg	-6.559	-7.191	-7.468
Inkomensvoorziening	-3.481	-3.085	-2.640
Participatie	-4.233	-4.453	-4.460
Wmo	-9.002	-9.458	-9.924
Onderwijs	-3.448	-3.524	-3.306
Minderheden	234	-584	-371
Volksgezondheid	-1.113	-1.147	-1.305
Maatschappelijk werk	-631	-984	-1.229
Totaal saldo	-28.233	-30.424	-30.703

Programma in relatie tot de gehele begroting

Begrote baten

Begrote lasten

Maatschappelijk werk

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We ondersteunen vrijwilligers en mantelzorgers.
- We werken met de welzijnsinstelling en vrijwilligers- en ouderenorganisaties aan gezond en vitaal ouder worden en voorkomen van eenzaamheid bij de kwetsbare doelgroepen, zoals jongeren en ouderen.
- De wijkteams, primaire partners en ketenpartners werken nauw samen zodat optimaal gebruik wordt gemaakt van het aanbod in het voorliggend veld (algemene en vrij toegankelijke voorzieningen). We zorgen ervoor dat de Verwijsgids, de sociale kaart voor wijkteams en professionele partners, volop wordt ingezet.
- De primaire partners werken samen vanuit een gezamenlijk uitvoeringsplan en betrekken hier andere ketenpartners bij. Dit uitvoeringsplan wordt in 2023 en 2024 doorontwikkeld naar een integraal uitvoeringsplan. Het integraal beleidsplan en de integrale subsidieopdracht van de gemeente Sint-Michielsgestel dienen als onderleggers voor het integraal uitvoeringsplan van de primaire partners.
- Door het wijkgericht werken zorgen we ervoor dat het informele netwerk optimaal wordt ingezet en de sociale cohesie in de wijken wordt bevorderd.

Bestuursakkoord

- We dragen bij aan een gemeenschap waar iedereen op zijn/haar manier mee kan doen. We kijken naar wat iemand wel kan en helpen inwoners om in hun kracht te

komen. Op deze manier sluiten we aan op de kracht van de samenleving en versterken en ondersteunen we deze waar nodig.

- We bereiden ons samen met onze primaire- en ketenpartners voor op de vergrijzing, waarbij we kijken naar het anders organiseren van bestaande zorgvormen en voorzieningen. Zo zijn we onder andere bezig met het doorontwikkelen van de (welzijns)dagbesteding. Ook gaan we uitvoering geven aan het convenant 'Samen wonen, samen leven, samen zorgen; Gezond ouder worden in Sint-Michielsgestel', waarbij we de ouderen van nu en van de toekomst voorbereiden op het langer zelfstandig thuis wonen.
- Uit de evaluatie is gebleken dat we volwaardig meedoen voortzetten van 2023 tot en met 2026.

Nieuw beleid en ambities

- In de Bestuursnota 2023-2027 hebben we aangegeven te werken aan de ontwikkeling en uitvoering van een visie op het sociaal domein. De centrale vraag hierbij is: wat voor gemeente willen we in 2040 zijn als het gaat om sociaal-maatschappelijke zaken. We inventariseren welke opgaven we hierbij voor ons zien en welke effecten we willen bereiken. Op basis daarvan bepalen we onze doelen en inzet. Daarbij kijken we naar wat onze inwoners van ons mogen verwachten, welke inzet we verwachten van onze maatschappelijk partners en hoe we de samenwerking met beiden voor ons zien. Dit doen we niet alleen. Dit doen we samen met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en sociale verbanden. De planning is deze in het eerste kwartaal van 2024 aan de gemeenteraad aan te bieden. Het concept positieve gezondheid vormt de onderlegger van de visie. Dit is uitgewerkt in zes dimensies van een bredere kijk op gezondheid. Positieve gezondheid biedt daarmee een basis voor integraal werken, inclusief de verbinding met de fysieke omgeving. De visie zal mede gericht zijn op het versterken van de preventie en zelfredzaamheid van inwoners. De visie geeft handvatten voor onze uitvoering van het sociaal domein.
- Vanuit de Vergrijzingstafel is het convenant "Samen wonen, samen leven, samen zorgen; Gezond ouder worden in Sint-Michielsgestel" opgesteld en ondertekend door verschillende partijen. Lopende projecten zoals Dementievriendelijke Gemeenschap en de Sociale Benadering Dementie zullen aan de uitvoeringsagenda worden gekoppeld en nieuwe projecten zoals Langer Zelfstandig Thuis, Valpreventie, en Voorzorgcirkels worden toegevoegd. Het is wenselijk om vanaf 2024 een budget beschikbaar te stellen van € 30.000 voor de uitvoering van de uitvoeringsagenda ouderen, naast de SPUK-middelen. Hiermee kunnen we bijdragen aan projecten, samen met de andere partijen. Vooralsnog stellen we dit budget beschikbaar voor de jaren 2024 tot en met 2026 en de dekking voor deze lasten is beschikbaar vanuit de reserve Sociaal Domein.
- 'Welzijn op recept' is een methode om mensen met psychosociale klachten vanuit de huisartspraktijk door te verwijzen naar welzijnsactiviteiten zoals bewegen, vrijwilligerswerk, creatieve activiteiten, samen koken en eten. Voor de meeste mensen met psychosociale problemen lijkt deelname aan welzijnsinterventies het welbevinden te vergroten. Het doel is dat mensen door deze activiteiten zelf actief hun gezondheid en welbevinden verhogen. Tevens voorkomen we hiermee onterechte verwijzingen naar medische of psychologische zorg. De huisarts wordt ontlast en kan hierdoor de zorg leveren aan de mensen met complexe zorgvragen. Welzijn op recept wordt uitgevoerd door welzijnscoaches van onze welzijnsinstelling Bint. Vanuit Welzijn op recept legt deze welzijnscoach door middel van een welzijnstraject verbinding met verschillende thema's uit positieve gezondheid zoals eenzaamheid, mantelzorgondersteuning, langer zelfstandig thuis, mentaal

welbevinden van jong en oud. Welzijn op Recept wordt deels vanuit SPUK-middelen gefinancierd.

Dit kost het

Maatschappelijk werk	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	28	0	0
Lasten	1.288	1.343	1.575
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.260	-1.343	-1.575
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	1.051	359	347
Storting in reserves	422	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	629	359	347
Saldo na bestemming x € 1.000	-631	-984	-1.229

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Maatschappelijk werk	-984	-1.229	-244

Geen relevante ontwikkelingen.

Minderheden

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers en Vacature burgemeester

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Huisvesting statushouders (Vacature burgemeester)

- We bieden met de wooncorporaties huisvesting aan nieuwe statushouders om de wettelijke taakstelling te realiseren. We verwachten dat de taakstelling van 2024 op het niveau ligt van de tweede helft van 2023. Deze is fors, waardoor het risico bestaat dat we deze niet zullen realiseren.
- We passen, waar mogelijk, met de wooncorporatie woningen aan zodat deze geschikt zijn voor het huisvesten van grote gezinnen. Het Rijk stelt hiervoor subsidie beschikbaar. Zo kunnen we met minder woningen sneller de taakstelling realiseren.

Participatie, integratie en inburgering (Peter Raaijmakers)

- We voeren de Wet inburgering uit. Dat betekent dat we inwoners, die inburgeringsplichtig zijn, actief ondersteunen bij:
 - hun vestiging in de gemeente en het praktisch wegwijs worden;
 - het leren van de Nederlandse taal;
 - het actief meedoen in de samenleving, liefst door betaald werk of opleiding.
- We ondersteunen via het Taalhuis inwoners met een migratieachtergrond met spreken, lezen, schrijven en meedoen in de digitale samenleving. Dit doen we ook vanwege de Wet Taaleis (Participatiewet).

- We spelen in op de specifieke behoeften van deze doelgroep en benutten tegelijk zoveel mogelijk algemene voorzieningen in de wijk.
- We wisselen actief kennis uit met buurgemeenten om te leren en door te ontwikkelen. En we pakken, waar mogelijk, samen initiatieven op.

Bestuursakkoord

- Onze gemeente biedt de gevraagde woonruimte en faciliteiten op het gebied van zorg en welzijn voor statushouders en vluchtelingen.
- We willen bijdragen aan gemeenschappen waar iedereen een plek heeft en iedereen op zijn of haar manier mee kan doen.

Nieuw beleid en ambities

- We passen, waar mogelijk, met de wooncorporatie woningen aan zodat deze geschikt zijn voor het huisvesten van grote gezinnen. Het Rijk stelt hiervoor subsidie beschikbaar. Zo kunnen we met minder woningen sneller de taakstelling realiseren.
- We zijn in 2023 gestart om statushouders vanaf de start inburgeren en betaald werk te laten combineren. We zetten dit voort in 2024. Dit doen we via een landelijk gesubsidieerd experiment ("Startbanen") van WSD en regionale leerwerkprojecten met reguliere werkgevers.
- We leiden inburgeringsplichtige statushouders, die nog niet kunnen werken, beter toe naar sociaal-maatschappelijke activiteiten. Zo kunnen ze aan hun participatieverplichting voldoen. We brengen voor hun passende activiteiten goed in beeld en identificeren waar nog laagdrempelig aanbod ontbreekt. We hebben hierbij extra aandacht voor bevorderen van fysieke en mentale gezondheid. In 2024 starten we met het ontwikkelen van eventueel aanvullend aanbod. We nemen hier meerjarig extra budget voor op.
- We blijven extra inzetten op goede samenwerking en overdracht tussen de diverse ketenpartners en het aantrekken van meer vrijwilligers rond deze doelgroep.
- De aantallen asielzoekers en vluchtelingen uit Oekraïne die in Nederland opgevangen worden, nemen toe. We pakken deze opgave in onderlinge samenhang en integraal op, in nauwe samenwerking met Veiligheidsregio, de provincie en de gemeente Boxtel. De regionale afspraken zijn vastgelegd in het regionale plan. Naar verwachting zal in 2024 de Spreidingswet Asiel in werking treden. We bereiden ons daarop voor. De financiële consequenties hiervan zijn nog niet bekend. Gezien de grote toestroom van vluchtelingen nemen we onze verantwoordelijkheid en streven we ernaar 300 opvangplekken te realiseren voor vluchtelingen van buiten de EU en voor statushouders die nog geen woning hebben.
- We ondersteunen gastgezinnen die Oekraïense vluchtelingen in of aan huis opvangen.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Taakstelling huisvesting statushouders	58	63	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Realisatie taakstelling				
Statushouders met werk (%)	38	40	42	44
Benchmark	34			
Statushouders met bijstand (%)	47	47	47	45
Benchmark	56			

Statushouders (18-65 jaar) die onderwijs volgen (%)	5	7	8	12
Benchmark	10			
Geslaagden inburgering (%)	38	39	40	42
Benchmark	42			

Toelichting:

- De cijfers zijn gebaseerd op de landelijke benchmark Divosa Statushouders 2022. De benchmark laat meerjarig resultaten en trends zien. Gemeenten kunnen zich op diverse gebieden vergelijken met andere gemeenten en met het landelijk gemiddelde van de deelnemers.
- De benchmark betreft alle statushouders die sinds 2014 in de gemeente ingeschreven staan. En die een vergunning asiel voor bepaalde of onbepaalde tijd hebben ontvangen, inclusief nagereisde gezinsleden.
- De aanhoudende piek in de taakstelling huisvesting leidt (tijdelijk) tot een hoger aantal statushouders met een uitkering. Tegelijkertijd verwachten we dat het aantal statushouders met een deeltijdbaan stijgt, omdat we inburgering en werk vanaf de start willen combineren.
- We verwachten een stijging van het aantal statushouders dat onderwijs volgt (stapeleffect). Een gemiddelde opleiding duurt vaak minimaal 2-3 jaar. Hierdoor neemt het aantal jonge statushouders in het onderwijs over de jaren heen toe. Ook zetten we hier extra op in.
- Vanaf 1 januari 2022 heeft de gemeente een regierol in de Wet inburgering. We verwachten dat eind 2024 de eerste statushouders onder het nieuwe stelsel hun inburgering afronden. Daarom is nu ook de indicator 'geslaagden inburgering' toegevoegd. De indicator over 2022 bevat nu enkel nog statushouders die onder de oude Wet inburgering vallen.

Dit kost het

Minderheden	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	2.094	396	305
Lasten	1.859	979	675
Saldo voor bestemming x € 1.000	234	-584	-371
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	234	-584	-371

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Minderheden	-584	-371	213

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 is incidenteel € 45.000 beschikbaar gesteld door het Rijk voor leerlingenvervoer en taalbevordering voor ontheemden uit de Oekraïne. Dit budget is niet meer beschikbaar in 2024.

- In 2023 is € 130.000 incidenteel budget overgeheveld van 2022 naar 2023 voor uitvoering WI en versnelling huisvesting statushouders.
- In de september circulaire van 2022 zijn aanvullende niet structurele middelen beschikbaar gesteld door het Rijk voor extra ondersteuning hogere instroom inburgering. De middelen voor 2024 zijn € 15.000 lager dan in 2023.
- In 2023 is € 26.000 incidenteel budget beschikbaar gesteld door het Rijk voor maatschappelijke opvang van de 'oude' inburgering groep. Dit budget is in 2024 niet beschikbaar.

Jeugdzorg

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We volgen landelijke ontwikkelingen op het gebied van de Jeugdwet zoals de financiering van extra middelen en de reikwijdte van de Jeugdwet. De Hervormingsagenda Jeugd vormt de komende jaren onze leidraad bij de uitvoering van de Jeugdwet. Binnen de regionale samenwerking zullen we als gemeente meedenken en meewerken aan de noodzakelijke hervormingen van de zorg voor jeugd die de staatssecretaris heeft beschreven in een Kamerbrief, op de onderdelen die binnen onze invloedssfeer liggen.
- Het Regionale Beleidsteam Jeugdhulp geeft uitvoering aan activiteiten en beleidsprojecten op het gebied van specialistische jeugdhulp (iedere gemeente levert naar rato capaciteit). Zo werken we onder andere aan een gezamenlijk aanpak van de wachtlijstproblematiek bij jeugdzorgaanbieders, jeugdproblematiek bij complexe scheidingen en veiligheid in afhankelijkheidsrelaties.
- In 2022 hebben we een monitoringsmodel ontwikkeld om te kunnen (bij)sturen op basis van lokale (financiële) cijfers. De reden hiervoor was de invoering van de PxQ financiering van de inkoop van de jeugdhulp. Dit monitoringsmodel zijn we in 2023 verder aan het verfijnen, zodat we een duidelijker beeld met voorspellende waarde genereren voor het opstellen van de begrotingen. We gaan dan ook meer de koppeling leggen met beleid.

- We geven uitvoering aan het jongerenwerk. Naast de reguliere activiteiten richten we ons in 2024 op het gezamenlijk ontwikkelen van activiteiten met andere partners in en rondom de zorgstructuren van scholen ten einde een gezamenlijke aanpak bij problematieken.

Bestuursakkoord

- In het bestuursakkoord staat de ambitie dat ieder kind in de gemeente Sint-Michielsgestel zijn of haar talenten moet kunnen ontwikkelen. Eén van de afspraken voor de jeugd is de volgende:
 - Samen met huisartsen en de gemeentelijke toegang verbeteren we de weg naar professionele ondersteuning. De juiste zorg op de juiste plek en met innovatie en pilots andere manieren van ondersteuning ontwikkelen.
- Om dit te bewerkstelligen zijn in 2022 in een aantal huisartsenpraktijken uren ingezet van een jeugdconsulent van de gemeente. In 2023 is dit verder uitgerold. Nu zijn in alle drie de grote kernen consulenten gestationeerd bij de huisartsen. De inhoudelijke resultaten van afgelopen jaar bieden perspectief voor een verdere inzet in 2024. Hierbij houden we aandacht voor het toenemend aantal zorgvragen dat we hierdoor naar de wijkteams trekken.
- De succesvolle pilot Jeugdhulp Dichtbij is verlengd en verbreed met WMO voor 2024 en 2025. Nieuwe benaming is 'basishulp dichtbij'. Vervolg evaluatie staat gepland voor eind 2024.

Nieuw beleid en ambities

- In 2024 wordt een nota integraal beleid sociaal domein opgesteld met als onderlegger het concept positieve gezondheid. Jeugdbeleid is integraal onderdeel. Omdat er behoefte bestaat aan meer integraliteit en verbinding tussen de verschillende domeinen is er niet gekozen voor separaat beleid.
- In 2024 zetten we regionaal in op het terugdringen van geweld middels 'Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties', die breder is dan huiselijk geweld en kindermishandeling. Het betreft ook mensenhandel, ouderenmishandeling, seksuele uitbuiting (slachtofferhulp naast de vervolging van daders en criminelen. Het doel is binnen vijf jaar geweld bij 70% van de meldingen duurzaam te stoppen. Dit sluit aan op het landelijke toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. De regio Brabant-Noordoost verbindt deze inzet en ontwikkelingen bij de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Het thema ViA verbindt veiligheid, volwassenen en jeugd.
- Regionaal staat het onderwerp complexe scheidingen op de agenda. Lokaal willen we in 2023 een pilot vechtscheidingen uitvoeren. We verkennen daarbij of we vanuit preventie/vroegsignalering aan de slag kunnen met de vele kinderen/jongeren die thuis in een (v)echtscheidingssituatie van hun ouders zitten. Indien succesvol willen we de pilot structureel maken.

Dit kost het

Jeugdzorg	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	4	4	4
Lasten	6.716	7.609	7.803
Saldo voor bestemming x € 1.000	-6.711	-7.605	-7.799
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	557	414	331
Storting in reserves	404	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	153	414	331
Saldo na bestemming x € 1.000	-6.559	-7.191	-7.468

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Jeugdzorg	-7.191	-7.468	-278

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 is er incidenteel € 75.000 aan middelen opgenomen voor complexe scheidingen en verhoging PGB.
- In 2024 is € 47.000 aan middelen opgenomen voor Veiligheid in Afhankelijkheidsrelaties gericht op het terugdringen van huiselijk geweld.

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- De ondersteuning die een inwoner op basis van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning krijgt, wordt individueel bepaald en draagt bij aan zijn of haar zelfredzaamheid.
- We geven uitvoering aan het regionale 'Uitvoeringsprogramma beschermd wonen en maatschappelijk opvang (2022-2025)'. Dit omvat een integrale aanpak op het gebied van preventie GGZ/VZ (Geestelijke Gezondheidszorg en Verslavingszorg), toegang tot en transformatie van de maatschappelijke opvang, regionalisering van beschermd wonen en maatschappelijke opvang én de doordecentralisatie van beschermd wonen.
- Per 1 januari 2024 worden de contracten voor huishoudelijke hulp en regiotaaxivervoer opnieuw afgesloten.

Bestuursakkoord

- De toegang tot zorg regelen we via Wegwijs en de integraal werkende wijkteams. Wegwijs doet een quickscan en schakelt een wijkteam in waar nodig. Vanuit het wijkteam wordt integraal en samen met de inwoner bekeken welke zorg passend is.
- We zetten in op het anders organiseren van bestaande zorgvormen. Dit in de vorm van voorzieningen die laagdrempeliger en goedkoper zijn, zoals het voorliggend

organiseren van dagbesteding en de uitleen van hulpmiddelen. Hierdoor werken we aan een toekomstbestendig sociaal domein.

- De wijkteams werken in dorpen. Zij werken samen met lokale partnerorganisaties om de inwoner zo goed mogelijk van dienst te kunnen zijn. Hierbij staat de eigen kracht van de inwoner centraal. De ondersteuning die ingezet wordt is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig.
- We zetten een projectleider in om de onafhankelijke cliëntondersteuning door te ontwikkelen. Hiervoor gebruiken we de SPUK middelen versterking cliëntondersteuning die we ontvangen hebben.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Verwachting 2024	Verwachting 2027
Aantal inwoners met een Wmo voorziening	1.598	1.677	1.761	2.039
Percentage Wmo-gebruikers met 1 of 2 voorzieningen	83%	84%	85%	88%

Toelichting:

- Aantal inwoners met een Wmo voorziening: er was voorheen een autonome groei van 7% per jaar. Door het anders inrichten van het zorgaanbod, verwachten we deze met minimaal 2% te kunnen verminderen, waardoor de groei nog maar 5% per jaar is.
- Percentage Wmo gebruikers met 1 of 2 voorzieningen: we streven naar een toename van 1% per jaar. Dit betekent dat het percentage Wmo-gebruikers, dat meer dan 2 voorzieningen heeft, afneemt.

Dit kost het

Wmo	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	186	276	277
Lasten	8.103	9.429	9.897
Saldo voor bestemming x € 1.000	-7.918	-9.153	-9.620
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	4	0	0
Storting in reserves	1.088	305	305
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-1.084	-305	-305
Saldo na bestemming x € 1.000	-9.002	-9.458	-9.924

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Wmo	-9.458	-9.924	-467

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- De aanbesteding van de huishoudelijke hulp voor 2024 is in een afrondende fase. De huidige tarieven liggen ruim onder de onderzochte kostprijs. De budgetten voor huishoudelijke hulp zijn met een afwijkende percentage geïndexeerd.
- De tarieven voor begeleiding worden vanaf 2024 aangepast als gevolg van inflatie. Als gevolg van de eerste uitkomsten van het kostprijsonderzoek van inkoop begeleiding zijn ook de budgetten voor begeleiding met een afwijkende percentage geïndexeerd.
- De uitkering uit de reserve van de Centrumgemeente en de inzet van deze uitkering in de jaren 2024 tot en met 2027 zijn niet verwerkt in de begroting. Wanneer het besluit hierover definitief is, zal dit in de bestuursrapportage van 2024 worden gemeld.

Inkomensvoorziening

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Rechtmatig verstrekken van uitkeringen.
- Armoedebeleid en schulddienstverlening zijn vaste onderdelen van ons takenpakket.

Bestuursakkoord

- We willen proactief aan de slag en meer achter de voordeur komen. Zo voorkomen we ook dat kleine financiële problemen grote gevolgen krijgen.
 - a. We hebben extra aandacht voor verborgen armoede en de toenemende problematiek van werkende armen.
 - b. In onze dienstverlening staan het doel van de hulpverlening en de mens om wie het gaat centraal, de systeemwereld is hierbij dienend.
- Samen met de instellingen en organisaties die actief zijn in het armoedenetwerk maken we werk van schuldenproblematiek en armoede.

Nieuw beleid en ambities

- Sinds 1 januari 2023 is er een schulddienstverlener die specifiek aan de slag is met de signalen uit de vroegsignalering van schulden. Hierdoor hebben we meer (en eerder) contact met inwoners met financiële problemen. Samen met de toenemende

financiële problemen in Nederland zorgt dit voor een groter aantal trajecten schulddienstverlening.

- In onze uitvoeringsagenda armoede en schulden is opgenomen dat we onze regelingen simpeler maken. Dit betekent dat we de declaratiebasis van het Welzijnsfonds afschaffen. De financiële consequenties daarvan zijn op dit moment nog niet goed te ramen. We nemen deze financiële consequenties mee in de bestuursrapportages van 2024.
- Vanwege de wijziging van de termijn van schuldenregelingen van 36 maanden naar 18 maanden wijzigen we de beleidsregels. Daarnaast maken we het proces van schulddienstverlening hierdoor inzichtelijker.
- Bint is een project gestart rondom energiecoaches. Energiecoaches zijn vrijwilligers die inwoners kunnen helpen bij kleine gedragsveranderingen rondom energieverbruik.
- We onderzoeken of uitbreiding van de doelgroep (verhoging inkomensnorm van 120% van de bijstandsnorm naar 130%) effectief is in het voorkomen van armoede en schulden.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Aantal uitkeringen Participatiewet/loaw/loaz per 1 januari	211	210	210	210
Aantal uitkeringen Participatiewet/loaw/loaz per 31 december	198	210	210	210
Instroom participatiewet/loaw/loaz	81	-	-	-
Uitstroom participatiewet/loaw/loaz	95	-	-	-

Dit kost het

Inkomensvoorziening	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	3.848	3.783	3.822
Lasten	7.193	6.868	6.462
Saldo voor bestemming x € 1.000	-3.345	-3.085	-2.640
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	310	0	0
Storting in reserves	447	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-137	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-3.481	-3.085	-2.640

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Inkomensvoorziening	-3.085	-2.640	445

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 is incidenteel € 31.000 extra budget binnen het minimabeleid beschikbaar gesteld door het Rijk voor de aanpak van armoede en schulden. Dit budget is in 2024 niet beschikbaar.
- In 2023 is incidenteel € 396.000 budget beschikbaar voor het uitkeren van de energietoeslag. Dit budgetten is niet meer beschikbaar in 2024. Er zijn ontwikkelingen om hier landelijk uitvoering aan te gaan geven vanuit het Rijk.

Participatie

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We plaatsen de doelgroep met een loonwaarde tot 30% Wettelijk Minimum Loon zo veel mogelijk op arbeidsmatige dagbesteding.
- We zetten de doelgroep met een loonwaarde tussen 30% en 80% Wettelijk Minimum Loon in hun kracht door ze aan werk te helpen via WSD of eventuele andere partners.
- We geven de doelgroep met een loonwaarde van 80% tot 100% wettelijk minimum loon indien nodig geringe ondersteuning voor een effectieve toeleiding naar werk (omdat ze meer zelfredzaam zijn).
- We laten meer inwoners doorstromen naar een reguliere werkgever via de weg van instroom-doorstroom-uitstroom.
- We werken mee aan gezamenlijke acties vanuit de Arbeidsmarktregio Noordoost Brabant die binnen ons beleid passen.
- We streven samen met de andere WSD gemeenten om m.b.t. bezetting bij WSD te komen tot een zogenaamd break-even scenario. Sint-Michielsgestel wil daarvoor een aandeel leveren van 110% van de gestelde norm. Gezien de huidige extreme krapte op de arbeidsmarkt dient opgemerkt te worden dat dit doel dit jaar lastiger is te realiseren dan voorgaande jaren.

- We streven op basis van bestaand beleid en nieuwe werkafspraken met WSD en de regionale arbeidsmarkt naar een zo groot mogelijke uitstroom uit de verschillende uitkeringen.
- Door de samenwerking binnen de wijkteams wordt er eenvoudiger een brug geslagen tussen de uitvoering van Jeugdhulp, Wmo en Participatiewet.

Bestuursakkoord

- We stimuleren mensen naar betaald werk en/of een zinvolle daginvulling.
- Inwoners met een recent arbeidsverleden (uitstroom vanuit de WW) worden via de aanpak "MijnWerkDichtbij" zo snel mogelijk begeleid naar een nieuwe baan.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024
Aantal klanten met een traject	264	270	275
Aantal reguleren werkgevers aan wie loonkostensubsidie wordt verstrekt t.b.v. een werknemer	19	20	25

Dit kost het

Participatie	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	222	219	0
Lasten	4.646	4.672	4.460
Saldo voor bestemming x € 1.000	-4.425	-4.453	-4.460
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	191	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	191	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-4.233	-4.453	-4.460

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Participatie	-4.453	-4.460	-7

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Budgetten voor uitvoering WSW zijn in 2024 € 147.000 minder, omdat instroom in de WSW niet meer mogelijk is en het aantal WSW dienstverbanden dus jaarlijks omlaag gaan.
- De doelgroep van de Participatiewet wordt jaarlijks groter, mede door afbouw van de WSW. Het budget voor re-integratie vanuit de integratie-uitkering (vanaf 2023 is deze integratie-uitkering gedeeltelijk overgeheveld naar het cluster participatie in de algemene uitkering) is in 2024 132.000 hoger.

Volksgezondheid

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Het gezondheidsbeleid bestaat voornamelijk uit wettelijke taken (Wet Publieke Gezondheid) die de GGD op basis van een gemeenschappelijke regeling voor de gemeente uitvoert. Over de lokale accenten gaan we met de GGD in gesprek.

Bestuursakkoord

De voorbije coronajaren hebben het belang van een goede gezondheid al te meer duidelijk gemaakt. Er wordt een groeiend belang gelegd bij de fysieke en mentale gezondheid. Samen met partners in het veld willen we hier extra werk van maken. Denk aan het versterken en verbreden van de aanpak tegen eenzaamheid en het stimuleren van een goede gezondheid en een goede levensstijl bij onze inwoners.

Nieuw beleid en ambities

- Per 2024 gaat het vernieuwde basispakket van de GGD in. Dit betekent een verschuiving van enkele taken van plusproduct naar basisproduct.
- Daarnaast gaan we in 2024 verder met de invulling van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). In 2023 heeft de gemeente in samenwerking met partners een aanvraag hiervoor ingediend.

- Er zijn landelijk vernieuwde bestuurlijke afspraken omtrent de Brede Regeling Combinatiefuncties 2023-2026. Dit heeft invloed op onder andere de inzet van de sportcoaches. Over de vertaling van deze regeling naar de lokale situatie zijn wij in gesprek met Bint.
- De gemeente gaat in 2023 aan de slag met een integrale visie Sociaal Domein. In 2024 starten we met de uitvoering hiervan. Volksgezondheid vormt een onderdeel van deze visie.

Dit kost het

Volksgezondheid	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	0	0	0
Lasten	1.113	1.147	1.305
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.113	-1.147	-1.305
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-1.113	-1.147	-1.305

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Volksgezondheid	-1.147	-1.305	-158

Geen relevante ontwikkelingen.

Onderwijs

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We voeren de Leerplichtwet 1969 en de RMC-wet uit.
- We voeren de Verordening bekostiging leerlingenvervoer en de beleidsregels leerlingenvervoer uit.
- We voeren het beleid Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) uit.
- In 2024 geven we wederom uitvoering aan de Lokale Educatieve Agenda (LEA). Dit gaat over afspraken tussen de gemeenten, kinderopvangorganisaties en het onderwijs en vloeit voort uit de gemeentelijke verplichtingen in de Wet op het Primair Onderwijs.
- We voeren de Wet passend onderwijs uit. We werken aan de vijf vastgestelde ambities in de ontwikkelagenda 'Inclusiever onderwijs binnen een inclusieve samenleving 2021-2025' voor het passend onderwijs binnen het samenwerkingsverband de Meierij.
- We geven uitvoering aan de Wet Kinderopvang en hanteren samen met de GGD de invoering van flexibele inspectieactiviteiten op de kinderopvang.
- We bestrijden laaggeletterdheid. Dit doen we door inwoners vanuit het Taalhuis te helpen om hun taal-, reken- en/of digitale vaardigheden te versterken. We zetten hierbij cursussen in, maar ook laagdrempelige activiteiten (met vrijwilligers).

- We geven uitvoering aan de wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van scholen. In 2023 hebben we een start gemaakt met het opstellen van een geactualiseerd IHP. We zijn voornemens om het IHP in 2024 vast te stellen. In dit nog vast te stellen plan wordt het totale onderwijshuisvestingsareaal beschouwd op capaciteit -en kwaliteitsbehoefte.

Bestuursakkoord

- We versterken de verbinding tussen en met welzijn, verenigingen en het onderwijs voor de vroegsignalering van problematieken bij onze jongeren. Dit doen we langs twee lijnen: 1) binnen het gemeentelijke NPO waarin we tijdelijk (2022 / 31-7-2025) de bestaande zorgstructuren rondom de voorscholen, het primair- en voorgezet onderwijs versterken gericht op het terugdringen van de ontstane achterstanden door corona. Inhoudelijk is het NPO gekoppeld aan jeugdzorg en het integrale jeugdbeleidsplan. 2) middels de inzet en werkzaamheden de buurtsportcoaches beschreven in het onderdeel sport van de begroting.
- Strategie onderwijshuisvesting is onderdeel van het IHP en wordt ook meegenomen als onderdeel van het accommodatiebeleid dat we 2024 gaan vaststellen.

Nieuw beleid en ambities

- Voor de Bolster treffen we verdere voorbereidingen voor de nieuwbouw. Daarbij speelt nog de discussie over de locatiekeuze. Meerdere scenario's werken we hiervoor uit en een definitief voorstel zal aan de raad worden voorgelegd.
- Voor de Theresia school in Berlicum zijn we bezig om tot een samenwerkingsovereenkomst te komen in verband met de aanstaande bijbouw tussen Stichting Berenhuis en Cadans Primair. De samenwerkingsovereenkomst zal gesloten moeten worden tussen Woonstichting Joost - Stichting Berenhuis - Cadans Primair en de gemeente Sint-Michielsgestel.
- Uitbreiding de Fonkel; de raad heeft in maart 2023 besloten tot de uitbreiding van onderwijshuisvesting van de Fonkel. Het schoolbestuur treedt op als "bouwheer" voor deze uitbreiding. De gemeente staat garant voor investeringsbedrag dat is gemoeid met deze uitbreiding en stelt de bijbehorende doordecentralisatievergoeding tot beschikking aan het schoolbestuur. Oplevering staat gepland voor september 2024.
- Nieuwbouw Elde-college; in 2024 nemen we de verdere voorbereidingen voor de nieuwbouw van het Elde-college ter hand. In maart 2023 heeft de raad hiervoor het voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. Tijdens de voorbereidingsfase zal de definitieve planning worden uitgewerkt. Aansluitend zal aan uw raad gevraagd worden het investeringsbedrag beschikbaar te stellen. Vooralnog is oplevering van de nieuwbouw voorzien in 2025.
- Leerlingenvervoer; de ambitie is er om voor leerlingenvervoer in 2024 nieuwe beleidsregels op te stellen. De reden hiervoor is de stijging van de kosten van het leerlingenvervoer en de ontwikkelingen/mogelijkheden binnen het leerlingenvervoer.
- We laten met landelijke subsidie een audit-onderzoek uitvoeren naar de toekomstbestendigheid van het Taalhuis. Dit maakt de kwaliteiten en ontwikkelpunten van het Taalhuis inzichtelijk. Met deze inzichten kunnen we de ondersteuning naar inwoners verder verbeteren.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Aantal leerlingen met vervoersbeschikking waarvan met OV, fiets of eigen auto	106	105	100	100

Toelichting:

Leerlingenvervoer: we stimuleren leerlingen om zoveel mogelijk zelfstandig met de fiets of OV naar school te reizen. We werken daarbij samen met de scholen en het samenwerkingsverband.

Dit kost het

Onderwijs	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	914	879	561
Lasten	4.302	5.453	3.867
Saldo voor bestemming x € 1.000	-3.388	-4.574	-3.306
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	1.050	0
Storting in reserves	60	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-60	1.050	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-3.448	-3.524	-3.306

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Onderwijs	-3.524	-3.306	218

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Per 2024 wordt er € 33.000 beschikbaar gesteld voor het structureel uitvoeren van het Taalhuis.
- Per 2024 wordt structureel € 22.000 beschikbaar gesteld voor de verhoging van formatie voor het regionaal Team Leerplicht.
- In 2023 is per saldo het budget voor leerlingenvervoer incidenteel met € 80.000 verhoogd.
- In 2023 zijn eenmalige budgetten toegekend voor het opstellen van het Integraal Huisvestings Plan onderwijs (€ 125.000), tijdelijke huisvesting Theresiaschool (€ 50.000), tijdelijke huisvesting De Fonkel (€ 15.000) en voor de afhandeling van de waterschade Theresiaschool (€ 50.000).

Leefomgeving

Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel

Het geven van ruimte is een rol die Sint-Michielsgestel wil invullen in de relatie met haar inwoners. Er is fysieke ruimte in de vorm van weidse velden, talrijke bossen, parken, rivieren en het kanaal. Volop ruimte om te fietsen, wandelen, varen of juist tot rust te komen. Maar we willen onze inwoners ook de ruimte geven om initiatief te nemen in het verbeteren van de leefomgeving. De ruimte bieden en stimuleren om mee te denken én te doen op het gebied van wonen, leven, werken en recreëren in de gemeente. Zó draagt dit programma bij aan Sint-Michielsgestel geeft ruimte.

Dit is het doel

Ook in 2024 is Sint-Michielsgestel een fijne gemeente om te wonen. Om dit te realiseren kijken we niet alleen naar de beschikbaarheid van woningen, maar ook naar een woonomgeving die schoon, goed onderhouden en (verkeers-)veilig is. Winkels voor onze dagelijkse boodschappen en aandacht voor de dorpscentra helpen om dorpen leefbaar te houden. Daarbij hoort ook een passend accommodatiebeleid. Leefbaarheid houdt niet op bij onze dorpen. Ook ons buitengebied krijgt in de komende bestuursperiode aandacht. Duurzaamheid, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, natuur en milieu spelen daarin een rol. Zodat ons buitengebied een nog betere plek wordt om samen te werken, te wonen en te recreëren.

Regionale samenwerking

Om een fijne woongemeente te blijven hebben we de regio hard nodig. Actueel daarbij is het proces van de strategie voor Duurzame Verstedelijking Brabant binnen de regio 's-Hertogenbosch. Dit proces geeft richting aan waar en in welke vorm de duurzame stedelijke ontwikkeling van Brabant plaats kan vinden. Wij willen een bijdrage leveren aan de integrale regionale opgave, zodat we met onze eigen bouwopgave niet alleen bijdragen aan de kwaliteiten van onze dorpen, maar ook van meerwaarde zijn op het gebied van woningbouw, bereikbaarheid, natuur en landschap en voorzieningen voor de regio.

Voldoende betaalbare woningen

Er is een grote behoefte aan sociale woningbouw en koopwoningen zowel van onze eigen inwoners als van buiten. Voldoende betaalbare woningen voor alle doelgroepen leveren een grote bijdrage aan de aantrekkingskracht en daarmee de leefbaarheid van onze dorpen. Dit betekent zowel koopwoningen als huurwoningen, zowel goedkoop als duurder. De ruimte op de woningmarkt is echter beperkt, dus dit vraagt creativiteit, bijvoorbeeld door stimuleren van nieuwe woonvormen, maar ook door het voortzetten van de starterslening.

Ruimtelijk beleid voor het buitengebied

Nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een aanpassing van het ruimtelijk beleid voor het buitengebied. Te denken valt bijvoorbeeld aan beleid voor Vrijkomende Agrarische bedrijfsbebouwing en de energietransitie. De integrale herziening van het bestemmingsplan buitengebied vindt plaats in 2024, waardoor we ons nu enerzijds kunnen richten op de afhandeling en begeleiding van alle ingediende particuliere initiatieven en anderzijds deze integrale herziening optimaal aan kunnen sluiten bij het omgevingsplan in het kader van de Omgevingswet. We trekken in dit verband samen op met de gemeente Boxtel.

Verkeer en vervoer, openbare ruimte en voorzieningen

Net als veel inwoners vinden wij verkeersveiligheid en bereikbaarheid heel belangrijk. Het steeds toenemend verkeer betekent dat er moet worden geïnvesteerd in verkeersmaatregelen in en tussen de dorpen, zowel voor de korte als de lange termijn. Door

het bieden van een goed verzorgde openbare ruimte en voorzieningen dragen wij bij aan goed leven, werken en recreëren in de gemeente.

Dit valt eronder

Deze producten en diensten dragen bij aan het programma Leefomgeving:

- Volkshuisvesting
- Ruimtelijke ontwikkeling
- Grondexploitaties
- Beheer onroerend goed
- Groenbeheer
- Beheer openbare ruimte
- Verkeersmaatregelen
- Parkeren
- Begraafplaatsen

Deze grote projecten dragen bij aan het programma Leefomgeving:

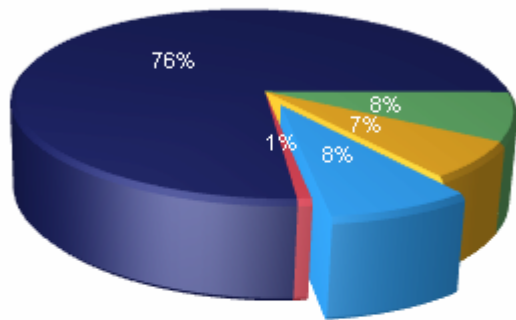
- Omgevingswet
- Woningbouwplannen en sociale woningbouwopgave
- Centrumplannen:
 1. Sint-Michielsgestel
 2. Den Dungen
- Kentalis

Dit kost het

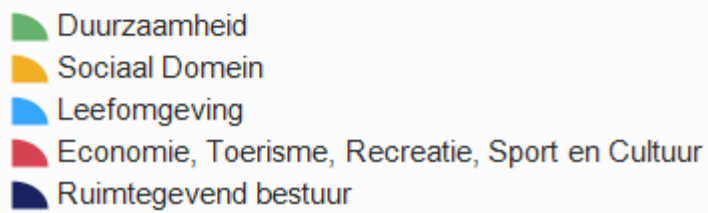
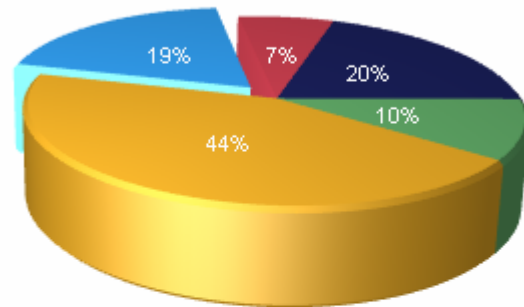
Saldo x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Beheer openbare ruimte	-2.686	-2.922	-3.073
Beheer onroerend goed	917	28	546
Verkeersmaatregelen	-599	-617	-633
Grondexploitaties	-1.348	-741	-765
Volkshuisvesting	-163	-326	-363
Ruimtelijke ontwikkeling	-1.752	-2.374	-2.036
Groenbeheer	-2.255	-2.715	-2.680
Begraafplaatsen	-16	-70	-5
Parkeren	-5	-45	0
Project Omgevingswet	0	0	0
Totaal saldo	-7.908	-9.781	-9.010

Programma in relatie tot de gehele begroting

Begrote baten

Begrote lasten

Volkshuisvesting

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We adviseren in ruimtelijke plannen over het bouwen voor de juiste doelgroepen in de juiste hoeveelheden. Dat doen we aan de hand van het toetsingskader van het programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg 2023-2027 (voorheen Woonzorgvisie genoemd) en in lijn met de Regionale Woondeal Noordoost Brabant (2023).
- We nemen regionaal deel aan ambtelijke en bestuurlijke overleggen van Brabant NoordOost. We dragen bij aan de uitvoering van de afspraken uit de Regionale Woondeal Noordoost Brabant (2023).
- We maken opnieuw prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties en hun huurdersverenigingen. Die gaan over de realisatie van de opgaven uit het programma VHV. We monitoren de afspraken samen met de corporatie en huurdersverenigingen.
- We maken ook prestatieafspraken met de strategische partners vanuit welzijn en zorg. We monitoren de afspraken samen met onze partners.
- Onze aandacht gaat in 2024 vooral uit naar sociale woningbouw en betaalbare woningen voor jongeren, starters en ouderen. Wij werken hierin nauw samen met JOOST, Woonmeij, Brabant Wonen en specifieke belangenorganisaties. Mogelijk volgen hieruit plannen voor bijzondere projecten bijvoorbeeld via collectief particulier opdrachtgeverschap.

Bestuursakkoord

- In het overleg met de regiogemeenten over de woningmarkt nemen wij de kracht van onze dorpen als uitgangspunt
- We versnellen op het gebied van woningbouw in al onze dorpen
- Van de nieuwe woningen is 35 % sociale woningbouw
- We hebben bij nieuwe ontwikkelingen oog voor de combinatie wonen, welzijn, zorg
- We werken in principe mee aan woningsplitsing
- We zoeken naar mogelijkheden om ervoor te zorgen dat eigen inwoners profiteren van het grotere woningaanbod
- We houden vast aan de starterslening, de zelfbewoningsplicht en het anti-speculatiebeding
- We geven ruimte aan Collectief Particulier Opdrachtgeverschap

Nieuw beleid en ambities

- We werken verder aan de Uitvoeringsagenda behorende bij het Programma volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg 2023-2028. Na één jaar gewerkt te hebben met het toetsingskader voor woningbouwplannen en woonzorgplannen zullen wij dit kader evalueren.
- We werken aan de uitvoering van de Regionale Woondeal Noordoost Brabant.
- Het in 2023 op te stellen splitsingsbeleid voor woningen krijgt zijn doorwerking in de initiatieven en plannen in 2024 en verder.

Dit kost het

Volkshuisvesting	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	64	93	46
Lasten	227	419	409
Saldo voor bestemming x € 1.000	-163	-326	-363
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-163	-326	-363

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Volkshuisvesting	-326	-363	-37

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 is eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het opstellen van de woonvisie (€ 15.000).
- Om de ambitie Volkshuisvesting te realiseren worden woningbouwplannen versneld opgepakt waarvoor extra budget nodig is (€ 50.000)

Ruimtelijke ontwikkeling

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We stellen ruimtelijk beleid en ruimtelijke visies op.
- We beoordelen en behandelen ruimtelijke initiatieven en begeleiden en voeren de procedures die daarvoor moeten worden doorlopen.
- We faciliteren en ontwikkelen ruimtelijke plannen waaronder woningbouwplannen.
- We nemen deel aan regionaal overleg over de verstedelijkingsopgave om als gemeenten gezamenlijk de ruimtelijke opgaven te bepalen en op te pakken.
- Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen geldt dat we de bestaande ruimtelijke kwaliteit zoveel mogelijk versterken en bijdragen aan onze doelstellingen binnen het ruimtelijk domein zoals rondom duurzaamheid en klimaatadaptatie.
- We stimuleren de bouw van voldoende woningen voor de doelgroepen van beleid en dragen met woningbouwprojecten bij aan de doelstellingen van het programma Volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg.

Bestuursakkoord

- We sturen erop dat er over 4 jaar 600 woningen zijn toegevoegd aan de woningvoorraad of in voorbereiding zijn.
- We versnellen op het gebied van woningbouw in al onze dorpen.

- We kijken voor nieuwe (uitbreidings)locaties ook naar de randen van de huidige dorpen.

Nieuw beleid en ambities

Nieuw beleid en ambities zijn bovenstaand al verwoord en ook al onder het product Volkshuisvesting. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn immers voorwaardenscheppend om onder meer de volkshuisvestelijke doelen en ambities ook daadwerkelijk te kunnen realiseren. Dit gebeurt door de realisering van woningbouwprojecten. De projecten Centrumplannen (Den Dungen en Sint-Michielsgestel) en het project Kentalis zijn separaat benoemd onder grote projecten.

Dit kost het

Ruimtelijke ontwikkeling	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	1.101	851	914
Lasten	2.685	3.225	2.950
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.584	-2.374	-2.036
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	169	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-169	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-1.752	-2.374	-2.036

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Ruimtelijke ontwikkeling	-2.374	-2.036	338

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 zijn door het Rijk eenmalig gelden beschikbaar gesteld voor de invoeringskosten Omgevingswet (€ 310.000) en voor de invoeringskosten Wet kwaliteitsborging (€ 45.000). Dit geld is ingezet voor het inhuren van externe medewerkers, aanschaffen aanvullende software en scholing van medewerkers.
- Voor 2023 zijn eenmalig budgetten beschikbaar gesteld voor onderzoek inbreidingslocaties (€ 50.000).
- Voor de verdere uitwerking van de Visie Ruimtelijke ontwikkeling Den Dungen, waaronder herontwikkeling tot wonen van de Blauwe Scholk en het bouwen van woningen in Wonen op de Donk is € 25.000,- beschikbaar gesteld ten behoeve van voorbereidingskosten in de vorm van onderzoeken en studies.
- Het uitvoeren van een integrale herziening van de huidige bestemmingsplannen voor het buitengebied is gezien de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 niet meer aan de orde. Dat neemt niet weg dat de huidige bestemmingsplannen uiteindelijk in het Omgevingsplan verwerkt gaan worden. Dit bedrag kan dan ook ingezet worden voor wijzigingen of afwijkingen van het Omgevingsplan.
- Voor de realisatie van de ruimtelijke plannen van de woningbouwopgave zijn extra middelen opgenomen voor civieltechnische projectleiders openbare ruimte.

Grondexploitaties

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We actualiseren de lopende grondexploitaties in financiële zin, een zorgvuldig risicobeleid maakt hier onderdeel van uit.
- We rapporteren periodiek over de voortgang en recente ontwikkelingen in de lopende grondexploitaties.
- We ondersteunen en bewaken facilitaire projecten in financiële zin.
- Waar nodig voeren we haalbaarheidsstudies en -berekeningen uit voor nieuwe ruimtelijke initiatieven.

Nieuw beleid en ambities

- Het opstellen van een nota kostenverhaal, waar het groen- en cultuurfonds een onderdeel van uitmaken, met als doel te komen tot reëel kostenverhaal (zakelijke insteek vanuit de gemeente) en kaders voor het noodzakelijke maatwerk (bewaken van het broze evenwicht tussen maximaal kostenverhaal en verlaging ontwikkelkosten ter stimulering van woningbouw) binnen projecten.

Dit kost het

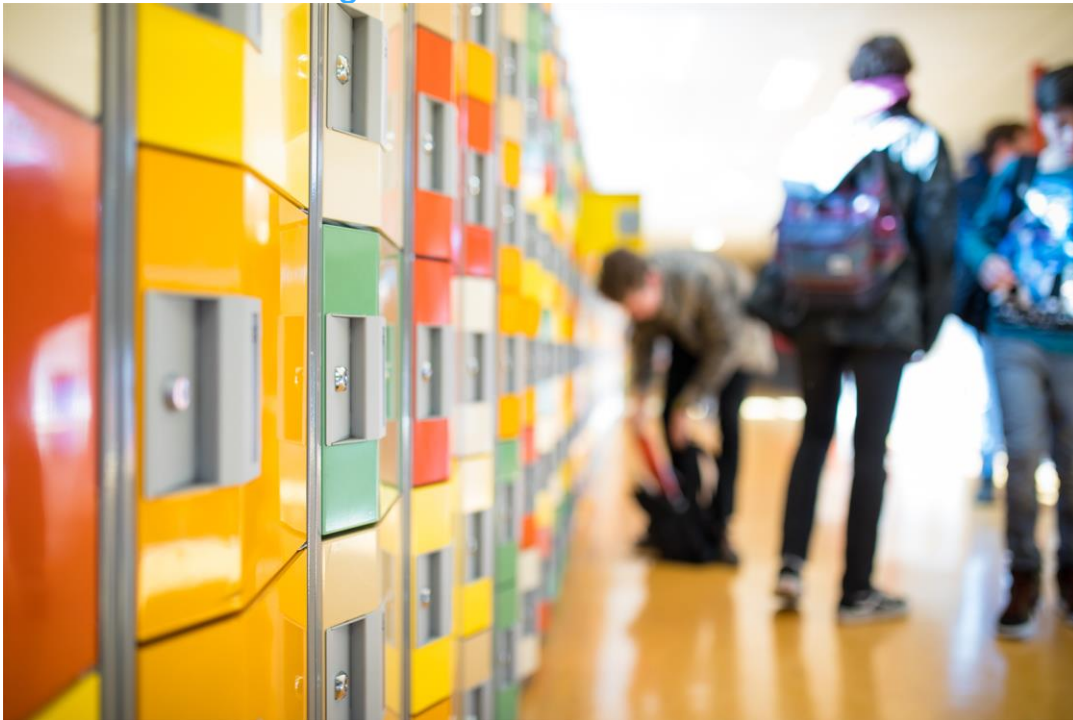
Grondexploitaties	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	1.348	2.612	4.054
Lasten	2.696	3.353	4.145
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.348	-741	-92
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	674
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	-674
Saldo na bestemming x € 1.000	-1.348	-741	-765

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Grondexploitaties	-741	-765	-24

Geen relevante ontwikkelingen.

Beheer onroerend goed

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Ook in 2024 verhuren we panden waar nog ruimte is.
- We stoten panden af die vrij komen/zijn van huur en niet van strategisch of maatschappelijk belang zijn; hiervoor moet eerst nog het accommodatiebeleid worden vastgesteld om verantwoorde keuzes te kunnen maken. Hierbij leggen we de focus op de afstemming tussen behoefte, capaciteit en kosten.
- We actualiseren de MeerjarenOnderhoudsplannen (MOP) waar we ook de verduurzamingslag in meenemen. Tevens kijken we dan ook naar een realistische verdeling van kosten en revenuen.
- We geven agrarische percelen uit voor (kortdurende) pacht. We houden hier rekening met het Didam arrest.

Bestuursakkoord

- We stellen in 2024 een nieuw accommodatiebeleid op, om zo de mogelijkheden voor het afstoten van gemeentelijke gebouwen inzichtelijk te maken en meer inzicht te krijgen in noodzakelijke verduurzaming van ons vastgoedbezit.

Nieuw beleid en ambities

- We ronden de registraties van ons vastgoed op orde af in een hiervoor geschikte registratiesoftware.

- We gaan extra aandacht besteden aan de bezetting en de kosten/baten analyses van multifunctionele accommodaties.
- We gaan nadrukkelijker sturen op de gemaakte afspraken van de overeenkomsten en controleren meer op naleving.

Dit kost het

Beheer onroerend goed	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	1.454	1.133	1.103
Lasten	776	1.345	797
Saldo voor bestemming x € 1.000	678	-212	306
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	240	240	240
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	240	240	240
Saldo na bestemming x € 1.000	917	28	546

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Beheer onroerend goed	28	546	518

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 zijn eenmalige budgetten beschikbaar gesteld voor de energiescan vastgoed (€ 100.000), Project Westakkers (€ 330.000), taxatiekosten ten behoeve van de brandverzekering (€ 20.000) en voor de vervanging van de brandmeldinstallatie (€ 50.000).

Groenbeheer

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Regulier, planmatig beheer

- We continueren de jaarcyclus die betrekking heeft op het communiceren, voorbereiden, aanbesteden en uitvoeren van uitvoeringsprogramma's en bestekken voor het beheer en onderhoud van openbaar groen en bomen.
- Ons uitgangspunt bij het reguliere beheer en onderhoud is het verhogen van duurzaamheid en biodiversiteit.
- In het voorjaar voeren we werkzaamheden uit om de eikenprocessierups preventief te bestrijden. Vooraf inventariseren we aantastingsgebieden, tijdens het seizoen bestrijden we actief. De preventieve bestrijding zal gefaseerd worden afgebouwd; de effecten hiervan worden gemonitord.
- Gefaseerd vervangen we zieke essen als gevolg van de essentaksterfte.
- Het hele jaar door nemen we klachten, meldingen, wensen en verzoeken in ontvangst over wijkgroen, vallend blad en bomen. Als de veiligheid in het geding komt reageren we direct.
- In samenwerking met de wijkmakelaars ondersteunen we burger- en wijkinitiatieven die gaan over het groen in hun directe leefomgeving. In dat proces nemen we een actief adviserende en begeleidende positie in om initiatieven succesvol uit te voeren.
- Gedurende het hele jaar beheren en onderhouden we de openbare ruimte volgens het principe van "schoon, heel en veilig".
- In 2024 wordt onderzocht op welke wijze het beeld van de openbare ruimte met betrekking tot het groen verbeterd kan worden op die plekken waar de burger zich het

meest beweegt. Denk aan de hoofdwegen en centrumgebieden. De financiële gevolgen worden in beeld gebracht.

Bestuursakkoord

- We ondersteunen de wijkmakelaars om bewoners enthousiast te maken om bepaalde onderhoudstaken van de gemeente over te nemen waarbij dan eventueel vrijkomend geld ten goede aan de buurt kan komen.

Nieuw beleid en ambities

- Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen
Als bestaande groenvoorzieningen verouderen of niet meer voldoen aan de uitgangspunten, gaan we ze vervangen. Groenvervangingen stemmen we af op klimaat adaptieve en sociale uitgangspunten zoals toegankelijkheidsopgaven, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en zelfwerkzaamheid. Bij de vervangingen maken we zoveel mogelijk gebruik van het 'werk met werk' maken. Daarop worden de investeringen afgestemd. Hiervoor leggen wij een plan aan uw raad voor.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Sober- (doelmatig) groenbeheer op beeld	7*	7*	7*	7*
Klachten meldingen bomen	200	180	180	150
Klachten meldingen overig groen	450	400	400	350
Klachten meldingen zwerfvuil/vandalisme	10	10	10	10
Beheer bomen, stuks	26.700	26.850	26.850	27.000
Beheer wijkgroen, m2	248.000	250.000	250.000	260.000
Beheer bos en houtwallen, m2	1.107.440	1.107.440	1.107.440	1.107.440
Beheer gazons, m2	567.000	569.000	569.000	580.000

* cijfermatige indicator volgens kwaliteitscatalogus Stichting CROW. (Centrum voor Regelgeving en onderzoek in de Grond- Weg en Waterbouw)

Dit kost het

Groenbeheer	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	109	104	104
Lasten	2.396	2.931	2.855
Saldo voor bestemming x € 1.000	-2.287	-2.827	-2.750
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	32	112	70
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	32	112	70
Saldo na bestemming x € 1.000	-2.255	-2.715	-2.680

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Groenbeheer	-2.715	-2.680	35

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In begroting 2023 is een incidenteel budget opgenomen van € 50.000 voor opstellen groenbeleidsplan waarbij de klimaatadaptatie wordt meegenomen.
- In begroting 2023 is voornamelijk een eenmalig budget opgenomen van € 40.000 voor veilig en duurzaam boomonderhoud.
- Extra budget in 2023 voor vervanging van bomen als gevolg van bomenziekten en extra onderhoud van met name oude bomen € 42.200. Dit budget wordt gedekt uit de reserve Plattelandsvernieuwing.

Beheer openbare ruimte

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Regulier, planmatig beheer

- We continueren de jaarcyclus die betrekking heeft op het communiceren, voorbereiden, aanbesteden en uitvoeren van uitvoeringsprogramma's en bestekken voor het beheer en onderhoud van wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting.
- Het hele jaar door nemen we klachten, meldingen, wensen en verzoeken in ontvangst over de openbare ruimte. Daar waar de veiligheid in het geding komt reageren we direct.
- We besteden nieuwe projecten aan en voeren directie op projecten die in uitvoering zijn.
- We adviseren over burger- en wijkinitiatieven vanuit de wijkmakelaars en verlenen ondersteuning.
- Gedurende het hele jaar beheren en onderhouden we de openbare ruimte volgens het principe van "schoon, heel en veilig".
- We zorgen voor de intake en coördinatie van meldingen en klachten inclusief de interne en externe afstemming en dienstverlening.

Nieuw beleid en ambities

- De herverlichting van de conventionele verlichting en armaturen naar LED vindt plaats door middel van jaarbudgetten. Onder het huidige vervangingsregime is de totale herverlichting over 9 jaar afgerond (2032). Vanuit het aspect van duurzaamheid en lagere onderhoudskosten verkorten we de termijn tot 5 jaar. Dit betekent dat jaarbudgetten naar voren geschoven worden en verdeeld over de vervangingsjaren 2024 tot en met 2028. (Bestuursnota 2023- 2027).

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Klachten/ meldingen verhardingen	250	250	250	200
Klachten/ meldingen Openbare verlichting	320 storingen 80 netwerk-storingen	250 storingen 80 netwerk-storingen	250 storingen 80 netwerk-storingen	200 storingen 70 netwerk-storingen
Kwaliteitsniveau verhardingen volgens CROW criteria, niveau C	asfalt voldoende elementen voldoende	asfalt voldoende elementen voldoende	asfalt voldoende elementen voldoende	asfalt voldoende elementen voldoende
Beheer/onderhoud wegen (verhardingen) in miljoen m2	1,9	1,9	1,9	1,9
Beheer/onderhoud kunstwerken	44	44	44	44
Beheer/onderhoud openbare verlichting, aantal lichtmasten	6.300	6.350	6.350	6.400
Beheer/ in stand houding VRI's	3	3	3	3

Dit kost het

Beheer openbare ruimte	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	165	39	39
Lasten	2.790	3.009	3.365
Saldo voor bestemming x € 1.000	-2.625	-2.970	-3.326
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	48	48	253
Storting in reserves	109	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-61	48	253
Saldo na bestemming x € 1.000	-2.686	-2.922	-3.073

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Beheer openbare ruimte	-2.922	-3.073	-151

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In de begroting 2024 is een budget begroot voor afbouw straat Schuurkerkpad in Berlicum van € 205.000 dat gedekt wordt uit de vrije reserve. Dit komt voort uit de grondexploitatie Schuurkerkpad die enkele jaren geleden is afgesloten. De straat Schuurkerkpad kon nog niet helemaal afgebouwd worden, omdat nog niet alle aanliggende percelen (in particulier eigendom) waren uitgegeven.
- In de begroting 2024 is het budget voor uitvoeringskosten verstedelijkingsstrategie van € 150.000 opgenomen.
- In de begroting 2023 is een eenmalig budget voor inhuur van civieltechnische projectleiders in de openbare ruimte opgenomen van € 100.000.
- Het begrote dagelijks onderhoud vanuit de vastgestelde beheerplannen civiele kunstwerken kan jaarlijks fluctueren. Hierdoor in 2023 ongeveer € 15.000 minder aan onderhoud begroot dan in 2024.

Verkeersmaatregelen

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We beogen een toekomstbestendige en veilige inrichting van de openbare ruimte voor alle verkeersdeelnemers, waarmee we de mobiliteit en de bereikbaarheid bevorderen. We leggen hierbij het accent op de voetganger en fietser.
- We maken beleid, plannen en ontwerpen voor infrastructuur en verkeersmaatregelen.
- Samen met collega overheden beheren we gegevens en data op gebied van mobiliteit.
- We begeleiden Mensgerichte Maatregelen ten behoeve van specifieke doelgroepen zoals scholen en ouderen, waaronder educatie.
- We behandelen meldingen, klachten, wensen en verzoeken die gaan over het gebruik van de openbare ruimte.

Bestuursakkoord

Maatregelenpakket Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan

- Naar aanleiding van het actuele maatregelenpakket van het gemeentelijke verkeers- en vervoersplan (GVVP) vinden verkeersmaatregelen plaats en worden onderzoeken uitgevoerd. Omdat het Mobiliteitsplan (vervanger van het GVVP) in de planning naar voren is gehaald, worden de onderzoeken en resultaten daarvan eveneens onderdeel van het nieuwe Uitvoeringsplan.

Gemeentebreed

Mobiliteitsplan 2040

- Het Mobiliteitsplan wordt omstreeks juni 2024 vastgesteld waarin onderstaande lopende of inmiddels afgeronde processen als bouwsteen worden opgenomen.
- **Verbeteren fietsbereikbaarheid dorpskernen en wijken**
We werken aan een plan voor een Fietsnetwerk om de dorpskernen met elkaar te verbinden, zodat voorzieningen, maatschappelijk of privaat, veilig bereikbaar worden voor langzaam verkeer.

Kern Sint-Michielsgestel

- **Verkeersplan Theereheide**

Er is gestart met het Verkeersplan Theereheide. Het plan is de verkeerskundige leidraad bij de grootschalige rioolvervanging en de aansluiting met de ontwikkeling van het Kentalis-terrein. Dit Verkeersplan is tevens een bouwsteen van het Mobiliteitsplan.

Kern Berlicum en Middelrode

- De verdere uitwerking van de studie As Berlicum-Middelrode brengt investeringen met zich mee, die worden opgenomen in de meerjareninvesteringsplanning van het Mobiliteitsplan.

Kern Den Dungen

- De verkeersvisie Den Dungen uit 2023 wordt onderdeel van het uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan.
- Over de status van de Dungense brug blijven wij in gesprek met de gemeente Den Bosch.

Kern Gemonde

- Uit het participatie traject over de verkeersveiligheid in de kern Gemonde vloeit onder andere het herinrichtingsplan van de Sint-Lambertusweg voort. De werkzaamheden stemmen we af op de vervanging van kabels en leidingen in de straat. Afronding van de realisatie is voorzien in 2025. Andere verbeterpunten uit het participatietraject nemen we over in het op te stellen Mobiliteitsplan.

Nieuw beleid en ambities

Nieuw Mobiliteitsplan vaststellen

- Het Mobiliteitsplan wordt omstreeks juni 2024 aan uw raad voorgelegd. Het mobiliteitsplan vervangt het bestaande gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP). Daarin wordt de langjarige visie op verkeer en mobiliteit, de hoofdwegenstructuur en gebiedsontsluitingswegen, fietsveiligheid en de fietsstructuur vertaald naar een Uitvoeringsprogramma voor de komende 4 jaar. De financiële consequenties worden in beeld gebracht.
- Het Mobiliteitsplan en de Omgevingsvisie worden inhoudelijk op elkaar afgestemd.

Dit kost het

Verkeersmaatregelen	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	47	25	25
Lasten	732	868	760
Saldo voor bestemming x € 1.000	-685	-843	-735
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	86	226	101
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	86	226	101
Saldo na bestemming x € 1.000	-599	-617	-633

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Verkeersmaatregelen	-617	-633	-17

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 is een eenmalig budget begroot voor het opstellen van een verkeersvisie Den Dungen van € 24.800.
- In 2023 is een budget beschikbaar gesteld voor inhuur van een externe adviseur verkeer van € 100.000. Dit budget wordt gedekt uit de reserve waar een geoormerkt budget voor verkeer gereserveerd is.

Parkeren

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We behandelen meldingen, klachten, wensen en verzoeken die betrekking hebben op parkeren in openbaar gebied, waaronder e-laadpunten.
- We verzamelen parkeerdata en monitoren parkeerdruk met tellingen.
- We adviseren woningbouwplannen ten aanzien van parkeerbeleid.

Nieuw beleid en ambities

- **Parkeernormen**

Het updaten van de parkeernormen is geagendeerd voor 2024. De wereld om ons heen verandert snel: nieuwe woonvormen; andere infrastructuur, duurzamere vormen van vervoer. Met instrumenten zoals de Omgevingsvisie en het Mobiliteitsplan (vervanger van het huidige gemeentelijke verkeers- en vervoersplan) geven we integraal sturing, ook aan het mee-veranderen van parkeernormen. In het vast te stellen Mobiliteitsplan zullen we nagaan hoe de parkeernormen zich verantwoord ontwikkelen.

Dit kost het

Parkeren	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	0	0	0
Lasten	5	45	0
Saldo voor bestemming x € 1.000	-5	-45	0
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-5	-45	0

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Parkeren	-45	0	45

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 zijn nog eenmalige kosten begroot voor invoerbudget voor uitbesteden aan parkeerbedrijf van € 15.000 en exploitatiekosten daarvoor € 30.000, waarvan € 15.000 structureel zou zijn. Voor 2024 is de exploitatiepost incidenteel ingetrokken omdat de invoering nog niet gebeurd is.

Begraafplaatsen

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We continueren het bestaand beheer, onderhoud, instandhouding en exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen. Daarin nemen we de werkzaamheden voor de oorlogsgraven en oorlogsmonumenten binnen de gemeente Sint-Michielsgestel mee.
- Voor het groot onderhoud zoals maaiwerkzaamheden en hagen snoeien hebben we een meerjarig onderhoudsbestek opgesteld en aanbesteed. We besparen op het overig beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen door wijkbeheer in te zetten.
- We onderhouden de begraafplaats aan de Oude Schoolstraat frequenter via het aanbestede bestek. Met dit groenonderhoudsbestek en inzet van wijkbeheer krijgt deze begraafplaats het gewenste onderhoudsbeeld.

Nieuw beleid en ambities

- Om de waterdoorlatendheid van de begraafplaats Pelikaanstraat te verbeteren voeren we een geo- hydrologisch onderzoek uit waardoor we inzicht krijgen in de bodemgesteldheid. Indien dit onderzoek daartoe aanleiding geeft nemen we maatregelen.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Nieuwe grafuitgifte	4	4	4	4
Bijzettingen in bestaand graf	0	2	2	2
Verlengde grafrechten	6	10	12	15
Ruimingen op verzoek nabestaanden	0	1	5	10
Bijzetten asbus in urnengraf	0	1	2	3

Toelichting:

De doorkijk naar 2024-2027 is gebaseerd op een inschatting.

Dit kost het

Begraafplaatsen	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	8	3	4
Lasten	25	73	8
Saldo voor bestemming x € 1.000	-16	-70	-5
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-16	-70	-5

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Begraafplaatsen	-70	-5	65

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 is een eenmalig budget van € 65.000 beschikbaar gesteld voor beplanting en drainage op de begraafplaats in Den Dungen (€ 50.000) en voor beplanting op begraafplaats in kern Sint-Michielsgestel (€ 15.000).

Projecten

Onder het programma Leefomgeving vallen de volgende projecten:

- Omgevingswet
- Woningbouwplannen en sociale woningbouwopgave
- Centrumplannen
- Kentalis

Omgevingswet

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit is het doel

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking.

De Omgevingswet vervangt 26 wetten, 75 ministeriële regelingen en 60 Algemene Maatregelen van Bestuur. De wet bundelt en moderniseert de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water en zal het proces van de inrichting van de fysieke leefomgeving fundamenteel veranderen. De wet vormt de basis voor de ontwikkeling en het integraal beheer van de fysieke leefomgeving voor de komende jaren.

Door de Omgevingswet hebben we onze werkwijze aangepast. Deze kenmerkt zich door:

- Een open communicatie tussen betrokkenen in de fysieke en sociale leefomgeving.
- Het in wederzijds vertrouwen samenwerken aan het verbeteren en optimaliseren van de fysieke leefomgeving in brede zin.
- Een geoptimaliseerde (fysieke en digitale) dienstverlening.

Plannen maken met de samenleving

De Omgevingswet heeft grote invloed op de manier van plannen maken. Dat betekent dat het werk na 1 januari 2024 nog niet klaar is. In de Omgevingswet zijn een aantal verplichte acties voor gemeenten opgenomen. Zo zijn gemeenten verplicht om in 2024 te beschikken over een Omgevingsvisie. In 2029 moeten gemeenten een Omgevingsplan hebben. Bij de uitwerking van deze onderdelen zullen ook de ontwikkelingen in het sociaal domein betrokken worden.

Groot pluspunt is dat we hiermee veel meer integraal naar de fysieke en sociale leefomgeving gaan kijken. Naast ruimtelijke en sociale aspecten komen hier ook zaken als milieu, volksgezondheid, mobiliteit, erfgoed en natuur aan bod. Het is belangrijk dat we bij dit traject de hele samenleving betrekken.

Dit gaan we dit jaar doen

Na de invoering van de Omgevingswet (1 januari 2024)

- hebben we gezamenlijk de ambities van de gemeente bepaald en werken we aan de doorontwikkeling van het anders werken. Bestuur en organisatie trekken hierin gezamenlijk op.
- werken we het transitieplan en handreiking Omgevingsplan uit.
- stellen we de Omgevingsvisie vast en hebben tot 2040 de tijd om de doelen welke hierin beschreven staan te realiseren.

Woningbouwplannen en sociale woningbouwopgave

Verantwoordelijke(n): Sam Goossens

Dit is het doel

- We willen in alle dorpskernen de ontwikkeling van plannen beheersbaar krijgen en beheersbaar houden door plannen op te pakken die bijdragen aan onze beleidsdoelen, het verbeteren van de leefbaarheid in de dorpen en de woningbouwopgave (passend bij de behoefte).
- Tot 2026 willen we 279 sociale huurwoningen toe voegen aan de woningvoorraad. Deze bestuursperiode is dat aantal 220.

- Het aantal van 279 komt voort uit de behoefte, zoals aangegeven in de Woonvisie 2016.

Dit gaan we dit jaar doen

- De locaties met een component sociale woningbouw krijgen extra aandacht en brengen we verder tot ontwikkeling.
- We hebben duidelijk welke locaties worden toegevoegd aan de lijst om de doelstelling te kunnen realiseren.
- We blijven voortdurend in overleg met de corporaties en particuliere initiatiefnemers om waar mogelijk sociale woningen toe te voegen aan de woningvoorraad.
- Over de belangrijkste woningbouwprojecten die in 2024 lopen in alle dorpen van de gemeente vindt separate rapportage plaats.

Centrumplannen

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa

Dit is het doel Sint-Michielsgestel

- Verdere afronding van het centrumplan van Sint-Michielsgestel, zowel bouwblokken als openbare ruimte.

Dit gaan we dit jaar doen Sint-Michielsgestel

De ontwikkelaar

- Plan de Groene Villa maakt onderdeel uit van het bestemmingsplan centrumplan Sint Michielsgestel 2022. Dit plan wordt naar verwachting in 2023 vastgesteld. Uitvoering van het plan is afhankelijk van eventueel beroep bij de Raad van State.
- We verwachten in 2023 de uitspraak op de beroepszaak bij de Raad van State tegen bouwplan de Raadskamer. Mits deze uitspraak positief is kan de ontwikkelaar dan de verkoop en voorbereiding voor start bouw oppakken. Start bouw is dan in 2024.
- We willen in 2023 het perceel voor het Kloosterpadblok verkopen. Daarvoor moet nog een taxatie plaatsvinden. We verwachten dat de kopers dit bouwplan in 2024 zullen realiseren.

De gemeente

- We leggen in 2023 de tweede fase van de openbare ruimte aan. Dit gebied omvat globaal de Torenstraat, Kloosterpad en het Torenplein. Afhankelijk van de voortgang van de bouwplannen treffen we in 2023, maar waarschijnlijker in 2024 ook de voorbereidingen voor volgende fases van de openbare ruimte (o.a. Petrus Dondersplein e.o. na realisatie de Raadskamer, Adrianusplein na realisatie van de Groene Villa).
- In 2023 is de herontwikkeling van het oude gemeentehuis opgepakt en heeft er een verkoopprocedure plaatsgevonden. Als deze succesvol afgerond wordt, kan er in de loop van 2023 en in 2024 een vervolg worden gegeven aan de nieuwe plannen.

Dit is het doel Den Dungen

- Het dorpschart van Den Dungen moet verder ontwikkeld worden om de leefbaarheid en woonkwaliteit voor nu en de toekomst te borgen. De eind 2019 vastgestelde stedenbouwkundige visie is daartoe de leidraad.

Dit gaan we dit jaar doen Den Dungen

- We werken de vastgestelde stedenbouwkundige visie over het dorpschart van Den Dungen uit in concrete plannen. Deze ontwikkelingen hebben betrekking op De Blauwe Scholk, Grienselhof, Wonen op de Donk en herbouw van de locatie Donkers/Schuurmans.
- In 2023 wordt naar verwachting het bestemmingsplan Wonen op de Donk in procedure gebracht en vastgesteld. Als er geen beroep wordt ingesteld bij de Raad van State kan er in 2024 gestart worden met de bouw.
- Parallel aan bestemmingsplan Wonen op de Donk wordt de verkoopprocedure Blauwe Scholk voorbereid. Feitelijke verkoop is voorzien in 2024.
- Het bestemmingsplan voor de locatie Donkers/Schuurmans is in oktober 2021 vastgesteld. De vergunning voor de 16 goedkope koopappartementen is verleend en onherroepelijk. De verwachting is dat de appartementen begin 2023 opgeleverd kunnen worden. Met het project wordt tevens de Grote Molenstraat heringericht/verbreed.
- De locatie Grienselhof is in 2023 weer opgepakt. Samen de ontwikkelaar worden er plannen gemaakt die moeten leiden tot de realisatie van woningbouw. In 2024 zal hier een vervolg aan worden gegeven.

Kentalis

Verantwoordelijke(n): Lianne van der Aa en Sam Goossens

Dit is het doel

Kentalis stoot een groot gedeelte van haar eigendommen af. Deze komen beschikbaar voor transformatie ten behoeve van onder andere woningbouw. In het hoofdgebouw komt ook ruimte voor andere functies. Kentalis heeft daartoe in samenwerking met de gemeente een transformatiekader opgesteld. Ook heeft Kentalis met de gemeente een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Het transformatiekader en de samenwerkingsovereenkomst zijn uitgangspunt voor de herontwikkeling, die voorziet in de realisering van 335 tot 445 woningen, waarbinnen ruimte is voor 76 tot 110 woningen in de categorie sociale huur/goedkope koop. Wij houden rekening met een doorlooptijd van 6 tot 10 jaar.

Dit gaan we dit jaar doen

Medio 2022 is door Kentalis de verkoopprocedure opgestart. Begin september 2023 vindt de formele overdracht plaats naar de ontwikkelaar. De gemeente zal vanuit haar faciliterende rol met de ontwikkelaar aan de slag gaan met de transitie van het Kentalisterrein. Het transformatiekader en de samenwerkingsovereenkomst zijn het uitgangspunt voor dit proces. In 2024 is voor wat betreft de rol en inbreng van de gemeente een projectplan opgesteld om daarmee de gemeentelijke rol te borgen. In de samenwerkingsovereenkomst is vastgelegd dat de inzet van de gemeente voor rekening van de ontwikkelaar komt. Concreet zal 2024 vooral in het teken staan van het voorbereiden van de ruimtelijke plannen en daarmee samenhangende ontwikkelingen, waarbij begonnen zal worden met de herontwikkeling van het hoofdgebouw.

Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport

Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel

De gemeente Sint-Michielsgestel heeft een prachtig aanbod aan maatschappelijke en sportvoorzieningen, vele vormen van cultuur en cultuurbeoefening en mooie recreatie- en verblijfsmogelijkheden. Kunst en cultuur leveren samen met de economische sector een sterke combinatie. Het maakt onze gemeente een prettige gemeente om te wonen, werken en recreëren.

We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en ondernemers op het terrein van economie, toerisme, cultuur en recreatie. We willen dat onze ondernemers zich verder kunnen ontwikkelen en we ondersteunen hen daarin. Zo kunnen we werkgelegenheid behouden en waar mogelijk uitbouwen. Als forensengemeente is het belangrijk om niet alleen binnen onze eigen gemeentegrenzen te werken aan een sterke economie. We hebben ook oog voor ontwikkelingen in de regionale samenwerking via regio Noordoost Brabant en Agrifood Capital.

Dit is het doel

Sint-Michielsgestel blijft een fijne gemeente om te wonen. Om dit te realiseren kijken we naar de beschikbaarheid van woningen. Ook zorgen we dat onze woonomgeving schoon, goed onderhouden en (verkeers)veilig is. Sportfaciliteiten, kunst en cultuur en maatschappelijke voorzieningen helpen om dorpen leefbaar te houden. Leefbaarheid houdt niet op bij onze dorpskernen. Ook ons buitengebied krijgt in deze bestuursperiode extra aandacht. Duurzaamheid, gezondheid, ruimtelijke ontwikkeling, natuur en milieu spelen daarin een rol. Zodat ons buitengebied een nog betere plek wordt om samen te werken, te wonen en te recreëren.

Inwoners, bedrijven, instellingen en organisaties kunnen het beste uit zichzelf en hun

omgeving halen. We zien voor de gemeente Sint-Michielsgestel veel kansen op het gebied van economie, en met name ook toerisme en recreatie. Dit doen we door plannen uit te werken en te ondersteunen die bijdragen aan een krachtige economie. Dat doen we lokaal, maar ook regionaal via samenwerkingsverbanden zoals Regio Noordoost Brabant, AgriFood Capital en Ondernemerslift+.

Via het programma economie toerisme en recreatie werken we samen met de ondernemers aan een goed vestigingsklimaat in de gemeente Sint-Michielsgestel. Vraag en aanbod van bedrijventerreinen zijn in beeld en zijn op elkaar afgestemd. De kwaliteit van de terreinen biedt de ondernemers een goed vestigingsklimaat. Winkelcentra hebben weinig leegstand en streven naar een aantrekkelijke mix van dagelijks, recreatief en doelgericht aanbod na met lokale accenten.

Dit valt eronder

Deze producten en diensten dragen bij aan het programma Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport:

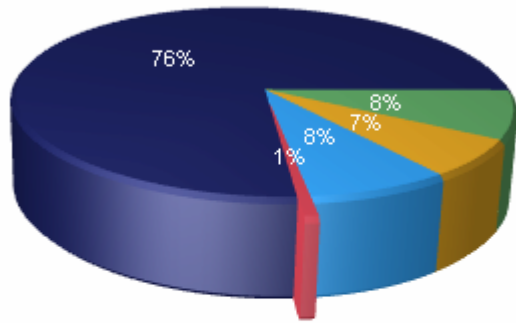
- Economische aangelegenheden
- Recreatieve voorzieningen
- Maatschappelijke voorzieningen
- Kunst
- Sport
- Monumentenzorg en oudheidkunde

Dit kost het

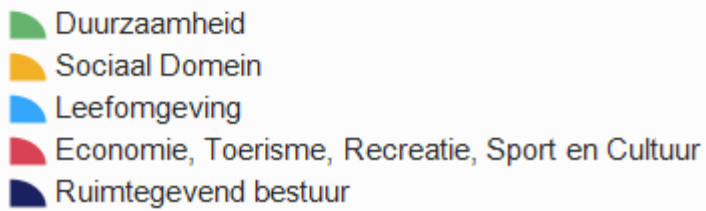
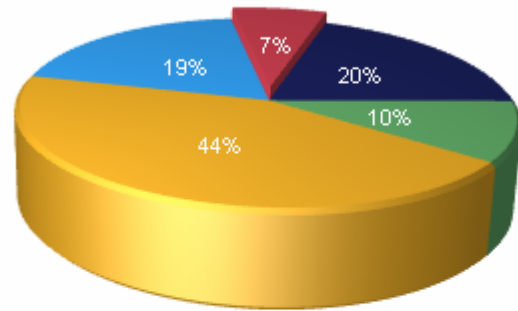
Saldo x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Sport	-1.428	-1.635	-1.697
Maatschappelijke voorzieningen	-1.618	-1.738	-1.783
Monumentenzorg en oudheidkunde	-275	-298	-361
Recreatieve voorzieningen	-423	-542	-461
Kunst	-284	-278	-295
Economische aangelegenheden	-481	-560	-540
Totaal saldo	-4.508	-5.051	-5.136

Programma in relatie tot de gehele begroting

Begrote baten

Begrote lasten

Economische aangelegenheden

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Via accountmanagement verzorgen we een eerste aanspreekpunt voor een ondernemer bij vragen en problemen en bieden we ondersteuning.
- We signaleren en agenderen knelpunten in de lokale bedrijvigheid.
- We vertegenwoordigen onze gemeente in de regio Noordoost Brabant / Agrifood Capital.
- We adviseren bij projecten uit economisch oogpunt.
- We profileren Sint-Michielsgestel in toeristisch-recreatief opzicht voor bezoekers en zoeken waar mogelijk de samenwerking met ondernemers en omliggende gemeenten.
- We werken aan het uitvoeringsprogramma dat behoort bij de nieuwe economische visie.

Toerisme en recreatie:

We gaan verder met het uitvoeren van de in 2021 vastgestelde visie 'Gezond Genieten'. De basis voor Gezond Genieten is in onze gemeente al aanwezig, maar om hieraan echt invulling te geven, zetten we "VVVV" in: verbeteren, vernieuwen, verbinden en vermarkten.

- Verbinden en vermarkten:
Als gemeente spelen we een verbindende en faciliterende rol. Samen met ondernemers en bewoners gaan we invulling geven aan al het 'goede' van Sint-Michielsgestel. Gezond Genieten, Samen Stromen en Rijke Gronden vormen de pijlers van de profilering. Dit alles komt tot uiting op onze toeristische site. De parels zetten we vervolgens in de etalage van de regio.
- Verbeteren en vernieuwen:
Voor het optimaal benutten van onze eigen gebieden zien we verbetermogelijkheden voor de Meerse Plas en Seldensate. Daarnaast realiseren we jaarlijks een project dat onze gemeente meer gezond beleefbaar maakt, zoals een aanlegsteiger in de Dommel, een stilteplek of het openstellen van de toren voor bezoek.

Bestuursakkoord

- We stimuleren de levendigheid van onze dorpen in samenspraak met lokale ondernemers.
- We pakken het actieprogramma van de Economische visie weer op. Dit doen we samen met ondernemers.
 - a) We gaan centrummanagement verder ontwikkelen.
 - b) We zetten in op een kwartiermaker voor de bedrijventerreinen (parkmanagement) met aandacht voor de verduurzaming van gebouw, perceel, gebied.
 - c) We koppelen economische ontwikkeling aan toerisme en recreatie. Daar liggen nog kansen.

Nieuw beleid en ambities

- We gaan samen met de ondernemers op bedrijventerreinen de noodzaak tot verduurzaming van de bedrijventerreinen verkennen binnen het bredere kader van een samenwerking op bedrijventerreinen op de thema's schoon, heel en veilig.
- De winkelcentra moeten aantrekkelijk zijn met een divers aanbod van dagelijks, recreatief en doelgericht aanbod en voeren de reclamebelasting verder door, zodat ondernemers gezamenlijk kunnen investeren in aantrekkelijke centra.
- Voor het centrum van Sint-Michielsgestel starten we een keurmerk veilig ondernemen op.
- We verkennen met de regio Noordoost Brabant en provincie Noord-Brabant de mogelijkheden voor uitbreiding van bedrijventerrein.

Dit kost het

Economische aangelegenheden	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	12	11	11
Lasten	505	583	551
Saldo voor bestemming x € 1.000	-493	-573	-540
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	13	13	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	13	13	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-481	-560	-540

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Economische aangelegenheden	-560	-540	20

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- In 2023 zijn eenmalig een budgetten beschikbaar gesteld voor Ondernemers Vijfdaagse (€ 10.000, subsidieregeling "Verhuizen ondernemers naar centrum" (€ 15.000) en voor de uitvoering van de visie voor recreatie en toerisme (€ 10.000).

Recreatieve voorzieningen

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen, Peter Raaijmakers en Lianne van der Aa

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Kermissen

- We organiseren de kermissen in Sint- Michielsgestel, Berlicum, Den Dungen en Gemonde met voldoende variatie tegen betaalbare prijzen.
- De kermisopstelling in Sint-Michielsgestel stemmen we qua omvang en grootte af op de beschikbare ruimte als gevolg van de centrumontwikkeling.
- In 2024 worden met de nieuwe indeling- en inschrijvingen de kermissen voorbereid en georganiseerd volgens het principe van een gesloten verpachting.

Speelvoorzieningen

- We werken aan een gevarieerd aanbod van veilige speelvoorzieningen op bereikbare afstand voor alle leeftijden.
- Uit de jaarlijkse verplichte inspectie blijkt de kwaliteit en veiligheid van speeltoestellen en -terreinen. Op basis hiervan prioriteren we reparatie, herstel en vervangingen die we vervolgens uitvoeren.
- Het beleid biedt ruimte voor particuliere initiatieven.

Bestuursakkoord Meerse Plas

In het versterken van de recreatieve- en toeristische waarden in onze gemeente hebben we de ambitie om de Meerse Plas aantrekkelijker te maken voor dagrecreanten en daardoor een hogere recreatiedruk te bewerkstelligen. In dat geval zal een hogere mate van dagelijks- en periodiek onderhoud en beheer nodig zijn om bezoekers een schone en vooral veilige omgeving te bieden onder andere in lijn met de eisen en voorschriften die aan een dergelijke voorzieningen worden toegekend. Hiervoor wordt een voorstel ontwikkeld.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Omschrijving indicator/kengetal	Realisatie 2022	Verwachting 2023	Doel 2024	Doel 2027
Aantal speelterreinen (locaties)	85	85	85	85
Aantal speeltoestellen	434	434	434	434
Aantal kermissen	4	4	4	4
Aantal attracties	62	62	62	55*

Toelichting:

* Speelvoorzieningen

Het huidig areaal aan speelterreinen en speeltoestellen wordt in stand gehouden. Het beheer en onderhoud continueren we op de huidige wijze. Er zijn geen plannen voor uitbreiding van terreinen en speeltoestellen binnen de bestaande arealen.

* Kermissen

De centrumontwikkeling in Sint-Michielsgestel zal minder beschikbaar terrein opleveren voor de kermis; de omvang en grootte van de kermis zal op deze ruimte afgestemd worden het geen tot minder attracties zal leiden.

Dit kost het

Recreatieve voorzieningen	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	1	45	45
Lasten	423	587	505
Saldo voor bestemming x € 1.000	-423	-542	-461
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-423	-542	-461

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Recreatieve voorzieningen	-542	-461	81

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 is eenmalig budget beschikbaar gesteld voor het project Gezond Genieten (€ 25.000) en voor de visie en onderhoud van de Meerse Plas (€ 60.000).

Maatschappelijke voorzieningen

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We dragen bij aan de doorontwikkeling van de gemeenschapshuizen Meander, D'n Durpsherd, Litsersborg en de Moerkoal.
- 2024 is het eerste jaar dat MFA de Stek in Gemonde volledig operationeel is. We werken samen met het bestuur en de gebruikers aan de ontwikkeling van een krachtige MFA.
- Mede afhankelijk van de uitkomst van de voorzieningenniveau-discussie gaan we in 2024 verder onderzoeken wat nodig is: 1. om te voldoen aan gemeentelijke zorgplicht (per 1 januari 2025); en 2. om te voorzien in een robuuste bibliotheekvoorziening waarbij ingezet wordt op verhoging van de kwaliteit van de bibliotheekvoorziening in Berlicum, Sint-Michielsgestel en Den Dungen, inclusief verruiming van de openingstijden. Voor 2024 is de groei van het niveau naar een bibliotheekvoorziening noodzakelijk, waarbij alle vijf wettelijke taken uitgevoerd kunnen worden. In het kader van cofinanciering en een tweede SPUK-aanvraag zal via een separaat voorstel om extra budget gevraagd worden.

Bestuursakkoord

- We blijven investeren in voorzieningen om zo onze dorpen verder te versterken. We bereiden ook een raadsbrede discussie voor over de gewenste hoogte en de kwaliteit van het hele voorzieningenniveau versus de betaalbaarheid ervan.
- We maken een analyse van de stand van zaken bij de gemeenschapshuizen middels een nulmeting. Onderdeel van de nulmeting is ook een scan op duurzaamheid. Aan de hand van de resultaten van deze nulmetingen formuleren we nieuwe kaders waarbinnen de samenwerking tussen de gemeente en de gemeenschapshuizen vorm moeten krijgen.
- Het gaat hierbij onder meer over inhoudelijke samenwerking zoals programma aanbod en maatschappelijke rol, en ook over de (verandering van en aanpassing van de) financiële verhoudingen naar aanleiding hiervan.
- Ter versterking van de gemeenschapshuizen wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijk te ontwikkelen activiteiten op het gebied van kunst en cultuur.

Nieuw beleid en ambities

- In de zomer van 2023 wordt het plan van aanpak accommodatiebeleid gepresenteerd aan het college. Het nieuwe accommodatiebeleid zal ongetwijfeld van invloed zijn op de positie en rol van de gemeenschapshuizen. In 2024 komen de resultaten beschikbaar van de o-meting waarbij we nog beter zicht krijgen op de onderlinge overeenkomsten en verschillen van de gemeenschapshuizen en de gemeentelijke voorzieningen.
- Nieuw beleid en uitvoering van ambities gaan hand in hand met het wijkgericht werken.

Dit kost het

Maatschappelijke voorzieningen	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	154	1.274	144
Lasten	1.846	2.695	1.966
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.692	-1.421	-1.822
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	74	715	40
Storting in reserves	0	1.032	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	74	-317	40
Saldo na bestemming x € 1.000	-1.618	-1.738	-1.783

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Maatschappelijke voorzieningen	-1.738	-1.783	-45

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor 2023 is eenmalig budget (€ 50.000) beschikbaar gesteld voor de bibliotheek ter overbrugging van de raaddiscussie.
- Bij de oprichting van de Meander zijn afspraken gemaakt over de overbruggingssubsidie met een afbouwregeling tot en met 2023 (€ 35.000).

Kunst

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden Kunst en Cultuur

- We geven continu aandacht aan kunst in de openbare ruimte inclusief het onderhoud ervan.
- We faciliteren de Kunstcommissie die zich oriënteert op het ontwikkelen van kunst en cultuur in de brede zin binnen de gemeente.
- We continueren de culturele vorming van onze jeugd via de Marktplaatsfunctie van Plaza Cultura.
- We waarborgen goede muziekscholing via onze samenwerking met MEDEZ.
- We geven kunst en cultuur de ruimte en ondersteunen lokale, kleinschalige initiatieven op dit gebied.

Bestuursakkoord

- We streven ernaar de diverse uitvoeringsvormen van Kunst en Cultuur te laten bijdragen aan toeristisch potentieel van de gemeente en de beleving van haar eigen inwoners.
- We spannen ons extra in om kunst en cultuur ook binnen gemeenschapshuizen een plaats te laten krijgen. We vragen daarbij ook extra inspanningen van de besturen.

Nieuw beleid en ambities

- We zetten in op activiteiten die meerwaarde hebben voor het ontwikkelen van (de verbinding) tussen cultuur, sport, toerisme en recreatie. Hierbij werken we samen met de wijkmakelaar waar mogelijk en wenselijk.
- We werken met vaste culturele partners toe naar een Cultuurakkoord om de culturele infrastructuur in beeld te brengen en te versterken. We onderzoeken waar kunst en cultuur kan bijdragen binnen diverse beleidsterreinen.
- De inmiddels nieuw samengestelde Kunstcommissie actualiseert haar visie ten aanzien van haar adviserende taken en rol binnen kunst en het culturele leven in onze gemeente.
- We werken toe naar een structureel plan voor onderhoud en restauratie van kunst in de openbare ruimte.
- We werken samen met de Kunstcommissie toe naar het ontzamen van binnen kunstwerken van onze gemeente.
- We werken met de Kunstcommissie aan: het plaatsen van een nieuw kunstwerk die een verbinding maakt tussen het nieuwe centrum en het Meanderplein; de ontwikkeling van het Kentalis terrein; oriëntatie op nieuw een visueel beeld in het tunneltje aan de Keerdijk (vgl project fietsrotonde); de herplaatsing van het kunstwerk Decors.

Dit kost het

Kunst	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	0	0	0
Lasten	291	340	332
Saldo voor bestemming x € 1.000	-291	-340	-332
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	7	62	38
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	7	62	38
Saldo na bestemming x € 1.000	-284	-278	-295

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Kunst	-278	-295	-17

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Voor de periode 2021 - 2023 is eenmalig een budget beschikbaar gesteld voor CMK (€ 10.000).
- Om kunst- en cultuureducatie binnen het primair onderwijs voort te zetten wordt structureel budget beschikbaar gesteld (€ 25.000).

Sport

Verantwoordelijke(n): Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

Sportstimulering

- We stimuleren georganiseerde en ongeorganiseerde bewegingsactiviteiten voor verschillende doelgroepen, zoals ouderen en mensen met een lichamelijke of geestelijke beperking.
- We stimuleren en bevorderen de toegankelijkheid voor sport en bewegen voor jong en oud.
- We voeren het sportakkoord uit.
- Beschikbare subsidies worden onder de aandacht gebracht bij sportverenigingen.

Binnen- en buitensportaccommodaties

Voor een aantal sportcomplexen loopt al geruime tijd de voorbereidingen voor noodzakelijk (ver)nieuwbouw van de accommodatie. We anticiperen hier zoveel mogelijk op het in 2024 gereed komend accommodatiebeleid (harmonisatie, eigenaarschap en verduurzaming zijn hier onderdeel van). In 2024 voorzien wij de oplevering van:

- De nieuwbouw van een kleed- en doucheruimte van voetbal- en korfbalvereniging BMC (sportcomplex De Brand Berlicum) in samenhang met de door de vereniging geëxploiteerde en in eigendom zijnde kantine.

- (Ver)nieuwbouw van kled- en doucheruimte van VV Irene Gemonde in samenhang met de door de vereniging geëxploiteerde en in eigendom zijnde kantine.

Een aantal autonome ontwikkelingen krijgen hun plek in het nieuw op te stellen accommodatiebeleid zoals:

- Het opstellen van een meerjaren onderhouds-, investerings- en verduurzamingsplan dat richtinggevend is voor de toekomstbestendigheid van de bestaande binnen- en buitensport accommodaties.
Ontwikkelingen op sportpark de Zegenwerp rondom bijv. de Jeu de Boules vereniging 't Dupke in combinatie met de hockeyclub De Dommel, fusieplannen van tennisclubs Tadia en LTV de Beek of vervanging van velden SC Den Dungen of MEP liften hierin mee.

Zwemvoorzieningen

- We faciliteren een zwemvoorziening van een kwalitatief goed niveau waar burgers en sportverenigingen terecht kunnen. We maken afspraken met partijen om de beheer verantwoordelijkheden voor deze voorziening te realiseren en waarborgen.

Bestuursakkoord

- We brengen het beheer van binnen- en buitensportaccommodaties op orde; inclusief alle inventarisaties alsmede het opstellen van een meerjaren onderhoudsplanningen en brengen hiervan de structurele financiële consequenties in beeld.

Nieuw beleid en ambities

- Het landelijke Sportakkoord treedt in werking. Het landelijke Sportakkoord is er om sport toegankelijk te maken voor iedereen, in iedere gemeente. Via het sportakkoord spreken partijen uit de sport, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de gemeente lokaal af hoe zij met elkaar de eigen sport- en beweegambities kunnen bereiken.
- Via een drietal sporen (onderwijs, sport en maatschappelijk vastgoed) maken we de basis op orde rondom ons vastgoed en accommodatiebeleid. Accommodaties faciliteren de voorzieningen en maatschappelijke functies in de dorpen en leveren een bijdrage aan een robuust en gezond leefklimaat.
- We herijken de kaderstelling, stellen een meerjaren investeringsprogramma en duurzaam meerjaren onderhoudsprogramma op met een uitvoeringsstrategie voor 2024 en volgende jaren. De verwachting is dat hiervoor structureel aanvullende middelen nodig zijn.

Dit kost het

Sport	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	381	287	287
Lasten	1.880	1.993	2.106
Saldo voor bestemming x € 1.000	-1.499	-1.706	-1.819
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	71	71	122
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	71	71	122
Saldo na bestemming x € 1.000	-1.428	-1.635	-1.697

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Sport	-1.635	-1.697	-62

Geen relevante ontwikkelingen.

Monumentenzorg en oudheidkunde

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We beschermen het bestaande, gebouwde erfgoed.
- We beschermen het archeologisch erfgoed door het opnemen van dubbelbestemmingen in het bestemmingsplan conform het archeologiebeleid.
- We werken in samenspraak met betrokkenen aan een actiegericht ambitiesdocument voor erfgoed om de zichtbaarheid en beleving van erfgoed te vergroten.
- Na de invoering van de Omgevingswet hebben we een Commissie Ruimtelijke Kwaliteit waarin de advisering over ten minste monumenten en Welstand integraal plaatsvindt.
- Vanaf 2005 zijn we lid van de gemeenschappelijke regeling, Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC). Het BHIC zorgt voor het beheer van het oude gemeentelijke archief.
- Open Monumentendag wordt in samenspraak met leden van de heemkundekringen vormgegeven en uitgevoerd.
- Adviseren over erfgoed in ruimtelijke plannen.

Nieuw beleid en ambities

- **Erfgoednota**

Om een integrale koers op te stellen voor erfgoed gaan we in 2024 een nieuwe erfgoednota opstellen. Waarin naast materieel erfgoed en cultuurhistorie ook immaterieel erfgoed een plek krijgt.

- **Linie 1629**

In nauwe samenwerking met de heemkundekringen en enkele regionale partners zijn we actief bezig het gedeelte van de Linie 1629 dat over het grondgebied van de gemeente loopt beter beleefbaar te maken voor onze inwoners en bezoekers door het organiseren van kleinschalige activiteiten en door het beschikbaar maken van toegankelijke informatie. In de aanloop van het herdenk-jaar worden tussentijds activiteiten georganiseerd.

- **80 jaar bevrijding**

In nauwe samenwerking met de heemkundekringen en enkele regionale partners zijn we actief bezig met het vormgeven van de viering van 80 jaar bevrijding. In de aanloop van het herdenk-jaar worden tussentijds activiteiten georganiseerd.

- **Immaterieel erfgoed**

We beschermen het immaterieel erfgoed (tradities, gewoonten, verhalen e.d.) door dit erfgoed toegankelijk te maken onder andere aan de hand van jaarlijkse exposities, open dagen, lezingen en cursussen mede mogelijk gemaakt door de heemkundekringen en anderen.

Dit kost het

Monumentenzorg en oudheidkunde	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	0	0	0
Lasten	280	303	366
Saldo voor bestemming x € 1.000	-280	-303	-366
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	5	5	5
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	5	5	5
Saldo na bestemming x € 1.000	-275	-298	-361

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Vershil
Monumentenzorg en oudheidkunde	-298	-361	-63

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Om monumenten, musea en tradities in beeld te brengen wordt een erfgoedvisie opgesteld (€ 40.000).

Ruimtegevend bestuur

Zo geeft dit programma ruimte in Sint-Michielsgestel

Het lokaal bestuur is in beweging. Gemeenten krijgen steeds meer taken en verantwoordelijkheden. Regionale samenwerking, wijkgericht werken, overheidsparticipatie, transities en transformaties zijn thema's die onze aandacht vragen. Dat vraagt om een veerkrachtig bestuur dat met open vizier de juiste keuzes maakt voor onze gemeente. Daarbij hebben we oog en oor voor het belang van het individu en wegen dat af tegen het algemeen belang. De kracht van onze dorpen zit in de mensen. We kiezen nadrukkelijk voor verbinding met onze inwoners om die kracht verder te versterken. We ondersteunen initiatieven om invloed uit te oefenen op de eigen leefomgeving. Dat doen we door zichtbaar en aanspreekbaar te zijn voor wie ons nodig heeft en actief op zoek te gaan naar kansen en mogelijkheden om samen met inwoners het leven in onze dorpen nog beter te maken. We voeren een open gesprek met iedereen die dat wil. Daar waar mogelijkheden zijn, geven we inwoners de gelegenheid om mee te praten, mee te denken of wellicht mee te helpen met de uitvoering.

Dit is het doel

We voeren een efficiënt en doelmatig bestuur, dat aansluit bij de kracht van de samenleving en deze waar nodig versterkt en ondersteunt.

We zorgen voor een duurzaam financieel evenwicht. De gemeente staat er de eerste drie jaar van de nieuwe raadsperiode financieel goed voor. Maar er dreigen op langere termijn tekorten, omdat we in de toekomst (veel) minder geld van het rijk krijgen. Daarom blijven we behoedzaam en verantwoord met gemeenschapsgeld omgaan.

We stellen een Integraal Participatiebeleid op waarin afspraken en werkwijze zijn vastgelegd voor overheidsparticipatie, inwonerparticipatie en de omgevingsdialoog. Daarbij geldt:

- a) Bij participatietrajecten worden de verwachtingen, de kaders en werkwijze vooraf gedeeld. Zo weet iedereen waar hij of zij aan toe is. Uitkomsten worden gedeeld met de mensen die meededen.
- b) Vanuit een open houding laten we mensen participeren.
- c) We benutten de kennis en kunde van onze inwoners.
- d) De omgevingsdialoog moet zorgvuldig gevoerd worden. We stellen daarvoor een leidraad beschikbaar voor ontwikkelaars.

Dit valt eronder

Deze producten en diensten dragen bij aan het programma Ruimtegevend bestuur:

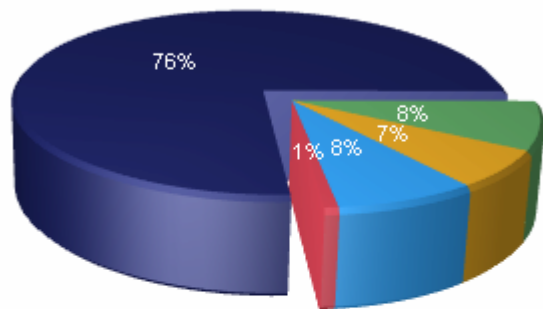
- Bestuur
- Basisregistraties
- Openbare orde en veiligheid
- Algemene dekkingsmiddelen
- Algemeen budgettair

Dit kost het

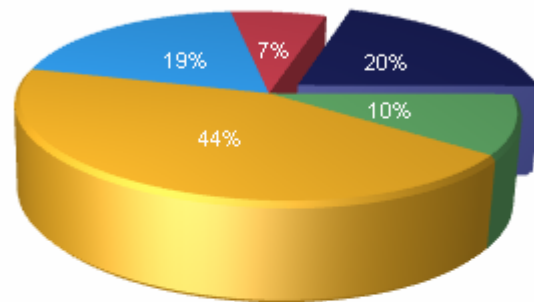
Saldo x € 1.000	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Basisregistraties	-938	-1.084	-1.090
Openbare orde en veiligheid	-2.859	-3.178	-3.441
Algemene dekkingsmiddelen	8.186	7.993	8.599
Bestuur	-5.724	-5.647	-5.789
Algemeen budgettair	45.217	49.047	48.280
Totaal saldo	43.881	47.131	46.558

Programma in relatie tot de gehele begroting

Begrote baten

Begrote lasten

- Duurzaamheid
- Sociaal Domein
- Leefomgeving
- Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur
- Ruimtegevend bestuur

Bestuur

Verantwoordelijke(n): Vacature burgemeester, Peter Raaijmakers, Lianne van der Aa, Sam Goossens en Bert van Druenen

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We zorgen voor begrijpelijke en tijdige communicatie met onze inwoners, maatschappelijke instellingen, ondernemers en de pers. De klantvraag en het voeren van de dialoog staat hierbij centraal. Dit alles doen we vanuit ons merk.
- We geven uitvoering aan Sint-Michielsgestel geeft ruimte, door blijvend aandacht te geven aan 'ruimte geven' binnen ons dagelijks werk en in projecten.

- We ondersteunen en faciliteren initiatieven vanuit de bevolking via de wijkmakelaars.
- De wijkmakelaars gaan uitvoering geven aan de ambitie om “nog” meer van buiten naar binnen te werken en daarmee een effectieve bijdrage te leveren aan het wijkgericht werken. De wijkmakelaars zullen als verbinders/netwerkers, vertalers en inspirators bijdragen aan een nog prettigere en fijnere leefomgeving voor onze inwoners. De wijkmakelaar signaleert de veranderende vraag vanuit de samenleving en maatschappelijke opgave waar de gemeente voor staat. De wijkmakelaar heeft een groot netwerk en veel gebiedskennis en weet deze in te zetten, zowel intern als extern. De wijkmakelaar gebruikt het netwerk en de gebiedskennis om zoveel als mogelijk de integraliteit te waarborgen en haar inwoners dichterbij te brengen.

Bestuursakkoord Participatiebeleid

- Participatie van inwoners is niet alleen vanuit de Omgevingswet, maar ook vanuit het bestuursakkoord een belangrijk onderwerp. We willen de inbreng van inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen volgens uniforme kaders laten verlopen, waarbinnen er mogelijkheden zijn voor maatwerk. Zodat zij niet alleen gehoord worden, maar er ook daadwerkelijk (voor zover mogelijk) iets met hun inbreng gedaan wordt.
- In 2023 is hiertoe het beleid vastgesteld en geïmplementeerd in de gehele organisatie. In 2024 evalueren we de implementatie van het beleid en zal borging plaats gaan vinden.

Dit kost het

Bestuur	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	202	98	92
Lasten	6.286	5.795	5.931
Saldo voor bestemming x € 1.000	-6.084	-5.697	-5.839
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	360	50	50
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	360	50	50
Saldo na bestemming x € 1.000	-5.724	-5.647	-5.789

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Bestuur	-5.647	-5.789	-143

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Bijdrage MijnGemeenteDichtbij 2024 op basis van begroting 2024 MGD (meer lasten: € 478.000).
- Vervallen incidenteel inhuurbudget 2023 griffie (minder lasten € 177.000).
- In 2023 is er incidenteel budget opgenomen voor het rekenkameronderzoek grote bouwprojecten (minder lasten € 35.000).

Basisregistraties

Verantwoordelijke(n): Vacature burgemeester

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Het juist, volledig en actueel verwerken en waar nodig (pro)actief controleren van persoonsgegevens (geboorten, huwelijken, echtscheidingen, verhuizingen, wonen, overlijden, etc.) en gegevens zoals adressen, gebouwen, wegen, waterlopen, terreinen en spoorlijnen.
- Identificeren, controleren en verstrekken van bewijzen en verklaringen.
- De gemeente geeft uitvoering aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit en mogelijke adresfraude waardoor de kwaliteit van de Basis Registratie Persoonsgegevens nog verder toeneemt.
- De (digitale) werkprocessen worden waar nodig aangepast zodat een hoge kwaliteit wordt geborgd.
- De gemeente is bronhouder van de basisregistratie Woz, de geregistreerde informatie wordt beschikbaar gesteld via de Landelijke Voorziening Woz (LV Woz). In de LV Woz zijn onder andere de woz-waarde, de kadastrale aanduiding, adresgegevens en belanghebbende gegevens opgenomen.

Dit kost het

Basisregistraties	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	368	414	443
Lasten	1.322	1.498	1.534
Saldo voor bestemming x € 1.000	-953	-1.084	-1.090

Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	15	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	15	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-938	-1.084	-1.090

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Basisregistraties	-1.084	-1.090	-7

Geen relevante ontwikkelingen.

Openbare orde en veiligheid

Verantwoordelijke(n): Vacature burgemeester

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Bevolkingszorg: voorbereiden en uitvoeren van rampen- en crisisbeheersing. Ook het beheersbaar houden van risico's op dit vlak, zoals incidenten op het gebied van de openbare orde en veiligheid en bij grote evenementen.
- Casuïstiek en advies op gebied van zorg en veiligheid. Hierbij hebben we extra aandacht voor (overlastgevende) jeugd. Onze inzet verschuift steeds meer naar preventie.
- Meewerken aan de integrale aanpak van ondermijning, waarbij de focus ligt op awareness. Daarnaast adviseren en dragen we bij aan casuïstiek.
- Aandacht voor digitale veiligheid, waarbij de focus ligt op het vergroten van de weerbaarheid en bewustwording bij medewerkers, inwoners en ondernemers om te voorkomen dat zij slachtoffer worden van digitale criminaliteit.
- Voorkomen van en vroegtijdig inspelen op eventuele maatschappelijke onrust door in te zetten op sociale cohesie en goed in verbinding te staan met onze inwoners. Wij zetten hier het project Bondgenoten voor in. Dit programma is gericht op verbinding met sleutelfiguren in de wijken en dorpen en zorgt voor samenwerking met politie, gemeente en inwoners.

Bestuursakkoord

- Wij investeren in sterke maatschappelijke coalities met het oog op een weerbare lokale samenleving.
- Samen met keten- en netwerkpartners én met andere gemeenten in de regio voeren wij jaarlijks een aantal acties uit voor een veilige en leefbaardere samenleving.

Nieuw beleid en ambities

- Het basisteam breed (Boxtel, Sint-Michielsgestel, Meierijstad, Vught en Heusden) Integraal Veiligheidsbeleid is eind 2022 vastgesteld voor de periode 2023-2026. Daarnaast heeft het college begin 2023 een uitvoeringsprogramma integrale veiligheid vastgesteld waarin voor 2023 en 2024 concreet is uitgewerkt welke acties en maatregelen we willen nemen op het gebied van integrale veiligheid.

Dit kost het

Openbare orde en veiligheid	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	44	13	13
Lasten	2.902	3.191	3.454
Saldo voor bestemming x € 1.000	-2.859	-3.178	-3.441
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	-2.859	-3.178	-3.441

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Openbare orde en veiligheid	-3.178	-3.441	-262

De belangrijkste ontwikkeling op dit product is:

- De bijdrage Veiligheidsregio Brabant Noord op basis van begroting 2024 VRBN (meer lasten € 285.000).
- In 2023 is er incidenteel budget opgenomen voor de projecten verwarde personen en awareness op het gebied van ondermijning (minder lasten € 50.000).

Algemene dekkingsmiddelen

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- We blijven werken aan het behouden en zo mogelijk versterken van onze financiële positie.
- Hier hoort een passende lokale belastingdruk bij waarbij we streven naar maximaal een trendmatige ontwikkeling.

Bestuursakkoord

- Er is een relatie tussen het voorzieningenniveau in onze gemeente en de hoogte van de lokale lasten. Hierover gaan we met de raad en met onze maatschappelijke partners in gesprek.

Zo maken we dit meetbaar (indicatoren/kengetallen)

Zie BBV-kengetallen (netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit).

Toelichting:

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn deze vijf voorgeschreven kengetallen opgenomen die inzicht geven in de (ontwikkeling van de) financiële positie.

Dit kost het

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	9.197	9.583	9.955
Lasten	1.011	1.590	1.356
Saldo voor bestemming x € 1.000	8.186	7.993	8.599
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0
Storting in reserves	0	0	0
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	0	0	0
Saldo na bestemming x € 1.000	8.186	7.993	8.599

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Algemene dekkingsmiddelen	7.993	8.599	606

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- De indexering en de areaalgroei opbrengsten OZB (meer baten € 385.000).

Algemeen budgettair

Verantwoordelijke(n): Peter Raaijmakers

Dit gaan we dit jaar doen

Vaste werkzaamheden

- Periodiek wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de financiële positie van onze gemeente via de Planning&Control documenten (begroting, jaarrekening, kadernota en bestuursrapportages).
- De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is onze grootste inkomstenbron. Via de periodieke circulaire hebben we hier inzicht in vertalen we de ontwikkelingen in onze begroting.

Bestuursakkoord

- De gemeente staat er de eerste drie jaar van de nieuwe raadsperiode financieel goed voor. Maar er dreigen tekorten, omdat we in de toekomst (veel) minder geld van het Rijk krijgen. Daarom blijven we behoedzaam en verantwoord met gemeenschapsgeld omgaan. We zorgen voor een duurzaam financieel evenwicht.

Dit kost het

Algemeen budgettair	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024
Baten	48.984	50.262	52.296
Lasten	22	890	338
Saldo voor bestemming x € 1.000	48.962	49.372	51.958
Resultaatbestemming			
Onttrekkingen aan reserves	3.278	3.908	0
Storting in reserves	7.024	4.747	3.678
Saldo resultaatbestemming x € 1.000	-3.746	-839	-3.678
Saldo na bestemming x € 1.000	45.217	49.047	48.280
Exploitatie resultaat	0	-514	0

Financiële toelichting

Product (verschil begroting 2024 - begroting 2023) x € 1.000	Begroting 2023	Begroting 2024	Verschil
Algemeen budgettair	49.047	48.280	-767

De belangrijkste ontwikkelingen op dit product zijn:

- Inkomsten algemene uitkering Gemeentefonds (meer baten € 2 miljoen).
- Diverse stelposten begroting (minder lasten € 447.000).
- Begrotingssaldo (meer lasten € 514.000).
- Diverse mutaties reserves (minder baten € 2,8 miljoen).

Paragrafen

Lokale heffingen

In principe worden de tarieven gebaseerd op een taakstellende begrote opbrengst. Deze worden jaarlijks aangepast met areaaluitbreiding en een indexering voor dat jaar. Afwijkingen hierin worden bij elke belasting afzonderlijk gemeld.

De lokale belastingen vormen naast de algemene uitkering een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente om alle verplichte en beleidsvrije taken goed uit te kunnen voeren en het gewenste voorzieningenniveau in stand te houden.

Uitgangspunt is dat deze verantwoord wordt verhoogd en dat burgers profijt hebben van een efficiëntere aanpak op het terrein van riool- en afvalstoffenheffing.

Het beleid algemeen

Conform het bestuursakkoord 2022-2026 gaan we behoedzaam om met de lastendruk voor onze inwoners en bedrijven. Het uitgangspunt is dat we de lokale lasten niet meer verhogen dan de inflatiecorrectie. Naast deze trendmatige indexering van 3,3% (en de extra lastendruk van 0,5% op de reguliere ozb index) leiden areaaluitbreidingen tot een extra toename van de belastingopbrengst in 2024 ten opzichte van 2023.

De tarieven van de lokale heffingen zijn hoogstens kostendekkend. Dat betekent dat de geraamde baten (inkomsten) de geraamde lasten (uitgaven) niet overschrijden. In de volgende sub-paragraaf wordt inzichtelijk gemaakt hoe de tarieven van de heffingen berekend zijn.

Bij de kostendekkende heffingen zijn overzichten geplaatst waaruit blijkt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Verder worden de

beleidsuitgangspunten per belasting/legessoort gepresenteerd, de in deze begroting opgenomen opbrengsten en de voorlopige tarieven.

Gelijktijdig met deze begroting stelt de raad bij een apart raadsbesluit de tarieven vast. Zeer waarschijnlijk worden in 2024 de ozb-tarieven definitief vastgesteld. Gedurende het (belasting)jaar mogen de ozb-tarieven namelijk alleen nog naar beneden worden bijgesteld. Dit betekent dat de tariefstelling voor het jaar 2024 zoals die door de raad wordt vastgesteld in november 2023 veiligheidshalve hoger zijn.

Het beleid per belastingsoort

Onroerende zaakbelasting

Vanwege de financiële situatie is eerder bij de begroting 2021 besloten om een extra lastendruk van 0,5% op de reguliere ozb index door te rekenen. Deze opslag rekenen we jaarlijks, in ieder geval voor de periode 2021 tot en met 2024, door.

De onroerende zaakbelasting (ozb) is een gemeentelijke belasting die geheven wordt over de vastgestelde waarde van elke onroerende zaak. De ozb wordt aangemerkt als een algemene heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk.

De geraamde opbrengst wordt als taakstellend aangemerkt. Dit heeft een aantal voordelen:

- Hiermee bestaat er duidelijkheid voor het belastingjaar over de berekeningswijze van tarieven.
- Het is praktisch uitvoerbaar.
- Het geeft geen afhankelijkheid van de ontwikkelingen op landelijk niveau.
- Er wordt rekening gehouden met de waardeontwikkeling van het onroerend goed.
- De opbrengst ligt (met uitzondering van de areaalmutaties) vast.

De ozb-tarieven worden in 2024 definitief. Deze worden dan gebaseerd op de bekende WOZ-waarden per peildatum 1 januari 2023 van het onroerend goed. Over het algemeen is het zo dat gelet op de (geraamde) opbrengsten dat als de woz-waarden stijgen de ozb-tarieven worden verlaagd. De lastendruk is op deze manier niet afhankelijk van de waardeontwikkeling.

De waardestijging binnen de gemeente Sint-Michielsgestel is nog niet bekend. De marktontwikkeling tussen 1 januari 2022 en 1 januari 2023 bij woningen wordt, op basis van huidige marktinformatie geschat op 0%. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling over dezelfde periode geschat op 1%. Naast deze trendmatige indexering van 3,3% (en de extra lastendruk van 0,5% op de reguliere ozb index) zorgen areaaluitbreidingen tot een extra toename van de belastingopbrengst in 2024 ten opzichte van 2023.

Gelijktijdig met de begroting worden de ozb-tarieven "voorlopig" vastgesteld. De hoogte wordt dan zo bepaald dat later, in 2024, de tarieven naar beneden bijgesteld kunnen worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de taakstellende opbrengst.

Toeristenbelasting

De toeristenbelasting wordt aangemerkt als een algemene heffing/dekkingsmiddel. Er is sprake van een gedifferentieerd tarief. Dit resulteert in een evenwichtiger afdracht (dus een hogere overnachtingsprijs levert een hoger tarief van toeristenbelasting op). De tarieven voor 2024 zijn voor B&B's, hotel & pension € 2,05 per nacht, voor camping € 1,50. Voor georganiseerde groepen >10 personen 12-18 jaar € 0,50 en € 0,25 tot 12 jaar.

Reclamebelasting

De reclamebelasting is aangemerkt als een algemeen heffing/dekkingsmiddel. Hiervoor is geen specifieke onderbouwing van de tarieven noodzakelijk.

Op 15 december 2022 heeft de gemeenteraad ingestemd om met ingang van 2023 reclamebelasting in te voeren. Deze belasting brengt Sint-Michielsgestel in rekening bij winkeliers, dienstverleners en horecaondernemers in het afgebakende centrumgebied. De opbrengst komt ten gunste van de centrumfondsen voor de kernen Sint-Michielsgestel en Berlicum.

Rioolheffing

Het tarief wordt gebaseerd op het laatstelijk vastgesteld verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP 2020-2024). Dit vGRP is in december 2019 door de gemeenteraad vastgesteld.

De dekking bedraagt in het meerjarig perspectief maximaal 100%. Alle lasten en baten worden gebaseerd op de doorrekening van alle onderhoudskosten en investeringsplannen voor een periode van 70 jaren. Het tarief wordt over deze periode berekend, rekening houdende met de indexering en de beschikbare middelen uit de toe- of afgenomen voorziening. Een resultaat in een jaar wordt gestort of onttrokken aan de voorziening Riolering.

Onderbouwing tarieven riolering (x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Mutatie voorzieningen		83	240
Overige goederen en diensten	1		
Belastingen op producenten	80	133	137
Belastingen op huishoudens	1.822	1.781	1.839
Inkomensoverdrachten - provincies	6		
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	25	26	26
Totaal baten	1.934	2.022	2.243
Overige goederen en diensten	388	637	629
Mutatie voorzieningen	42		
Kapitaallasten	291	371	465
Overige verrekeningen	55	55	156
BTW Compensatie	231	421	438
Ingeleend personeel		15	16
MijnGemeenteDichtbij	416	483	498
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	17	3	3
Kwijtscheldingen	33	37	38
Totaal lasten	1.473	2.022	2.243
Dekkingsresultaat (- = tekort)	461	0	0
Dekkingspercentage	131%	100%	100%

Afvalstoffenheffing

Het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval kost geld. Alle kosten en inkomsten houden we bij in de exploitatie afval. Het saldo (eindresultaat) brengen we in rekening bij de inwoners. Dat doen we via de afvalstoffenheffing. Het uitgangspunt is om 100% van de kosten, inclusief btw en overhead, in rekening te brengen.

De heffing mogen we wettelijk gezien alleen inzetten voor de dekking van de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking. We mogen er geen winst op maken. Is er een

overschot? Dat storten we in de egalisatievoorziening Afval. Is er een tekort? Dat betalen we uit diezelfde voorziening. Dat noemen we een gesloten financiering.

De voorziening is afgelopen jaren op voldoende niveau gebracht. Daaruit worden geplande investeringen deels gedekt en kunnen we met minimale aanpassing van de tarieven uitvoering blijven geven aan het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval.

Onderbouwing tarieven afval (x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Leges en andere rechten	3.177	3.257	3.323
Overige goederen en diensten	723	541	557
Mutatie voorzieningen		11	39
Totaal baten	3.900	3.809	3.920
Belastingen	85	88	91
Duurzame goederen	69	70	72
Overige goederen en diensten	2.176	2.626	2.673
Mutatie voorzieningen	23		
Kapitaallasten	8	8	8
Overige verrekeningen	407	124	127
BTW Compensatie	124	570	587
Ingeleend personeel	12		
MijnGemeenteDichtbij	191	222	229
Inkomenoverdrachten - overige overheden	39	31	32
Kwijtscheldingen	66	70	102
Totaal lasten	3.200	3.809	3.920
Dekkingsresultaat (- = tekort)	700	0	0
Dekkingspercentage	122%	100%	100%

Leges omgevingsvergunning

Op 1 januari 2024 treden de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen (Wkb) in werking. Dit heeft gevolgen voor onder andere de legesbaten en de daarbij behorende lasten. Als gevolg van de nieuwe wetgeving zullen meer aanvragen vergunningsvrij zijn dan nu het geval is. Daarnaast zal een deel van de werkzaamheden die nodig zijn voor de afhandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning activiteit bouwen bij een flink deel van de aanvragen wegvallen, omdat deze werkzaamheden voortaan door marktpartijen dienen te worden uitgevoerd. Nu een deel van het werk niet meer door gemeenten wordt uitgevoerd, kunnen hiervoor ook geen leges meer in rekening worden gebracht.

Om dit inzichtelijk te maken is er een kostendekkendheid onderzoek gestart. Aan de hand hiervan wordt de hoogte van de leges omgevingsvergunning duidelijk. Welke invloed dit heeft op de begroting is nu nog niet bekend. De hoogte van de te realiseren legesopbrengsten voor 2024 zijn in afwachting op de vast te stellen tarieven vooralsnog zoals vermeld in de Bestuursnota geïndexeerd met 3,3% wat leidt tot een verwachte opbrengst van € 615.000. Mochten er wijzigingen zijn dan melden we dit in de Eerste bestuursrapportage 2024.

Het kostendekkendheid onderzoek leges geeft voor nu het volgende resultaat:

Kostendekkendheidspercentage gemeente Sint-Michielsgestel 2024	
Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening	98%
Hoofdstuk 2: Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	88%
Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	61%

Totaal dekkingspercentage	90%
----------------------------------	------------

De kostendekkendheid berekening is vormgegeven voor het algehele belastingjaar 2024 en komt voor hoofdstuk 2 uit op een kostendekkendheid percentage van 88%. Het kostendekkendheid percentage voor de gehele tarieventabel komt uit op 90%.

Leges dienstverlening/burgerzaken

De leges burgerzaken worden voor een deel bepaald door de van Rijksweg vastgestelde (maximum) bedragen. Voor zover deze Rijkstarieven niet van toepassing zijn, kan de gemeente het zelf bepalen. Voor dit deel worden de tarieven in 2024 trendmatig met 3,3% verhoogd.

Van elke dienstverlening is een geschatte inzet van menskracht de basis voor het bepalen van die tarieven. 100% kostendekking is vanwege de door het Rijk opgelegde maximering van de tarieven niet haalbaar.

Onderbouwing tarieven burgerzaken (x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Leges en andere rechten	367	409	438
Mutatie reserves	15		
Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen		5	5
Totaal baten	382	414	443
Salarissen en sociale lasten	7	9	9
Overige goederen en diensten	19	42	42
Inkomensoverdrachten - Rijk	133	123	123
MijnGemeenteDichtbij	506	652	671
Totaal lasten	665	826	846
Dekkingsresultaat (- = tekort)	-283	-411	-402
Dekkingspercentage	57%	50%	52%

De tarieven en de verwachte opbrengsten

In het navolgende overzicht hebben we de definitieve tarieven 2023 alsmede de voor 2024 *voorlopig voorgestelde tarieven* opgenomen.

De ozb-tarieven worden definitief bepaald op basis van de werkelijke waardeontwikkeling vanaf peildatum 1 januari 2022 naar peildatum 1 januari 2023. Vooralsnog is er geen rekening gehouden met een waardeontwikkeling in de voorlopige berekening van de tarieven voor 2024. Bij een stijging van de WOZ-waarde worden de tarieven verlaagd.

Belasting/heffing	Heffingsgrondslag	Vastgesteld tarief 2023	Vastgesteld tarief 2024*)
Onroerende zaakbelasting Woningen: * eigenaren	WOZ-waarde	0,1132%	0,1175%
Niet-Woningen: * eigenaren	WOZ-waarde	0,3027%	0,3142%
* gebruikers	WOZ-waarde	0,1951%	0,2025%
Toeristenbelasting	Overnachting per overnachting bij groepen >10 in de leeftijd van 12-18 jaar	€ 2,00 € 0,50	€ 2,07 € 0,52
	per overnachting bij groepen >10 in de leeftijd van 0-12 jaar	€ 0,25	€ 0,26
Rioolheffing	vastrecht per aansluiting per m3 gebruikt/afgevoerd water	€ 112,92 € 0,35	€ 116,65 € 0,36
Afvalstoffenheffing * diftar	vastrecht laagbouw vastrecht hoogbouw lediging 240 liter rest lediging 140 liter rest lediging 60 liter rest lediging 140 liter groen lediging 60 liter groen	€ 195,60 € 276,00 € 18,00 € 10,00 € 4,50 € 0,00 € 0,00	€ 202,05 € 285,11 € 18,59 € 10,33 € 4,65 € 0,00 € 0,00
Leges omgevingsvergunning	diverse tarieven	indexering 3,3%	indexering 3,3%
Leges burgerzaken	diverse tarieven	indexering 3,3%	indexering 3,3%

*) tarieven 2024 zijn voorlopig doorberekend op basis van begrotingsuitgangspunten; definitieve tarieven voor 2024 maken deel uit van de belastingvoorstellen en deze baseren we op financiële en beleidsmatige uitgangspunten.

Opbrengsten belastingen en heffingen

In de volgende tabel is een overzicht opgenomen van de opbrengsten van de belangrijkste lokale belastingen en heffingen.

Belasting/heffing (x € 1.000)	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Toelichting
Onroerende zaakbelasting				
- woningen/eigenaren	6.144	6.409	6.720	Indexering tarieven met 3,3% met aanvullend 0,5% vanuit de begroting 2021. Opbrengst gebaseerd op woningbouwprogramma.
- niet-woningen/eigenaren	947	982	1.029	
- niet-woningen/gebruikers	531	558	585	
Toeristenbelasting	202	166	168	Indexering tarieven met 3,3% met aanvullende verhoging (besluit raad 17-06-2021).
Rioolheffing	1.902	1.914	1.976	Indexering tarieven met 3,3%.
Afvalstoffenheffing	3.177	3.257	3.323	Indexering tarieven met 3,3%.
Leges omgevingsvergunning	516	551	614	Indexering tarieven met 3,3%.
Leges burgerzaken	367	409	438	Indexering tarieven met 3,3%.
TOTAAL	13.787	14.246	14.853	

Aanduiding van de lokale lastendruk

Jaarlijks wordt bij de begroting een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van de lokale lastendruk (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) in verschillende woonsituaties. Een huurder betaalt geen ozb. Wat betreft afvalstoffenheffing wordt voor de vergelijking in deze situaties uitgegaan van een laagbouwwooning met 10 ledigingen van een 240 liter container voor restafval per jaar. Voor rioolheffing wordt uitgegaan van een waterverbruik van gemiddeld 120 m³ per aansluiting. In onderstaande tabel is rekening gehouden met een waardeontwikkeling van voorsnog 0,0% en zijn de ozb-tarieven op basis van inflatie 3,3% en de aanvullende verhoging van 0.5% verhoogd als dekkingsmaatregel vanuit de begroting 2021.

Dit levert voor onderstaande situaties het volgende beeld op:

Ontwikkeling lokale lasten	Woz-waarde 2023	Woz-waarde 2024	Lasten 2023	(voorlopige lasten 2024)	Mutatie 2023/2024
huurder			€ 527	€ 548	4%
eigenaar met een woning van	€ 275.000	€ 275.000	€ 838	€ 871	3,95%
eigenaar met een woning van	€ 400.000	€ 400.000	€ 980	€ 1.018	3,9%
eigenaar met een woning van	€ 650.000	€ 650.000	€ 1263	€ 1.312	3,9%
eigenaar met een woning van	€ 900.000	€ 900.000	€ 1.546	€ 1.606	3,7%

Bij de beoordeling van de gemiddelde belastingdruk worden de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de onroerende zaakbelasting woning betrokken. Voor de vergelijking zijn de gegevens uit de Atlas Gemeenten de lokale lasten 2023 gebruikt.

Landelijk geeft de lokale lastendruk het volgende resultaat over het afgelopen begrotingsjaar.

Coelo Atlas 2023	Landelijk gemiddeld (*)	Sint-Michielsgestel	Rangnummer
Meerpersoonshuishouden	€ 944	€ 1.065	293
Eenpersoonshuishouden	€ 867	€ 986	geen rangnummer
(*) 352 gemeenten, nummer 1 is de goedkoopste			

Overzicht gemeentelijke tarieven Coelo Atlas

Overzicht gemeentelijke tarieven Coelo Atlas 2023

Overzicht tarieven 2023	Sint-Michielsgestel	Boxtel	Landelijk
OZB tarief woningen	0,1132%	0,1040%	0,0890%
OZB tarief eigenaar niet-woningen	0,3027%	0,3271%	0,3145%
OZB tarief gebruiker niet-woningen	0,1951%	0,2679%	0,2248%
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	256	233	266
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	316	311	329
Rioolheffing huishoudens eenpersoonshuishouden	137	190	199
Rioolheffing huishoudens meerpersoonshuishouden	156	190	213
Rioolheffing bedrijven, waterverbruik 500 m3	288	715	382
Woonlasten eenpersoonshuishouden	986	866	826
Woonlasten meerpersoonshuishouden	1.065	951	904
Toeristenbelasting per nacht	2,00	2,00	3,27
Paspoort	77,85	77,85	77,73
Identiteitskaart	70,35	70,35	70,22
Rijbewijs	44,65	44,65	44,37
Uittreksel BRP	12,35	12,35	13,59
Omgevingsvergunning € 54.900	2.112	2.137	1.749

Kwijtscheldingsbeleid

In 2023 wordt de leidraad Invordering opnieuw vastgesteld waarin o.a. de kaders voor de kwijtschelding 2024 zijn opgenomen.

Kwijtschelding wordt verleend voor de onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing. De overige heffingen zijn uitgezonderd van kwijtschelding.

Als een belastingplichtige (natuurlijke persoon), geen of weinig financiële middelen heeft om de belastingaanslag voor de gemeentelijke heffingen te kunnen voldoen, kan onder voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding worden verleend. De beoordeling wordt gebaseerd op het wettelijk vastgestelde toetsingsinkomen en –vermogen. Het kwijtscheldingspercentage wordt gebaseerd op de zogenaamde 100%-norm.

Voor de begroting 2024 zijn de kwijtscheldingen geraamd op € 139.600 verdeeld over:

- afvalstoffenheffing € 102.100
- rioolheffing € 37.500.

Door de stijging van de verschillende tarieven is het bedrag waar kwijtschelding voor wordt verleend de afgelopen jaren gestegen.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen bepaalt of de gemeente in staat is om de financiële gevolgen van onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) op te vangen. Met een buffer kan worden voorkomen dat een financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigen.

In januari 2019 heeft de gemeenteraad de notitie risicomanagement & weerstandsvermogen vastgesteld. In deze notitie zijn de kaders en spelregels vastgesteld voor het bepalen van het beschikbaar en benodigd weerstandsvermogen en het ratio weerstandsvermogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit:

- de benodigde weerstandscapaciteit = het totaal van de risico's en kansen op basis van een inschatting van kans en impact.
- de beschikbare weerstandscapaciteit = de financiële middelen om de risico's te dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Algemene risico reserve per 1 januari 2024	€ 5.138.052
Stille reserves	€ 0
Begrotingssaldo begroting 2024	€ 0
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	€ 5.138.052

Conform bestaand beleid wordt de onbenutte belastingcapaciteit niet meegenomen bij de bepaling van beschikbare weerstandscapaciteit. Op het moment dat een beroep wordt gedaan op extra financiële ondersteuning uit het gemeentefonds, wordt van de gemeente verwacht dat deze capaciteit ook daadwerkelijk wordt benut.

De ratio weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de risico's die we lopen (de benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die we hebben om de risico's te dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit). De gemeente streeft naar een minimale ratio van 1,0 (raadsbesluit bij notitie Risicomanagement & weerstandsvermogen)

Het ratio weerstandsvermogen is als volgt berekend:

Tabel: Ratio weerstandsvermogen	
Sint-Michielsgestel	1-1-2024
Beschikbare weerstandscapaciteit	5.138.052
Benodigde weerstandscapaciteit	3.141.814
Ratio weerstandsvermogen	1,6
Kwalificatie	Ruim voldoende

Met een ratio van 1,6 voldoen we aan de vastgestelde norm.

De risico's

De geïnventariseerde risico's zijn doorgerekend op kans en impact. In de matrix geeft dit het volgende beeld

Risicoprofiel

5	6. Uitval van kritische applicaties/systemen door cyberaanvallen.	1. Risico's grondexploitatie.	5. WMO: Toename uitgaven regionale inkoop. 9. Hogere indexering bestaande contracten door inflatie		
4	2. Lagere algemene uitkering. Plafond BTW compensatie fonds wordt bereikt. 3. Financiële tegenvallers uit Leningen en borgstellingen aan stichtingen en verenigingen 4. Stijging volume Zorg in Natura (PxQ)	7. Personele knelpunten door een krappe arbeidsmarkt, langdurig ziekteverzuim in combinatie met duurdere inhuur.			
3			8. Werkelijke kosten anterieure overeenkomsten hoger dan ingeschat		
2					
1					
	1	2	3	4	5

Risicoregister

Risico's worden vastgelegd in het risicoregister. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en de financiële gevolgen ervan. Deze inschatting is volgens onderstaande tabel vertaald naar een risicoscore.

De risico's zijn ingedeeld op incidenteel/structureel risico (I/S). In lijn met het beleid wordt het risicobedrag verhoogd met 10% als opslag voor de risico's die op dit moment nog niet zijn ingeschat. Er wordt in het risico register onderscheid gemaakt tussen de kwantificeerbare en niet-kwantificeerbare risico's. Niet-kwantificeerbare risico's worden verderop in deze paragraaf toegelicht.

In onderstaand risicoregister zijn uitsluitend de risico's met een impact vanaf € 65.000 weergegeven. Deze grens is bepaald op 0,10% van het bedrag van de exploitatie van 2018. Onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) die een effect hebben op de financiële positie van GR MijnGemeenteDichtbij worden conform de verdeelsleutel opgenomen in de weerstandsparagrafen van de gemeente Boxtel en Sint-Michielsgestel.

De benodigde weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

Risico's met een impact vanaf het jaar 2024

Nr.	Kwantificeerbare risico's	Effect	Type	Kans	Gevolg	kans*gevolg	Kans	Gevolg	Risico score	Impact	Kans op optreden in jaar
1	Risico's grondexploitatie	Groter verlies of lagere winstneming grondexploitaties	I	50%	1.074.200	537.100	3	5	15	537.100	2024 e.v.
2	Lagere algemene uitkering. Plafond BTW compensatie fonds wordt bereikt.	Minder inkomsten dan begroot	I	30%	300.000	90.000	2	4	8	90.000	2024 e.v.
3	Financiële tegenvallers uit Leningen en borgstellingen aan stichtingen en verenigingen.	Extra lasten, niet begroot	I	30%	350.000	105.000	2	4	8	105.000	2024 e.v.
4	Stijging volume Zorg in Natura (PxQ)	Extra lasten, niet begroot	S	30%	260.000	78.000	2	4	8	78.000	2024 e.v.
5	WMO: Toename uitgaven regionale inkoop.	Extra lasten, niet begroot	S	70%	447.850	313.495	4	5	20	313.495	2024 e.v.
6	Uitval van kritische applicaties/systemen door een cyberaanval	Extra lasten, niet begroot	I	30%	2.200.000	660.000	2	5	10	660.000	2024 e.v.
7	Personele knelpunten door een krappe arbeidsmarkt, langdurig ziekteverzuim in combinatie met duurdere inhuur.	Extra lasten, niet begroot	S	50%	308.000	154.000	3	4	12	154.000	2024 e.v.
8	Werkelijke kosten anterieure overeenkomsten hoger dan vooraf ingeschat.	Extra lasten, niet begroot	S	70%	150.000	105.000	4	3	12	105.000	2024 e.v.
9	Hogere indexering bestaande contracten door inflatie MGD	Extra lasten, niet begroot	I	70%	483.300	338.310	4	5	20	338.310	2024 e.v.

Totaal risico's met een impact vanaf het jaar 2024

2.380.905

Overige risico's < € 65.000

473.017

10% risico-opslag voor niet gekwantificeerde risico's

287.892

Totaal benodigde weerstandscapaciteit

3.141.814

Kwantificeerbare risico's in het rode gebied hebben betrekking op het programma Sociaal domein, Leefomgeving en Ruimtegevend bestuur. Deze risico's worden hieronder apart toegelicht.

Programma: Ruimtegevend bestuur

9. Hogere indexering bestaande contracten door inflatie

Bij de meeste indexeringsverzoeken op grond van contracten wordt uitgegaan van inflatiegegevens van het CBS. De inflatie is op dit moment fors: 10-15%. Dit percentages wijkt af van de indexering waarmee jaarlijks de begroting wordt aangepast (3%). Als deze forse indexering zich voor langere tijd voordoet kan dit een structureel probleem zijn. De statistieken van de afgelopen 10-20 jaar laten echter zien dat het indexeringspercentage dat we gebruiken voor de begroting een solide gemiddelde basis is. Grofweg worden daarmee alle pieken en dalen in de conjunctuur opgevangen, op de lange termijn zorgt dit dus niet voor een probleem omdat de ca. 3% indexering per jaar afdoende is.

6. Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval

Het risico op schade door een cyberaanval neemt toe. Een cyberaanval kan bestaan uit een gijzeling van data (ransomware) of diefstal en mogelijke publicatie van privacygevoelige informatie. Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee. De inschatting van de impact van dit risico is gebaseerd op voorvallen die zich elders hebben voorgedaan. Er is ingezet op verdere verscherping van securitymaatregelen. De ontwikkelingen op het vlak van cyberaanvallen blijven echter onverminderd snel. We blijven dit continu monitoren, indien nodig stellen we onze verbetermaatregelen hierop bij, zodat we tijdig in kunnen spelen op mogelijke ontwikkelingen.

Programma Sociaal domein

2. WMO: Toename uitgaven regionale inkoop

Er is rekening gehouden met een toename aan zorggebruik. Deze toename komt door vergrijzing, langer thuis blijven wonen en de aantrekkende werking van het inkomensonafhankelijke abonnementstarief. Er is echter altijd een risico dat de uitgaven hoger zijn dan begroot, doordat de WMO een open-einde regeling is.

Programma: Leefomgeving

3. Risico's grondexploitatie

Periodiek wordt een risicoanalyse uitgevoerd op de grondexploitatie. In de risicoanalyse is voor projecten in de uitvoeringsfase onderscheid gemaakt in twee categorieën risico's: Plan-economische risico's en conjuncturele risico's. Het bedrag uit de meest recente risicoanalyse is opgenomen in deze risicoparagraaf. Dit risico wordt bewaakt doordat twee keer per jaar, of eerder indien nodig, de risico's van grondexploitaties worden beoordeeld. De resultaten worden gerapporteerd aan de raad en opgenomen in de begroting en de jaarrekening.

Niet kwantificeerbare risico's

Nr.	Niet-kwantificeerbare risico's	Effect	Type	Impact	Kans op optreden in jaar
10	Maatschappelijke ontwikkelingen	Extra lasten, niet begroot	S	P.M.	2024 e.v.
11	Financieel perspectief na 2026 onzeker	Minder inkomsten dan begroot	S	P.M.	2024 e.v.
12	Onzekerheid inkomsten uit leges onder de omgevingswet	Minder inkomsten dan begroot	S	P.M.	2024
13	Schaderisico's verplichtingen AOK in gebied Laar - Nieuw Laar	Extra lasten, niet begroot	I	P.M.	2024 e.v.

10. Maatschappelijke ontwikkelingen

Er gebeurt veel in maatschappelijk opzicht. Dit kan een gevolg hebben voor de financiële huishouding van onze gemeente. De oorlog in Oekraïne, het 'stikstof-dossier', de implementatie van de Omgevingswet, de situatie op de energiemarkt en de woningmarkt zijn voorbeelden van ontwikkelingen die een risico vormen voor het goed kunnen uitvoeren van onze gemeentelijke taken. De financiële risico's die hier aan verbonden zijn laten zich moeilijk inschatten.

Daarnaast schatten we in dat er komende jaren bezuinigd moet gaan worden om het begrotingstekort en de staatsschuld van het Rijk verder terug te dringen.

11. Financieel perspectief na 2026 onzeker

Het kabinet heeft via het coalitieakkoord de gemeenten een goede financiële basis geboden voor de periode tot en met 2025. Er zijn voor die periode extra middelen aan het gemeentefonds toegevoegd en de opschalingskorting is naar achteren geschoven. De extra middelen zijn niet structureel, wat het perspectief vanaf 2026 onzeker maakt. Het Rijk lost dit in 2026 eenmalig op door een toevoeging van € 1,8 miljard aan het gemeentefonds. Wat de omvang van het gemeentefonds is na 2026 blijft voorsnog gissen. Deze financiële onzekerheid maakt het voor gemeenten lastig om structureel beleid te maken of te investeren in de maatschappelijke opgaven die er zijn.

12. Onzekerheid inkomsten uit leges onder de Omgevingswet

De inkomsten zijn onzeker door de nieuw op te stellen legesverordening waarbij er minder leges geheven mag worden voor bouwvergunningen. Anderzijds verwachten we dat er in plaats van wijzigingen omgevingsplan veel eerder gekozen wordt om een "BOPA" vergunning te verlenen. Dat brengt juist weer meer leges op.

13 Schaderisico's verplichtingen AOK in gebied Laar - Nieuw Laar

De gebiedsvisie Laar - Nieuw Laar wordt tot uitvoering gebracht. Door een tussentijds gewijzigd standpunt van de provincie kunnen mogelijk afspraken, welke gemeente en initiatiefnemer hebben gemaakt in de anterieure overeenkomst, niet nagekomen worden.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken wordt voorgeschreven in artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten dat de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing tenminste de volgende kengetallen bevat: netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio, grondexploitatie, structurele exploitatieruimte, grondexploitatie en belastingcapaciteit.

Tabel Overzicht kengetallen:

Kengetal	Berekening	Toelichting
Netto schuldquote	Totale schulden/totale baten (ex. reserves)	Geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen.
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Idem, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden.
Solvabiliteitsrisico	Eigen vermogen/totaal balans	Geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
Structurele exploitatieruimte (begroting)	Structurele baten en lasten + structurele onttrekkingen en toevoegingen aan	Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een

	reserves/totale baten (ex. reserves).	gemeente heeft om de eigen lasten te dragen. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.
Grondexploitatie	Boekwaarde bouwgrond in exploitatie/totale baten (ex. reserves)	De boekwaarde van de voorraden grond moet worden terugverdiend bij de verkoop. Kenmerkend voor grondexploitaties is dat de looptijd meerdere jaren is. Naarmate de inkomsten verder in de toekomst liggen, brengt dit meer rentekosten en risico's met zich mee.
Belastingcapaciteit	Totale woonlasten gemeente landelijk gemiddelde woonlasten	Geeft inzicht in hoe de totale woonlasten in de gemeente zich verhouden tot het landelijke gemiddelde. Als dit percentage laag ligt, betekent het dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen zou kunnen verwerven. Of dit wel of niet gebeurt is een beleidskeuze.

Deze kengetallen zijn op basis van deze begroting doorgerekend en geven het volgende beeld.

Tabel: Ontwikkeling kengetallen Sint-Michielsgestel	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027
Netto schuldquote	-7,76%	2,86%	1,53%	0,54%	-0,73%	-0,91%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-10,38%	0,53%	-0,59%	-1,44%	-2,58%	-2,55%
Solvabiliteitsrisico	47,66%	60,21%	64,78%	68,46%	69,60%	69,86%
Grondexploitatie	-3,00%	0,73%	1,12%	1,02%		
Structurele exploitatieruimte begroting	9,93%	1,41%	4,39%	4,94%	1,93%	0,83%
Belastingcapaciteit	109,28%	112,82%	112,82%	112,82%	112,82%	112,82%

Tabel: kengetallen in verhouding tot de normen zoals gehanteerd door de provincie				
Sint-Michielsgestel	Kengetal begroting 2024	Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote	1,53%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-0,59%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsrisico	64,78%	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	1,12%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte begroting	4,39%	>0%		<0%
Belastingcapaciteit	112,82%	<95%	95-105%	>105%

Analyse en conclusie financiële kengetallen

Op basis van de huidige begrotingsgegevens geven 5 van de 6 kengetallen een minst risicovol beeld. Wat dit betreft is sprake van een financieel gezonde gemeente.

De belastingcapaciteit dat in combinatie moet worden beschouwd met ons gemeentelijke voorzieningenniveau kent een percentage van meer dan landelijk gemiddeld. Dit percentage heeft ook een relatie met de mate waarin onze gemeente gekort wordt op de algemene uitkering vanwege onze relatief hoge belastingcapaciteit.

Kapitaalgoederen

Inleiding

In deze paragraaf wordt aangegeven hoe kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom worden beheerd. In de Financiële verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet (raad 6 juli 2023), staat in artikel 22 dat er een actueel beleidskader onderhoud kapitaalgoederen is.

Kapitaalgoederen zijn de zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren; het zijn grote zaken die meestal veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. De onderstaande beleidskaders kapitaalgoederen zijn gerealiseerd en vastgesteld door de gemeenteraad. Het betreft de volgende kapitaalgoederen:

- a. Wegen (incl. civiele kunstwerken)
- b. Openbare verlichting
- c. Riolering (incl. water)
- d. Groen (incl. bomen)
- e. Speeltoestellen
- f. Begraafplaats
- g. Gebouwen

1. Van de kapitaalgoederen, bedoeld onder 1, worden aangegeven:
 - a. het beleidskader
 - b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties
 - c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting

De openbare ruimte wordt ook komend jaar beheerd en onderhouden op basis van wettelijke regels, zorgplichten en de bedoelde functionaliteit en kwaliteit zoals die in de beleidskaders en beleidsplannen is benoemd. Onderdeel van de beheerplannen zijn de 'einde levensduur vervangingen' van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte; denk aan riolering, wegen en civiele kunstwerken. Het beheer van de openbare ruimte verandert echter snel, niet langer traditioneel maar toekomstgericht of kans gestuurd. Elke vervanging is zo een kans voor vernieuwing. Vernieuwing die rekening houdt met de maatschappelijke, technologische en klimatologische ontwikkelingen. Vernieuwing waar klimaatadaptieve maatregelen en de energietransitie integraal worden meegenomen. De opgave hierbij is om de vervangings- en vernieuwingsinvesteringen van de kapitaalgoederen te combineren met die van andere investerende partijen zoals woningbouwcorporaties, bedrijven en sociale partners.

Kennis over de omvang van de te onderhouden domeinarealen, maar ook de mutaties in de arealen, zijn van wezenlijk belang. De doelstelling is steeds de mutaties in de beheerarealen inzichtelijk te hebben en op basis hiervan de reservering en aanvraag van de benodigde onderhoudsbudgetten te borgen.

De beheerplannen geven op de middellange termijn aan welke onderhouds- en vervangingsmaatregelen in welk jaar genomen worden om het kapitaalgoed in stand te houden. De beheerplannen zijn gebaseerd op een technische controle en/of schouw van het areaal en geven een realistisch beeld van de uit te voeren werkzaamheden en de daarvoor benodigde budgetten.

In de volgende paragrafen wordt per kapitaalgoed ingegaan op: Beleidskader, Doelen en Financiën en Prestaties 2024.

Wegen (inclusief Openbare verlichting)

Wegen

Beleidskader

Het Wegenbeheerplan 2024- 2028 vormt het beleidskader voor het wegenbeheer.

Doelen en Financiën

Het jaarbudget voor het beheer, uitvoering en regulier onderhoud voor wegbeheer bedraagt in 2024 afgerond € 1.495.700 (exclusief kapitaallasten en doorbelasting vanuit MGD en inclusief onttrekking voorziening kunstwerken).

Hierbij is onderscheid te maken in:

• Groot wegenonderhoud	€ 809.700
• Overig wegenonderhoud	€ 448.800
• Openbare verlichting	€ 195.100
• Groot onderhoud Civiele kunstwerken (via voorziening)	€ 1.600
• Overig onderhoud civiele kunstwerken	€ 40.500

De onderhoudsvoorziening civiele kunstwerken is op niveau en wordt jaarlijks beoordeeld op toereikendheid.

Prestatie 2024

De wegen worden in 2024 beheerd op het vastgestelde wettelijke aansprakelijkheidsniveau. Dit gebeurt aan de hand van het meerjaren onderhoudsprogramma uit het Wegenbeheerplan 2024- 2028. Hieruit is naar voren gekomen dat een kwaliteitsverbetering nodig is om met name het afgesproken onderhoudsniveau in het kader van rijcomfort, veiligheid en voorkomen volgschade te kunnen realiseren. Ter stimulering van recreatieve mogelijkheden in het buitengebied zal daarnaast extra aandacht worden geschonken aan kwalitatieve opwaardering van fiets- en wandelpaden. De planning van de onderhoudswerkzaamheden wordt afgestemd met de werkzaamheden en activiteiten die vanuit andere programma's plaats vinden en een effect hebben op de openbare ruimte. Een voorbeeld daarvan zijn de onder kapitaalgoed Riolerings weergegeven grootschalige rioolvervangingen in Middelrode; de combinatie met kapitaalgoed Wegen maakt dat we 'werk met werk' kunnen maken.

Het daadwerkelijke uitvoeringsprogramma Groot Onderhoud Wegen wordt bepaald op basis van visuele inspecties van de voor het jaar 2024 geselecteerde wegen. Deze visuele inspecties vinden plaats in het voorjaar 2024 om de effecten van een voorgaande (strengere) winter mee te kunnen nemen. Het daadwerkelijke uitvoeringsprogramma Groot Onderhoud Wegen is dan ook medio 2024 inzichtelijk. Getoetst wordt aan het kwaliteitsniveau Verhardingen volgens de CROW criteria, niveau C. Binnen de gemeente beheren we circa 1,9 miljoen m² aan wegverhardingen.

Overig wegonderhoud: Naast het groot wegenonderhoud stellen we jaarlijks budgetten vast voor overig wegenonderhoud.

Dit betreft onder meer:

- Klein herstelwerk ter borging veiligheid weggebruiker
- Constructief onderhoud bermen
- Onderhoud verkeersborden, markeringen en overig wegmeubilair
- Schoonhouden van de wegen, onkruidbestrijding op verhardingen
- Gladheidsbestrijding

Openbare verlichting

Beleidskader

Het beleidsplan Openbare verlichting 2021- 2025 bevat een vertaling naar een bijbehorend beheerplan dat ervoor zorgt dat de openbare verlichting in de gemeente conform de vastgestelde ambities wordt onderhouden.

Doelen en Financiën

De financiële effecten die voortvloeien uit het beleidsplan Openbare Verlichting zijn in de begroting opgenomen.

Prestatie 2024

We kijken in het buitengebied naar mogelijkheden voor uitbreiding naar detectie of dynamische verlichting zodat donkere plekken verlicht worden wanneer dat nodig is. Ook worden tussentijdse kansen benut om ook naast de jaarlijkse herverlichting, bestaande conventionele lampen en armaturen te vervangen door LED.

Binnen de gemeente beheren we 6.350 lichtmasten.

Bij onderhoud openbare verlichting wordt onderscheid gemaakt in:

- Klein- en storingsonderhoud, oplossen van schades
- Groot onderhoud, incl. remplace, schilderen en herverlichting naar LED

Herverlichting:

De herverlichting van de conventionele verlichting en armaturen naar LED vindt plaats door middel van jaarbudgetten. Onder het huidige vervangingsregime is de totale herverlichting over 9 jaren afgerond. (2032) Vanuit het aspect van duurzaamheid en lagere onderhoudskosten verkorten we deze termijn tot 5 jaar. Dit betekent dat jaarbudgetten naar voren geschoven worden en verdeeld over de vervangingsjaren 2024 tot en met 2028.

Dekking wordt gevonden uit de hiermee samenhangende besparing op onderhoud, beheer en energie. Eind 2024 is 50% van het totale lichtmastenbestand uitgevoerd in LED.

(Bestuursnota 2023- 2027)

Civiele kunstwerken

Beleidskader

Het beleidsplan Civiele Kunstwerken 2021- 2025 bevat een vertaling naar een bijbehorend beheerplan dat ervoor zorgt dat de civiele kunstwerken in de gemeente conform de vastgestelde ambities en constructieve (veiligheids-) normen worden onderhouden.

Doelen en Financiën

De financiële effecten die voortvloeien uit het beleidsplan Civiele Kunstwerken zijn in de begroting opgenomen. Voor groot onderhoud is een voorziening ingericht.

Prestatie 2024

In 2024 worden in hoofdlijn de werkzaamheden uitgevoerd die volgen uit het beheerplan Civiele Kunstwerken (via voorziening). Binnen het uitvoeringsprogramma 2024 vervangen we de volgende bruggen:

Brug/duiker Genenberg	Sint-Michielsgestel
Brug Beek/ Besselaar	Gemonde

Binnen de gemeente beheren we 44 civiele kunstwerken.

Riolering (inclusief Water)

Riolering Beleidskader

Het beleid en beheer van de riolering is verankerd in het vastgestelde verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan. Dit plan wordt in 2024 herzien en zal gelden voor de periode 2025- 2029. Naast inbedding van klimatologische opgaven, duurzaamheidsprincipes en ontwikkelingen dient dit plan organisatorisch en financieel als basis voor de raming van de jaarlijkse kosten voor uitbreiding, instandhouding van rioolstelsel en daarnaast als basis voor de bepaling van de hoogte van de rioolheffing. Het vGRP geeft tevens invulling aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater.

Doelen en Financiën

Het totaal van de lasten riolering (inclusief kapitaallasten, doorbelasting vanuit MijnGemeenteDichtbij en btw) bedraagt afgerond € 2.242.900. Hier staat tegenover dat de opbrengst van de rioolbelasting in principe een gelijk bedrag is (100% kostendekkend). Ten behoeve van een eventueel saldo (positief of negatief) is een voorziening Rioolbeheer in het leven geroepen, zodat dit onderdeel budgetneutraal in de begroting is opgenomen.

Prestatie 2024

Binnen het rioolbeheer dragen we zorg voor functionele instandhouding van het rioolsysteem en alle voorzieningen die daar onderdeel van uitmaken; we monitoren en meten de hydraulische werking van het systeem tijdens zware neerslag. De knelpunten die daaruit voortkomen geven ons een beeld van de eventueel noodzakelijk optimalisatie. Binnen de gemeente beheren we onder andere 165 km vrijvervalriolering, 19 hoofdgemalen, 106 km drukriolering en 675 pompunits drukriool. Dit jaar worden overeenkomstig de planning van het vGRP de persleidingen Esscheweg/ Schijndelseweg en Zegenwerp vervangen. Naast de vervanging van rioolgemaal Rooistaartstraat SMG gaan we ook verder met de electro-mechanische renovatie van drukrioolgemalen in de buitengebieden van Gemonde en Sint-Michielsgestel.

Binnen de uitvoeringsstrategie van het vGRP zijn in 2020 de meerjarige, grootschalige vervangingen van het vrijvervalriool op wijkniveau in de kern Middelrode gestart. Binnen de uitvoering van de jaarschijven richten we onszelf op maximaal afkoppelen, integraal afgestemd met overige beheerdisciplines. In 2024 is de kern Middelrode gereed en maken we de overstap naar de wijk Theereheide in Sint- Michielsgestel. De volgorde van jaarschijven is afgestemd op de huidige kwaliteit van het riool cq jaar van aanleg (leeftijd).

Doelmatig waterbeheer De Meerij:

In overeenstemming met het landelijk Bestuursakkoord Water werken we sinds 2013 binnen regio De Meerij samen aan doelmatig waterbeheer. Aan deze samenwerking nemen deel: gemeenten Boxtel, Best, 's-Hertogenbosch, Heusden, Oirschot, Vught en de waterschappen De Dommel en Aa en Maas. Doelstellingen zijn de drie K's: kostenbesparing, kwaliteitsborging en verminderen kwetsbaarheid. Jaarlijks worden activiteiten vastgesteld, waaronder bijvoorbeeld de gezamenlijke aanbesteding van rioolreiniging en rioolinspecties. De samenwerkingsovereenkomst loopt tot 2027.

Groen

Beleidskader

Het groenbeleid is vastgelegd in het Groenbeleidsplan Sint- Michielsgestel en vormt het beleidskader voor het openbaar groen in de gemeente. Hierin staan de uitgangspunten voor aanplantbeleid en voor het gewenste beeld, passend bij de sfeer van een wijk, buurt of

infrastructuur. Het Bomenbeleidsplan is in 2020 vastgesteld en heeft een looptijd tot 2030.

Doelen en Financiën

De reguliere uitgaven die verband houden met het beheer ramen we jaarlijks in de begroting, geraamd op basis van bestekken. De uitvoering van deze bestekken besteden we voor het grootste deel uit. Voor het reguliere onderhoud en beheer van het openbaar groen is en onderhoud natuur en landschap voor 2024 een bedrag beschikbaar van € 1.541.700 (exclusief doorbelasting vanuit MijnGemeenteDichtbij).

We leggen in 2024 een Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen aan uw raad voor. De investeringen van de groenvoorzieningen stemmen we af op klimaat adaptieve en sociale uitgangspunten zoals toegankelijkheidsopgaven, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en zelfwerkzaamheid.

Prestatie 2024

Het groenbeheer is gericht op het in stand houden van bestaande groenstructuren en groenvoorzieningen, bomen en bossen volgens het vastgestelde beeldniveau. Op locaties waar de onderhoudstoestand hier aanleiding toe geeft renoveren we het groen. Belangrijk uitgangspunt binnen het beheer is het verhogen van de biodiversiteit. Daarnaast voeren we het Essenvervangingsplan, jaarschijf 2024 uit, waarbij we meerjarig en gefaseerd alle zieke essen uit de gemeente vervangen door andere bomen. Onder kapitaalgoed Riolering is een uiteenzetting gegeven van de uitvoering jaarschijven vervanging riolering Middelrode resp. de wijk Theereheide, Sint- Michielsgestel; vanuit Groenbeheer combineren we een aantal werkzaamheden waardoor we 'werk met werk' kunnen maken.

Binnen de gemeente beheren we onder andere 250.000 m2 wijkgroen en 26.850 bomen.

Speeltoestellen

Beleidskader

In 2012 is de Beleidsnotitie Speelvoorzieningen vastgesteld. Vanuit deze Beleidsnotitie volgt een jaarlijks beheerplan. Dit vormt het kader voor het kapitaalgoed Speeltoestellen.

Doelen en Financiën

Voor het dagelijkse en planmatig onderhoud en vervanging is een budget beschikbaar van € 121.400 en ondergebracht bij kapitaalgoed Groen.

Prestatie 2024

Jaarlijks wordt een hoofdinspectie uitgevoerd om te beoordelen of het aanbod nog voldoet aan de veiligheidseisen en uitstraling. Met de resultaten van deze inspectie wordt een jaarwerkplan opgesteld. De speeltoestellen worden qua veiligheid getoetst aan het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS). In onze gemeente beheren we 85 speelplekken waarop 434 speeltoestellen zijn geplaatst.

Begraafplaatsen

Beleidskader

In de gemeente zijn twee gemeentelijke begraafplaatsen en enkele bijzondere begraafplaatsen van kerkgenootschappen. Uitgangspunt van de gemeente is dat de tarieven voor de diensten die samenhangen met de uitvoering volgens de Wet op de Lijkbezorging in de pas lopen met die van andere (gemeentelijke) aanbieders.

Doelen en financiën

Het principe is gebaseerd dat de baten en lasten qua kostendekkendheid in redelijke

verhouding zijn.

Prestatie 2024

We continueren het bestaand beheer en exploitatie van de gemeentelijke begraafplaatsen en dragen zorg voor een ordentelijk uitzien van de gemeentelijke begraafplaatsen. Voor de begraafplaats Pelikaanstraat wordt een geo- hydrologisch onderzoek uitgevoerd om de waterdoorlatendheid te verbeteren.

Gebouwen

Beleidskader

Voor het dagelijks en planmatig beheer van gemeentelijke gebouwen (exclusief woningen en scholen) is een meerjaren onderhoudsplan (MOP gebouwen) opgesteld. Binnen deze MOP zijn alle zaken opgenomen om te voldoen aan een veilig en verantwoord gebruik van de gebouwen en de daarin opgenomen installaties en voorzieningen.

Doelen en Financiën

Jaarlijks vindt er een storting in de betreffende voorziening onderhoud accommodaties (geen scholen) plaats die is gebaseerd op het onderliggende onderhoudsplan. De begrote storting in de voorziening bedraagt voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 301.500 in 2024 De geplande uitgaven in 2024 bedragen voor gebouwen en geprivatiseerde sportaccommodaties € 201.000. De onderhoudsvoorziening is op niveau en wordt jaarlijks beoordeeld op toereikendheid.

Prestatie 2024

Elk jaar wordt beoordeeld of de geplande technische onderhoudsmaatregel nog past bij de status van het gebouw. Afhankelijk hiervan wordt de norm gehanteerd: normaal onderhoud of instandhouding. Binnen de gemeente beheren we 30 gemeentelijke gebouwen.

Financiering

Inleidende tekst

Deze paragraaf bevat de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

De uitvoering van de gemeentelijke financieringsfunctie vindt plaats binnen de kaders zoals gesteld in de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO). Deze financieringsparagraaf is samen met de in juli 2023 geactualiseerde financiële verordening een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een door de Wet FIDO voorgeschreven sturings- en verantwoordingsinstrument ter beperking van het renterisico op de korte schuld met een looptijd van minder dan een jaar.

Deze kasgeldlimiet geeft het maximale bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd en bedraagt 8,5% van de begrotingsomvang bij aanvang van het jaar. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2024 de volgende kasgeldlimiet van toepassing.

Begrotingsomvang	kasgeldlimiet
€ 83.142.000	€ 7.067.000

Met onze huisbankier, Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), is een financieringsovereenkomst aangegaan van € 5.200.000.

Schatkistbankieren

Op basis van de Wet FIDO zijn decentrale overheden verplicht om overtollige liquide middelen tegen marktconforme rente (zijnde de rente waartegen de Nederlandse staat zichzelf financiert op de geld -en kapitaalmarkten) in de schatkist aan te houden.

Vanaf 1 juli 2021 is voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Om decentrale overheden enige flexibiliteit te geven is een drempelbedrag van toepassing. Indien het totaal aan liquide middelen deze drempel overschrijdt, behoren de overtollige middelen te worden uitgezet bij de schatkist. Voor onze gemeente is voor het begrotingsjaar 2024 de volgende drempel voor schatkistbankieren van toepassing.

Begrotingsomvang	schatkistbankieren
€ 83.142.000	€ 1.662.800

In de overeenkomst met de BNG vastgelegd dat bedragen vanaf € 400.000 automatisch worden afgeroomd naar het Rijk.

Garantstelling

In het verleden zijn er regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. De gemeente kan garantie verlenen voor leningen als daarmee het maatschappelijk belang gediend is er voldoende zekerheden gesteld worden. Per 1 januari 2023 was het totaal van de directe garantstellingen € 13,0 miljoen. Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was € 40,8 miljoen. Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Renterisiconorm

Het renterisico is gebaseerd op de Wet FIDO en heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen en te spreiden. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van de begrotingsomvang. Het doel hiervan is om het financieel risico bij rentestijgingen zoveel als mogelijk te spreiden over de jaren. Voor de komende meerjarenbegroting is de renterisiconorm als volgt berekend:

Berekening renterisiconorm

Berekening renterisiconorm	2023	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)					
Renteherzieningen netto aflossingen	300	300			
Renterisico	300	300	0	0	0
Begrotingsomvang	87.758	83.142	81.558	78.531	79.358
percentage risiconorm	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm	17.552	16.628	16.312	15.706	15.872

Conclusie is dat het renterisico lager is dan de renterisiconorm.

Bij de berekening van de norm is rekening gehouden met het budgettaire risico voor de begroting. Daarom is uitgegaan van de netto aflossingen ofwel de te betalen aflossingen zijn verminderd met de te ontvangen aflossingen van de doorgeleende leningen. Op basis van deze cijfers wordt geconcludeerd dat voor onze gemeente de financieringsfunctie als sterk aangemerkt kan worden.

Liquiditeitsbegroting

In het begrotingsproces wordt financieringsruimte geclaimd en is het in het belang van een solide liquiditeitsbegroting om deze lasten zo voorspoedig mogelijk op te nemen. Door omstandigheden (procedures, personele capaciteit, economische ontwikkelingen e.d.) kunnen plannen vertragen en ontstaat er een afwijkend financieringsbeeld, uiteraard met de bedoeling om de begroting daar zo mogelijk op aan te passen. Gebaseerd op de werkelijke cijfers 2022, de geactualiseerde begroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2027 ontwikkelt de liquiditeitsbegroting zich als volgt:

Financieringsontwikkeling	2022	2023	2024	2025	2026	2027
(x € 1.000)						
saldo inkomsten exploitatie en investeringen	74.154	76.867	76.996	76.939	74.446	75.901
saldo ontvangen aflossingen	313	154	138	141	144	147
saldo ontvangsten	74.467	77.021	77.134	77.080	74.590	76.048
saldo uitgaven exploitatie	66.160	74.710	71.933	71.204	70.054	70.943
saldo investeringen en voorzieningen	3.844	9.469	3.220	3.768	2.174	5.152
aflossing geldleningen	402	406	391	94	97	100
saldo uitgaven	70.406	84.585	75.544	75.066	72.325	76.195
op te nemen geldleningen						
financieringsresultaat	4.061	-7.564	1.590	2.014	2.265	-147
resultaat voorgaande jaren	3.967					
Cumulatief	8.028	464	2.054	4.068	6.333	6.186
		overschot	overschot	overschot	overschot	overschot

In alle jaren is sprake van een financieringsoverschot en derhalve geen financieringstekort. Hiermee wordt voldaan aan de kasgeldlimiet.

EMU-saldo

Op Europees niveau zijn afspraken gemaakt dat het EMU-tekort (het gezamenlijke begrotingstekort van de overheden en de sociale fondsen) niet meer dan 3% mag bedragen. Ook lokale overheden dragen bij aan dit tekort. Op basis van de Wet FIDO heeft de minister van Financiën aanwijzingsbevoegdheden met betrekking tot het EMU-saldo.

Het verwachte verloop van het EMU-saldo behoort opgenomen te worden in de jaarlijkse begroting. Hiervoor kan verwezen worden naar onderstaand overzicht.

Berekening EMU-saldo	2023	2024	2025
	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
	Volgens realisatie tot en met september 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2025
Berekend EMU-saldo	-8.336	855	1.073

Rente

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting; er zijn kosten (vergoeding voor het lenen van geld) maar ook opbrengsten (bespaarde rente) mee gemoeid. Mede gelet op de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het zowel om factoren die invloed op de rente hebben, als het in beeld brengen van de keuzemogelijkheden die hier aanwezig zijn.

Onderscheid kan worden gemaakt tussen de zogenaamde korte rente en lange rente. We spreken van korte rente voor termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente voor termijnen van 1 jaar of langer.

De hoogte van de rente kan fluctueren als gevolg van diverse omstandigheden. Gemeenten kunnen op de ontwikkelingen die van buiten komen, weinig tot geen invloed uitoefenen. Wel kunnen gemeenten de interne rekenrente bepalen en ook keuzes maken in de manier waarop geld aangetrokken of uitgezet wordt. Zij zijn daarbij gebonden aan wettelijke bepalingen, waaronder de Wet Fido en de Wet HOF.

Op basis van de BBV vernieuwing zoals die vanaf 2017 van toepassing is behoort voortaan de rente op een post in de begroting te worden opgenomen en wel via het taakveld treasury. De commissie BBV geeft aan dat er 3 methoden kunnen worden toegepast voor wat betreft de renteomslag:

1. In de renteomslag ook de berekende rente over het eigen vermogen en de voorzieningen verwerken;
2. Alleen de werkelijk betaalde rente verwerken in de renteomslag;
3. Geen renteomslag toepassen en alleen rente toerekenen aan projecten, investeringen en grondexploitatie.

Op basis van methode 1 is sprake van het volgende renteresultaat:

Renteschema rentetoerekening (bedragen x € 1.000)	werkelijk 2022	begroot 2023	begroot 2024	begroot 2025	begroot 2026	begroot 2027
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	62	222	290	311	333	401
b. De externe rentebaten	6	0	0	0	0	0
Totaal door te rekenen externe rente	56	222	290	311	333	401
c. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-40	-30	-23	-11	0	0
De rente van projectfinanciering	0	0	0	0	0	0
Saldo door te rekenen externe rente	96	252	313	322	333	401
d.1 Rente over eigen vermogen	283	372	349	389	431	440
d.2 Rente over voorzieningen	191	208	199	195	188	183
De aan de taakvelden toe te rekenen rente	570	832	861	906	952	1.024
e. De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	552	610	644	651	649	636
f. renteresultaat op het taakveld treasury	18	222	217	255	303	388

In de notitie Rente van cie. BBV staat de stellige uitspraak dat correctie van de toegerekende rente dient plaats te vinden wanneer de toegerekende rente >25% afwijkt van de daadwerkelijke rentelasten. Op basis van dit overzicht kan worden geconcludeerd dat voldaan wordt aan deze stellige uitspraak.

Met ingang van de begroting 2024 is de renteomslag zoals die toegerekend wordt aan geactiveerde investeringen verlaagd van 1,36% (2023) naar 1,35%.

Bedrijfsvoering

Inleidende tekst

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft ten minste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

De verantwoordelijkheid voor de bedrijfsvoering ligt bij onze gemeenschappelijke regeling MijnGemeenteDichtbij. Een aantal in het oog springende onderwerpen wordt hier verder toegelicht.

Organisatieontwikkeling

Het programma Doorontwikkeling MijnGemeenteDichtbij loopt tot en met 2025. Het realiseren van dit plan kan alleen met voldoende middelen en capaciteit. Het programma wordt gefaseerd uitgevoerd.

Met het programmaplan willen we de doelen van beide gemeenten beter realiseren waarbij we de kwaliteit van onze organisatie op een hoger niveau tillen. Dat betekent dat we de basis hiermee op orde krijgen, ervoor zorgen dat onze medewerkers met plezier naar hun werk komen en dat we de dienstverlening aan onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners op peil houden of liever nog verbeteren. Om dit te bereiken zetten we in op vijf hoofddoelen en 37 subdoelen. De vijf hoofddoelen zijn:

- Het verkrijgen van een wendbaardere organisatie.
- Heldere inzet van het strategische vermogen van de organisatie.
- Het verkrijgen van een integrale benadering van werken.
- Duidelijkere sturing van de organisatie maar ook van en naar de besturen.
- Plezierig werken voor onze medewerkers.

Een aantal van de huidige gestarte projecten met prioriteit ronden we af. In het proces van directie en teamplannen bepalen we in 2023 welke projecten we in 2024 gaan aanpakken.

Personeel en Organisatie

We zijn een goede werkgever van medewerkers die trots zijn te werken voor de gemeente Sint-Michielsgestel. In een open en veilige werkomgeving stimuleren we leren en ontwikkeling. Het goede gesprek tussen medewerkers en leidinggevenden is daarbij van groot belang, waarbij onze missie, kernwaarden en generieke competenties als vaste basis dienen. De personele ontwikkelingen sluiten aan bij de verdere (door)ontwikkeling van onze werkorganisatie MijnGemeenteDichtbij.

We zetten verder in op binden en boeien van onze medewerkers door hen mogelijkheden te bieden voor verdere ontwikkeling, niet alleen vakinhoudelijk maar ook op persoonlijk vlak. Daarbij geven we hen autonomie en regelmogelijkheden gericht op een gezonde werk/privé-balans, we hebben aandacht voor de mens achter de medewerker. Het bieden van groeimogelijkheden is een belangrijke peiler in het kader van binden en boeien. Ontwikkeling levert niet alleen motivatie en verbinding op bij de medewerker, het stelt onze organisatie in staat mee te bewegen met de veranderingen die gaan komen.

De competitieve arbeidsmarkt van dit moment vraagt om blijvende aandacht. We zien een aanhoudende vacaturestroom en het invullen ervan met kwalitatief goede kandidaten blijft een punt van extra oplettendheid. We onderhouden in 2024 onze verworven positie op de competitieve arbeidsmarkt en schaven bij waar verbetering mogelijk is.

De krappe arbeidsmarkt daagt werkgevers, en daarmee ook onze organisatie, behoorlijk uit en vereist creativiteit. Om een interessante en relevante werkgever te blijven, is het noodzakelijk over marktconforme arbeidsvoorwaarden te beschikken. Om te komen tot een

gezonde balans tussen continuïteit, behoudt van kennis en betrokkenheid wordt inhuur van personeel beperkt tot momenten van piek, ziek of projecten. Verder krijgt de (door)ontwikkeling van E-HRM systemen, verdere digitalisering van (interne) processen en het maken van (HR-)rapportages ook in 2024 de aandacht.

Huisvesting

De MijnGemeenteDichtbij-organisatie is ondergebracht binnen de gemeentehuizen en -werven van beide gemeenten. Efficiënt gebruik van de gebouwen blijft continu het streven. Wij hanteren het hybride werken beleid, afhankelijk van de soort activiteit kan zowel thuis, elders als op kantoor gewerkt worden. De gevolgen hiervan op huisvesting voor de langere termijn zijn in onderzoek. Een evaluatie onder de grootgebruikers van de MFA de Meander kan mogelijk leiden tot aanpassingen in de huisvesting.

Informatieveiligheid

Het informatiebeleid van MijnGemeenteDichtbij staat beschreven in de vastgestelde i-visie. De uitwerking van de vastgestelde i-visie 2021-2025 wordt vanaf 2022 doorgevoerd.

Steeds meer applicaties naar de Cloud

Waar mogelijk kiezen we voor webgebaseerde oplossingen met als doel om in 2025 volledig in Cloud te werken. Goede voorbeelden die nu al in de Cloud draaien zijn het zaaksysteem, het nieuwe regiesysteem binnen het sociaal domein en leefomgeving voor de Omgevingswet. De komende jaren worden zo alle applicaties gefaseerd omgezet naar de Cloud. Een financieel gevolg van deze beweging is dat er in plaats van investeringen met afschrijvingen voor hard en software er diensten worden afgenomen met een licentiegebruikers afrekening per periode.

Data gedreven werken

Waar besluitvorming een proces was dat bij de behandelend ambtenaar ligt zien we steeds meer ondersteuning in het proces door besluiten te nemen op basis van data. Ook de gemeente gaat mee in deze werkwijze. Dit houdt in dat de data die hiervoor gebruikt wordt accuraat, betrouwbaar en toegankelijk moet zijn. In 2024 willen we een aantal pilots gaan doen om informatie te verzamelen hoe we dit als gemeente willen inzetten. Deze pilot zal ook inzicht geven in de middelen die extra nodig zijn om data gedreven te kunnen werken.

Vastgesteld Informatiebeveiligingsbeleid 2021-2024 voor Sint-Michielsgestel

Het informatiebeveiligingsbeleid geeft onze organisatie kaders en richting om te voldoen aan landelijke afspraken, wetgeving maar vooral ook om een betrouwbare partner te zijn richting inwoners, bedrijven, instellingen en ketenpartners. Het vastgestelde informatieveiligheidsbeleid zal in 2024 een update krijgen om te voldoen aan de nieuwe wet en regelgeving.

Door het uitvoeren van jaarlijkse zelfevaluaties ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) controleren we de kwaliteit van ons werk en dan specifiek over informatiebeveiliging en kwaliteit. In de audit wordt gekeken naar onze DigiD aansluitingen, Burgerzaken en SUWI (Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen).

Verantwoording Wet open overheid (Woo)

Wet open overheid (Woo)

De Wet open overheid (Woo) is sinds mei 2022 in werking getreden. De actieve openbaarmakingsplicht vanuit de Woo treedt echter gefaseerd in werking. Het zal, naar verwachting, vele jaren in beslag nemen alvorens de openbaarmaking van alle elf vastgestelde categorieën uit de Woo verplicht is gesteld. Vanuit onze gemeente zullen wij de landelijke instructies blijven volgen. Dit houdt in dat wij in 2024 op dezelfde wijze om zullen gaan met de implementatie van de Woo als in 2023. Hierbij speelt de informatiehuishouding binnen de organisatie een grote rol. Vandaar dat de implementatie van de Woo verweven is met het project 'Grip op informatie'.

Verbonden partijen

Inleidende tekst

In deze paragraaf komen aan de orde onze visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting en de plannen betreffende de verbonden partijen. Daarbij gaan wij in op de bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen en mogelijke risico's bij de verbonden partijen

Visie op verbonden partijen

Onze relatie met verbonden partijen heeft de volgende belangrijke kenmerken:

- Wij participeren uitsluitend in verbonden partijen indien daarmee een publieke taak wordt gediend.
- Waar de uitvoering van gemeentelijke taken als een vorm van 'verlengd lokaal bestuur' is overgedragen aan derde partijen, hechten wij hieraan op dezelfde wijze als bij uitvoering in eigen beheer belang aan bevordering van effectiviteit, efficiency en transparantie.

Waar het gaat om kaderstelling, toezicht houden en controle ten aanzien van verbonden partijen, vullen wij de gemeentelijke rol in door aanwijzing van vertegenwoordigers in de besturen van de verbonden partijen en doordat begrotingen aan de Raad ter goedkeuring worden voorgelegd.

Gemeenschappelijke regelingen

Hierna volgt een lijst van de verbonden partijen waaraan Sint-Michielsgestel deelneemt.

1. Stadsgewest 's-Hertogenbosch
2. GGD Hart voor Brabant
3. Veiligheidsregio Brabant-Noord
4. Regionale Ambulance Voorziening Brabant-Noord (RAV)
5. Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)
6. WSD-Groep
7. Omgevingsdienst Brabant-Noord
8. Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Algemene gegevens

Naam: Stadsgewest 's-Hertogenbosch

Adresgegevens: Postbus 103, 5480 AC Schijndel

Website: <https://www.s-hertogenbosch.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Beheer voormalige stortplaats de Vlagheide.

Visie: Provincie en exploitanten hebben een overeenkomst afgesloten die inhoudt dat de rekenrente niet wordt verlaagd en dat de exploitanten voorlopig geen stortplaatsen voor eeuwigdurende nazorg aan de provincie overdragen. Deze afspraak geldt voor de periode tot de komende ALM-studie, dus tenminste 5 jaar.

Dat betekent dus ook dat het gewest vooralsnog tot tenminste 2025 blijft bestaan. Dit uitstel geeft exploitanten de tijd om samen met de provincie mogelijkheden te onderzoeken of op de onderscheiden stortplaatsen nieuwe inkomsten te genereren zijn.

Beleidsvoornemens: In verband met het hiervoor beschreven proces, is het overleg met de provincie over de sluitingsverklaring tijdelijk opgeschort. Met de sluitingsverklaring gaat de verantwoordelijkheid voor de nazorg over van exploitante naar provincie. Met de provincie zijn er op dit moment nog geen harde afspraken over wanneer de overdracht zal plaatsvinden.

Vertegenwoordiging gemeente: De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.

Programma: Ruimtegevend bestuur

Product: Bestuur

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners 1)	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024 2)	27387	€ 30.400	1) conform begroting 2024 Stadsgewest. Dit aantal is de laatste jaren ook steeds gefactureerd.
Gemeentelijke bijdrage 2025 2)	27387	€ 30.400	2) bijdrage per inwoner € 1,11
Gemeentelijke bijdrage 2026 3)	27387	€ 29.578	3) bijdrage per inwoner € 1,08
Gemeentelijke bijdrage 2027 3)	27387	€ 29.578	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	8,1%	8,1%	Het risico wordt bepaald door een terugbetalingsverplichting van 8,1% van € 1.725.000. Zie de toelichting hieronder.
Financieel risico	€ 127.400	€ 127.400	Het takenpakket van het Stadsgewest is beperkt tot het beheer van de gesloten stortplaats Vlagheide te Schijndel. Bij de vaststelling van de begroting 2020 is besloten om per ultimo 2020 een substantieel deel (€ 4.583K) van het opgebouwde negatief saldo af te rekenen. De gemeenten hadden hiervoor een voorziening getroffen. Door de gemeente Den Bosch is een lening verstrekt voor het resterende negatief saldo (dit bedraagt eind 2022 nog € 1.725.00). Uiteindelijk verwacht het bestuur het restant van de lening uit een restitutie van teveel opgebouwd doelvermogen in het nazorgfonds te kunnen aflossen.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ -1.573.000	€ -1.573.000	Afname t.o.v. 2022 met het voordelig saldo 2022
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 2.500.000	€ 2.500.000	Betreft de lening bij de gemeente Den Bosch ter dekking van het negatief Eigen Vermogen (zie toelichting bij financieel risico).

GGD Hart voor Brabant

Algemene gegevens

Naam: GGD Hart voor Brabant

Adresgegevens: Postbus 3024, 5003 DA Tilburg

Website: <https://www.ggdhvb.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Een bijdrage leveren aan de publieke gezondheidszorg.

Visie: Door samenwerking in de vorm van een openbaar lichaam de publieke

gezondheidszorg inclusief jeugdgezondheidszorg behartigen.

Beleidsvoornemen: De samenwerking continueren.

Vertegenwoordiging gemeente: Portefeuillehouder Volksgezondheid, de heer P. Raaijmakers, is lid van het algemeen bestuur.

Programma: Sociaal domein

Product: Volksgezondheid

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024 3)	30148	€ 1.284.003	Uitgangspunten: 1) bijdrage per inwoner = € 42,59 2) indexering 3% cf begrotingsuitgangspunten gemeente 3) facturatie vindt plaats o.b.v. het aantal inwoners van voorgaand jaar; aantal inwoners 2023: 30148
Gemeentelijke bijdrage 2025 3)	30213	€ 1.325.375	
Gemeentelijke bijdrage 2026 3)	30278	€ 1.366.912	
Gemeentelijke bijdrage 2027 3)	30343	€ 1.408.616	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	2,7%	2,7%	
Financieel risico			Het weerstandsvermogen is groot genoeg om de risico's te dekken en is in overeenstemming met afspraken in het algemeen bestuur.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ -	€ -	
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 5.316.000	€ 4.816.000	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 15.407.000	€ 15.406.000	

Veiligheidsregio Brabant-Noord

Algemene gegevens

Naam: Veiligheidsregio Brabant-Noord

Adres: Postbus 218, 5201 AE 's-Hertogenbosch

Website: <https://www.vrbn.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Doelmatige voorbereiding en uitvoering van georganiseerde en gecoördineerde, waar mogelijk integrale hulpverlening door brandweer, geneeskundige hulpverlening en gemeenschappelijk meldcentrum.

Visie: Samenwerking versterkt de mogelijkheden van gecoördineerde en georganiseerde hulpverlening.

Beleidsvoornemen: De samenwerking in de Veiligheidsregio Brabant-Noord continueren.

Vertegenwoordiging gemeente: De burgemeester is lid van het algemeen bestuur.

Programma: Ruimtegevend bestuur.

Product: Openbare orde en veiligheid.

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024 3)	30000	€ 2.183.000	Uitgangspunten: 1) bijdrage per inwoner 2024 = € 72,76 2) indexering conform begrotingsuitgangspunten gemeente 3) facturatie vindt plaats o.b.v. het aantal inwoners van voorgaand jaar; aantal inwoners 2023 30.000
Gemeentelijke bijdrage 2025 3)	30213	€ 2.262.900	
Gemeentelijke bijdrage 2026 3)	30278	€ 2.353.300	
Gemeentelijke bijdrage 2027 3)	30343	€ 2.466.200	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	4,4%	4,4%	
Financieel risico			De benodigde weerstandscapaciteit is € 2.628.750 en de beschikbare weerstandscapaciteit is € 2.770.000 (algemene reserve). Het weerstandsvermogen komt dan uit op 1,05. Volgens de kwalificatie van het Nederlands Adviesbureau is de omvang van het weerstandsvermogen in relatie tot geïdentificeerde risico's daarmee voldoende (boven de 1 is voldoende).
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ 0	Saldo na verrekening reserves.
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 13.000.000	€ 14.000.000	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 47.110.000	€ 58.188.000	

Regionale Ambulance Voorziening Brabant-Noord (RAV)

Algemene gegevens

Naam: Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden - West - Noord (RAV)

Adres: Postbus 3024, 5003 DA Tilburg

Website: <https://www.ravbrabantmwn.nl/nl-NL/Home>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Het verzorgen van ziekenvervoer en noodhulp ambulancevervoer

Visie: Door samenwerking kunnen professionele en betaalbare ambulancediensten worden verzorgd.

Beleidsvoornemen: De samenwerking RAV ongewijzigd voortzetten.

Vertegenwoordiging gemeente: Portefeuillehouder Volksgezondheid, de heer P. Raaijmakers, is lid van het algemeen bestuur.

Programma: Sociaal domein

Product: Volksgezondheid

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024			Er wordt geen bijdrage van de gemeenten gevraagd.
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico			In de GR RAV is vastgelegd in artikel 18 lid 3: De gemeenten zullen er steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. Hoewel er geen bijdrage van de gemeenten in de exploitatie wordt gevraagd, blijft de gemeente drager van het financieel risico. Dit risico is gebaseerd op de verdeelsleutel naar rato van.
Financieel risico			In 2020 is er door NZa boekenonderzoek verricht naar de werkelijke loonkosten en de overige personeelslasten. Dit heeft erin geresulteerd dat NZa deze budgetten vanaf 2021 heeft opgehoogd. Dit betekent dat het risico dat was geraamd op ca 3,7 miljoen gereduceerd kon worden tot nihil. Ook de overige risico's zijn gekwantificeerd als nihil. Voor onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) is een weerstandsvormen beschikbaar van ruim € 14 miljoen.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 14.369.000	€ 14.369.000	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 28.702.000	€ 33.917.000	

Brabants Historisch Informatie Centrum (BHIC)

Algemene gegevens

Naam: Brabants Historisch Informatie Centrum

Adres: Postbus 81, 5201 AB 's-Hertogenbosch

Website: <https://www.bhic.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Beheer van de archiefbescheiden en collecties. Vanuit de Archiefwet 1995 zijn overheidsorganen verplicht de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden. Het BHIC beheert de overgebrachte statische archiefbescheiden welke blijvend te bewaren zijn. Het archief bevat informatie die belangrijk is voor de bedrijfsvoering van de gemeente, maar ook voor publieke verantwoording, rechtsvinding en vanuit cultuur-historisch oogpunt. De inzage door publiek van de openbare archiefbescheiden wordt door het BHIC verzorgd.

Het BHIC houdt toezicht op de niet overgebrachte semi-statische archiefbescheiden voor Sint-Michielsgestel, Boxtel en MijnGemeenteDichtbij. Dit wordt uitgevoerd middels jaarlijkse inspecties.

Daarnaast heeft het BHIC een adviserende rol zowel gevraagd als ongevraagd.

Visie: Door samenwerking kan deskundigheid worden geboden tegen de minst mogelijke kosten.

Beleidsvoornemen: In stand houden deelname gemeenschappelijke regeling zodat de uitvoering van bovengenoemde wettelijke taak is geborgd.

Vertegenwoordiging gemeente: Wethouder P. Raaijmakers is als portefeuillehouder betrokken bij het BHIC.

Programma: Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport.

Product: Monumentenzorg en oudheidkunde.

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024	30213	€ 129.265	De bijdragen werden t/m 2023 steeds gebaseerd op de inwoneraantallen van 20 jaar geleden, zoals opgenomen in de Regeling Brabants Historisch Centrum. In de bestuursvergadering van 31 maart 2023, gehoord hebben de portefeuillehouders, is besloten vanaf 1-1-2025 uit te gaan van nieuwe inwoneraantallen. Indien gerekend wordt met de meest recente inwoneraantallen per 1-1-2023, geeft dit een verschuiving van de bijdragen tussen de deelnemers.
Gemeentelijke bijdrage 2025	30278	€ 139.072	
Gemeentelijke bijdrage 2026	30343	€ 149.112	
Gemeentelijke bijdrage 2027	30408	€ 159.488	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	6,0%	6,0%	Dit bedraagt 6% van het risico voor lagere overheden (gemeenten en waterschappen). Het overige risico wordt gedragen door Rijk en Provincie.
Financieel risico			De financiële risico's zijn dit jaar becijferd op € 379.300. Het weerstandsvermogen is met € 418.000 meer dan voldoende om de risico's te dekken.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ 0	Na mutatie reserves.
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 1.397.000	€ 1.253.000	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 4.077.000	€ 4.107.000	

WSD-Groep

Algemene gegevens

Naam: WSD

Adres: Postbus 173, 5280 AD Boxtel

Website: <https://www.wsd-groep.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: WSD ondersteunt, begeleidt en ontwikkelt mensen met een verminderde loonwaarde naar werk en/of naar vormen van participatie. Het betreft dan mensen die tot de doelgroep van de sociale werkvoorziening horen en mensen met beperkingen, die tot de doelgroep van de Participatiewet horen, die met behulp van inzet van re-integratieactiviteiten weer kunnen participeren. Verder is de expertise van WSD integraal inzetbaar binnen het gehele sociale domein.

Visie: De visie van WSD is helder: WSD maakt het verschil voor mensen. "Wij geloven in een maatschappij waarin iedereen volwaardig en naar vermogen kan meedoen. Daarom kunnen en willen wij niet accepteren dat er mensen zijn die niet volwaardig kunnen participeren enkel omdat zij een afstand tot de arbeidsmarkt hebben".

Het is dan ook de missie van WSD om zoveel mogelijk mensen die onder de Participatiewet vallen te matchen, in te zetten en te ontwikkelen. WSD maakt dit gemakkelijk en aantrekkelijk voor gemeenten en werkgevers. Samen creëren zij duurzame kansen en werk.

Beleidsvoornemen: Begin 2020 is het document "Gezamenlijk doorontwikkelen - Advies over de toekomstige koers WSD" in alle raden van de deelnemende gemeenten vastgesteld. Op basis hiervan is het lokale plan voor Sint-Michielsgestel uitgewerkt. De uitvoering van het lokale plan vindt plaats in de periode 2021 - 2025.

Vertegenwoordiging gemeente: Portefeuillehouder Sociale zaken en integratie de heer P. Raaijmakers is voorzitter van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur van de WSD. De heer C. Koopmans, raadslid, is lid van het algemeen bestuur.

Programma: Sociaal domein.

Product: Participatie.

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal geplaatsten	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024	116,6	€ 25.904	Conform het besluit van het Algemeen bestuur in de vergadering van 16-12-2009 blijven de bestuurs- en indicatiekosten apart benoemd en afgerekend worden met de gemeenten.
Gemeentelijke bijdrage 2025	116,6	€ 25.904	De gemiddelde bijdrage per arbeidsjaar (geplaatste) bedraagt € 222,24. Conform de begroting van de WSD vindt geen indexering plaats.
Gemeentelijke bijdrage 2026	116,6	€ 25.904	
Gemeentelijke bijdrage 2027	116,6	€ 25.904	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	11,0%	10,9%	
Financieel risico			De minimum bedrijfsrisico's zijn berekend op € 10,5 miljoen. Het weerstandsvermogen (algemene reserve) bedraagt eind 2024 ook € 10,5 miljoen en is daarmee voldoende om deze risico's te dragen.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 996.000	€ 1.367.000	Na onttrekking bestemmingsreserves.
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 29.757.000	€ 29.395.000	Omdat er in de begroting van de WSD geen geprognosticeerde balans is opgenomen, zijn de cijfers uit de jaarrekening 2022 opgenomen, dus per 31-12-2021 en 31-12-2022.
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 4.632.000	€ 8.234.000	Idem als bij eigen vermogen.

Omgevingsdienst Brabant-Noord

Algemene gegevens

Naam: Omgevingsdienst Brabant Noord

Adres: Victorialaan 1, 5213 JG 's-Hertogenbosch

Website: <https://www.odbn.nl/home>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Het verzorgen van adequate advisering op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving bij bedrijven.

Visie: Met samenwerking kan deskundigheid worden gebundeld en eenduidige uitvoering worden gegeven aan toezicht en handhavingstaken.

Beleidsvoornemen: De samenwerking voortzetten.

Vertegenwoordiging gemeente: Portefeuillehouder Ruimtelijke ontwikkeling, mevrouw L. van der Aa is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester is aangewezen als plaatsvervanger.

Programma: Duurzaamheid

Product: Milieu

Financiële gegevens

Cijfers		Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024		€ 658.200	1) Voor onderverdeling zie overzicht onder deze tabel.
Gemeentelijke bijdrage 2025		€ 674.500	1) Voor onderverdeling zie overzicht onder deze tabel.
Gemeentelijke bijdrage 2026		€ 691.300	
Gemeentelijke bijdrage 2027		€ 708.500	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	1,7%	1,6%	
Financieel risico			Dit bedraagt € 2.472.300. De geraamde beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 2.689.9760 per 1-1-2024. De weerstandsratio bedraagt hiermee 1,1, dit is voldoende volgens de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR).
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 42.000	€ 35.000	na bestemming
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 8.010.000	€ 7.936.000	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 10.885.000	€ 10.847.000	

1)	2024	2025
Basis- en VTH verzoektaken	432.000	446.000
Overige verzoektaken	66.000	68.000
Collectieve taken	29.800	30.000
Bodemloket	2.200	2.200
SSIB	10.000	10.000
1e berap 2023 (uitbreiding + uurtarief)	114.000	114.000
Klachtenregeling/crisisbeheersing	4.200	4.300
Totaal	658.200	674.500

Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Algemene gegevens

Naam: Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij

Adres: Markt 1, 5281 DA Boxtel

Website: <http://www.mijngemeentedichtbij.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: De Samenwerkingsorganisatie MijnGemeenteDichtbij levert de ambtelijke ondersteuning voor de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel.

Visie: De organisatie wil hoogwaardig en efficiënte diensten verlenen aan burgers, ondernemers en het bestuur van de deelnemende gemeenten.

Beleidsvoornemen: De samenwerking met de gemeente Boxtel in MijnGemeenteDichtbij verder voortzetten.

Vertegenwoordiging gemeente: Het Algemeen bestuur wordt gevormd door beide colleges. Het Dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter van het college en één wethouder. Voor Sint-Michielsgestel zijn de burgemeester en wethouder P. Raaijmakers aangewezen als lid van het DB.

Programma: Ruimtegevend bestuur

Product: Bestuur

Financiële gegevens

Cijfers		Bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024		€ 21.670.800	Verdeelsleutel: Boxtel 55,8%, Sint-Michielsgestel 44,2%
Gemeentelijke bijdrage 2025		€ 22.475.600	
Gemeentelijke bijdrage 2026		€ 23.093.000	
Gemeentelijke bijdrage 2027		€ 23.699.800	
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico	44,1%	44,2%	

Financieel risico			Volgens artikel 30a van de Gemeenschappelijke Regeling, wat de basis is voor deze samenwerking van GR MijnGemeenteDichtbij is bepaald dat deze geen eigen reserves zal vormen. Van een beschikbare weerstandscapaciteit is daarom geen sprake. Onverwachte, niet-begrote kosten (risico's) zijn er natuurlijk wel. Dit is de benodigde weerstandscapaciteit. Het gevolg hiervan is dat als deze risico's zich voordoen de benodigde middelen beschikbaar gesteld worden vanuit de gemeenten. Deze risico's worden conform de verdeelsleutel opgenomen in de weerstandsparagrafen van de gemeente Boxtel en Sint-Michielsgestel en zijn daarmee ook onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeenten.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ -32.000	
Eigen vermogen per 31-12 (prognose)	€ 0	€ 0	
Vreemd vermogen per 31-12 (prognose)	€ 2.805.700	€ 2.605.700	

Deelneming in naamloze vennootschappen

Hierna volgt een lijst van de verbonden partijen waaraan Sint-Michielsgestel deelneemt.

1. NV BNG Bank
2. Brabant Water NV

NV BNG Bank

Algemene gegevens

Naam: NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Adres: Postbus 30305, 2500 GH Den Haag

Website: <https://www.bngbank.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Verleent bancaire diensten.

Visie: De gemeente neemt deel aan en bankiert bij voorkeur bij een financiële instelling die bekend is met het lokaal openbaar bestuur en die als zodanig van financiële soliditeit getuigt in de vorm van een triple-A rating.

Beleidsvoornemen: Gelet op de wijze waarop BNG het openbaar belang behartigt, laten wij het aandelenbezit BNG zijn duurzame karakter behouden. Er is geen aanleiding om van huisbankier te veranderen.

Vertegenwoordiging gemeente:

De gemeente wordt bij de Algemene vergadering voor Aandeelhouders vertegenwoordigd door de burgemeester.

Programma: Ruimtegevend bestuur

Product: Algemene dekkingsmiddelen

Financiële gegevens *

Cijfers 1)	2021	2022	Evt. toelichting
Opbrengst deelneming	€ 48.016	€ 52.650	Voor 2022 vond een dividend-payout plaats van € 139.000.000, dit is € 2,50 per aandeel. Voor Sint-Michielsgestel betekent dit $21.060 \times € 2,50 = € 52.650$. Voor 2021 was dit € 2,28 per aandeel.
Aandeel gemeente in financieel risico	€ 52.650	€ 52.650	Het gemeentelijk aandeel in het financieel risico gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 52.650 (21.060 aandelen à nominaal € 2,50).
Financieel risico	is laag	is laag	zie hierboven.
Bedrijfsresultaat op basis van de jaarrekening	€ 236.000.000	€ 300.000.000	Nettowinst
Eigen vermogen per 31-12	€ 5.000.000.000	€ 4.600.000.000	
Vreemd vermogen per 31-12	€ 149.000.000.000	€ 112.100.000.000	

1) De gepresenteerde cijfers zijn de jaarrekeningcijfers van 2021 en 2022. Vanwege de onvoorspelbaarheid van de financiële markten/ rente doet de BNG al jaren geen voorspelling omtrent het te verwachten resultaat en presenteert daarom ook geen begrotingen.

Brabant Water NV

Algemene gegevens

Naam: Brabant Water

Adres: Postbus 1068, 5200 BC 's-Hertogenbosch

Website: <https://www.brabantwater.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: Brabant Water produceert, transporteert en levert water voor huishoudelijk en industrieel gebruik. Zodoende heeft Brabant Water een belangrijke functie in de openbare drinkwatervoorziening.

Visie: De gemeente neemt als aandeelhouder deel in de N.V. Brabant Water.

Beleidsvoornemen: Er bestaat geen voornemen om de huidige positie in de N.V. Brabant Water te wijzigen.

Vertegenwoordiging gemeente: De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente bij de AvA. Deze bevoegdheid kan worden gemandateerd. De burgemeester is lid van de Commissie van Aandeelhouders.

Programma: Ruimtegevend bestuur.

Product: Algemene dekkingsmiddelen.

Financiële gegevens

Cijfers 1)	2021	2022	Evt. toelichting
Opbrengst deelneming	€ -	€ -	De gemeente is houder van 24.970 aandelen (nominaal á 0,10) = € 2.497,00. Er vindt geen winstuitkering plaats

Aandeel gemeente in financieel risico	€ 2.497	€ 2.497	Het gemeentelijk aandeel in het financieel risico gaat niet verder dan de nominale waarde van de aandelen: € 2.497.
Financieel risico	is laag	is laag	zie hierboven.
Bedrijfsresultaat op basis van de jaarrekening	€ 10.493.000	€ 5.347.000	Er is geen recente begroting beschikbaar. Op verzoeken om deze toe te sturen is in het verleden niet gereageerd. De gepresenteerde cijfers zijn om deze reden de jaarrekeningcijfers van 2021 en 2022.
Eigen vermogen per 31-12	€ 684.676.000	€ 690.022.000	Idem
Vreemd vermogen per 31-12	€ 534.399.000	€ 529.053.000	Idem

Deelneming in stichtingen

Hierna volgt een lijst van de verbonden partijen waaraan Sint-Michielsgestel deelneemt.

1. Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Algemene gegevens

Naam: Regio Noordoost Brabant (RNOB)

Adres: Onderwijsboulevard 225, 5223 DE 's-Hertogenbosch

Website: <http://www.rnob.nl/>

Bestuurlijke gegevens

Activiteiten: De RNOB is een overheidssamenwerking met gezamenlijke opgaven die over de gemeentegrenzen heen gaan en waarvan de aanpak om een lange adem vraagt. De samenwerking richt zich op de vitale leefomgeving, duurzame bereikbaarheid, aantrekkelijk vestigen en behoud van talent in onze regio.

Via werkorganisaties wordt samengewerkt met het onderwijs en het bedrijfsleven:

- Arbeidssamenwerking NOB Werkt zet zich in voor een veerkrachtige arbeidsmarkt waar plaats is voor alle talenten en werk voor iedereen die wil werken. Binnen deze samenwerking worden programma's, tools en diensten voor bedrijven en inwoners ontwikkeld.
- Agrifood Capital BV is de uitvoeringsorganisatie die boeren en voedselverwerkers koppelt aan die van slimme technologie-ontwikkelaars, leergierige onderzoekers en logistieke experts. Het ontwikkelen van de slimste en duurzaamste voedselketens, van boer tot bord.

Visie: Deelname aan RNOB (Regio Noordoost Brabant) betekent een kans op een sterke impuls voor de economische en sociale ontwikkeling van de regio. Samen werken we aan goed leven, wonen en werken in Noordoost Brabant.

Beleidsvoornemen: De regionale samenwerking in RNOB tussen 11 gemeenten en 2 waterschappen is vastgelegd in het 'Convenant regionale samenwerking Regio Noordoost Brabant 2021-2024'. Het samenwerkingsconvenant loopt dus tot en met 2024. In 2024 zal een nieuw samenwerkingsconvenant aan de raad worden voorgelegd om de samenwerking met 4 jaar te verlengen.

De onderwerpen waarop wordt samengewerkt zijn vastgelegd in de Samenwerkingsagenda richting 2030.

Vertegenwoordiging gemeente: De burgemeester is lid van de bestuurlijke coördinatie groep. Wethouders nemen deel aan de portefeuillehouders-overleggen Duurzame Leefomgeving, Economie, Arbeidsmarkt en Ruimte, Mobiliteit & Wonen.

Het overleg tussen de gemeentesecretarissen zorgt voor de afstemming tussen ambitie en menskracht.

Agrifood Capital valt onder de portefeuille van wethouder L van der Aa.

Programma: Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport.

Product: Economische aangelegenheden.

Financiële gegevens

Cijfers	Aantal inwoners	Totaal bedrag	Evt. toelichting
Gemeentelijke bijdrage 2024	30213	€ 120.852	De gemeenten betalen een bijdrage per inwoner per jaar van:
Gemeentelijke bijdrage 2025	30278	€ 121.112	- € 1,56 voor RNOB
Gemeentelijke bijdrage 2026	30343	€ 121.372	- € 1,44 voor Agrifood Capital BV
Gemeentelijke bijdrage 2027	30408	€ 121.632	- € 1,00 voor NOB Werkt
	2023	2024	Evt. toelichting
Aandeel gemeente in financieel risico			Het gemeentelijke financieel risico beperkt zich tot het geïnvesteerd bedrag in certificaten. (Dit betrof een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten van deelname.)
Financieel risico			Het risico is dat de BV AgrifoodCapital in financiële problemen komt. In dat geval is de regio Noordoost Brabant als deelnemer in het stichtingsbestuur en daarmee de gemeenten als deelnemers in de regionale samenwerking (mede) verantwoordelijk. Het financiële risico is echter beperkt tot het bedrag van de inbreng.
Bedrijfsresultaat op basis van de ingediende begroting	€ 0	€ 0	
Eigen vermogen per 31-12	€ 297.646	€ 370.189	Omdat er in de begroting van RNOB geen geprognosticeerde balans is opgenomen, zijn de cijfers uit de jaarrekening 2022 opgenomen, dus per 31-12-2021 en 31-12-2022.
Vreemd vermogen per 31-12	€ 3.208.011	€ 3.135.468	Idem als bij eigen vermogen.

Grondbeleid

In de paragraaf Grondbeleid komen de volgende punten aan de orde:

- een visie op het grondbeleid;
- de uitvoering van het grondbeleid;
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- een onderbouwing van de geraamde winstneming;
- de beleidsuitgangspunten omtrent de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Visie

Het grondbeleid is een middel om gemeentelijke ambities waar te maken. Bijvoorbeeld op het gebied woningbouw, diverse voorzieningen, economie, natuur en recreatie. Grondbeleid is beleid dat gericht is op het realiseren van de gewenste verandering in het grondgebruik en het handhaven van het bestaande grondgebruik vanuit de (overwegend ruimtelijke) beleidsdoelstellingen van de gemeente. De gemeentelijke visie op grondbeleid is vastgelegd in de nota grondbeleid 2020-2024.

Uitvoering van het grondbeleid

Faciliterend grondbeleid

Als marktpartijen of particulieren het initiatief nemen voor een ruimtelijke ontwikkeling, dan zal de gemeente het spoor van de anterieure overeenkomst volgen. Hierin worden afspraken gemaakt over onder andere kostenverhaal, planschade, het woningbouwprogramma en bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen buiten het plangebied.

Actief grondbeleid

Vanuit eerder gevoerde actieve grondpolitiek kent de gemeente Sint-Michielsgestel 2 actieve grondexploitaties (Centrumplan en Jacobskamp). In 2022 is een derde grondexploitatie geopend. Deze laatste betreft een inbreidingslocatie waarbij bestaande opstallen worden gesloopt voor de realisatie van woningbouw (Inbreiding Grinsel).

Voortgang van de gemeentelijke grondexploitaties

De grondexploitaties en de risicoanalyse zijn geactualiseerd. Bij deze actualisatie zijn de rekenkundige uitgangspunten gelijk gehouden aan de jaarrekening 2022. Kort samengevat komt het er op neer dat de kostenindex voor 2023 (6%), 2024 en 2025 (beide 4%) hoog zijn en de opbrengstenindex laag (2023 t/m 2025 0%). Halverwege 2023 valt de kostenstijging mee. Vanwege alle onzekerheden die nu spelen, is er voor gekozen om de parameters te handhaven. Bij de actualisatie ten behoeve van de jaarrekening 2023 beoordelen we de parameters opnieuw. Hierbij kijken we ook naar de aanbestedingsresultaten van Jacobskamp en het Centrumplan. De kans is aanwezig dat we de kostenindex dan kunnen verlagen.

Hierna volgt een overzicht van de huidige stand van zaken en de te verwachten financiële resultaten op de grondexploitaties.

Project	Begroting 2024-2027		Jaarrekening 2022		Verschil	
	EW	EW met winst/verlies	EW met winst/verlies	EW met winst/verlies	EW met winst	
Jacobskamp	338.023	338.023 negatief per 31.12.2031	336.377 negatief per 31.12.2031	1.647	voordelig	
Centrumplan*	1.228.409	1.228.409 negatief per 31.12.2026	1.228.409 negatief per 31.12.2025	-		
Inbreiding Grinsel	339.892	339.892 positief per 31.12.2024	337.263 positief per 31.12.2024	2.629	voordelig	

EW = eindwaarde

EW met winst = eindwaarde vermeerderd met reeds genomen tussentijdse winstnemingen

* de tussentijdse verliesneming op het Centrumplan is vanaf 2021

De gemeente werkt tot nu toe niet met een verliesvoorziening maar neemt het verwachte verlies zodra het zich voordoet. Een nadeel hiervan is dat een bijstelling niet mogelijk is als het verwachte verlies lager is. Een gemeente mag volgens de verslagleggingsregels niet herwaarderen. In afstemming met de accountant zal vanaf boekjaar 2023 een eventueel aanvullend verlies afgedekt worden met een nieuw te vormen verliesvoorziening. Als het nodig is om de verliesvoorziening aan te vullen dan gebeurt dit vanuit de Algemene (risico)reserve. Als de voorziening (deels) kan vrijvallen dan vloeit dit terug naar de Algemene (risico)reserve. Dit wordt vanaf 2023 de nieuwe beleidslijn.

De boekwaarde en de te verwachten (tussentijdse) winstneming staan in de volgende tabel.

Project	BW	Verwachte tussentijdse winstneming				
	1-1-2023	realisatie t/m 2022	prognose* 2023	2024	2025	2026
Jacobskamp	2.552.364					
Centrumplan	230.602					
Inbreiding Grinsel	-8.735			256.587		

*Bij de prognose van de winst is rekening gehouden met de project specifieke risico's conform de POC-methode

BW = boekwaarde; bij een negatief bedrag zijn de gerealiseerde kosten hoger dan de gerealiseerde opbrengsten

Bij een positief bedrag zijn de gerealiseerde opbrengsten hoger dan gerealiseerde kosten

Hierna is per grondexploitatie de voortgang en het verschil met de laatst vastgestelde grondexploitatie (jaarrekening 2022) toegelicht.

Jacobskamp, Den Dungen

De laatste woningen worden naar verwachting dit jaar opgeleverd. Dit jaar wordt het woonrijp maken van Jacobskamp West (fase 3 en 4) afgerond. Het woonrijp maken van fase 10 vindt na de zomer plaats en de uitvoering in de tweede helft 2023 met een afronding in 2024.

Centrumplan, Sint-Michielsgestel

De aanleg van de openbare ruimte van het kernwinkelgebied wordt na de zomer aanbesteed en vervolgens aangelegd. De aanleg van de rest van centrumplan vindt naar verwachting in 2024 en 2025 plaats. De verkoopprocedure van het voormalige gemeentehuis heeft geresulteerd tot een inschrijving en daarmee kan de verkoop plaats vinden. De verkoopprocedure voor het laatste onderdeel van het centrumplan, het zogenaamde Kloosterpadblok, wordt in het najaar voorbereid.

Inbreiding Grinsel, Den Dungen

De gemeente is met een ontwikkelaar in gesprek om te komen tot een haalbaar plan voor het plangebied. De ontwikkelaar voert gesprekken met andere grondeigenaar in het gebied. Als er een haalbaar plan is dan koopt de ontwikkelaar de grond van de gemeente en bereidt het bestemmingsplan voor het gehele plangebied voor. De ontwikkelaar gaat de woningbouwontwikkeling oppakken en de gemeente faciliteert dit. De opstal is gesloopt in

het voorjaar van 2023. De taxatie voor de verkoop van de gronden is geactualiseerd op basis van het aangepaste woningbouwprogramma en het huidige prijspeil.

Risico's

Jaarlijks voert de gemeente een risicoanalyse uit. Hierbij brengt ze risico's in kaart, wat is de oorzaak en impact van het risico en wat zijn mogelijke beheersmaatregelen. De risico's dekt de gemeente af met de winstpotentie als deze voldoende is. Anders wordt het risico gedekt met de Algemene (risico)reserve.

Project	Risicobedrag Afdekking met:
Jacobskamp	338.696 winstpotentie
Centrumplan	115.099 algemene (risico)reserve
Inbreiding Grinsel	83.305 winstpotentie
	537.100

Financiën

Uitgangspunten en grondslagen begroting 2024 en meerjarenramingen 2025-2027

Ter voorbereiding op het begrotingsproces wordt jaarlijks een aantal financieel technische uitgangspunten bepaald als basis voor de nieuwe begroting. In combinatie met een aantal andere kengetallen en uitgangspunten geeft dit het volgende beeld.

Omschrijving	2023	2024	2025	2026	2027
Aantal inwoners (per 1 januari)	30.148	30.213	30.278	30.343	30.408
Aantal nieuw te bouwen woningen	150	65	131	113	35
Aantal hectaren (per 1 januari)	5.835	5.835	5.835	5.835	5.835
Aantal bijstandsontvangers (per 1 januari)	217	217	217	217	217
College van burgemeester en wethouders in fte	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
Ambtelijke organisatie in fte (secretaris + griffie)	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Ontwikkeling loonkosten	9,60%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Ontwikkeling materiële kosten (inflatie)	7,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Renteniveau korte financiering	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Renteniveau lange financiering	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Omslagrente geactiveerde investeringen	1,36%	1,35%	1,35%	1,35%	1,35%
Disconteringsvoet grondexploitatie	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente grondexploitatie/exploitatieplannen	1,36%	1,35%	1,35%	1,35%	1,35%
Disconteringsvoet exploitatieplannen	1,36%	1,35%	1,35%	1,35%	1,35%
Bovenwijkse exploitatiebijdrage *) (per m2 uitgeefbaar)	8,56	8,84	9,13	9,43	9,74
Uurtarief grondexploitatie:					
- t/m schaal 5	88,87	91,98	95,20	98,53	101,98
- schaal 6 t/m 9	93,94	97,23	100,63	104,15	107,80
- vanaf schaal 10	119,34	123,52	127,84	132,31	136,94
Inflatiecorrectie voor heffingen en tarieven	3,30%	3,30%	3,30%	3,30%	3,30%

*) eind 2023/begin 2024 volgt een nieuwe nota kostenverhaal waarbij dit bedrag zal worden geactualiseerd

Kostendekkende producten

Voor de kostendekkende producten afval en riolering geldt als uitgangspunt een 100% kostendekking. De daadwerkelijke stijging van deze tarieven kan daarom afwijken van de voorgenomen indexering.

Ontwikkeling inflatie en financiële onzekerheden

In 2022 en in 2023 heeft de inflatie zich uitzonderlijk ontwikkeld. Dit komt met name door toename lasten energie en voeding, internationale spanningen en doordat de aanbodkant richting leveranciers hapert. De consumentenprijsindex is door het CBS in 2022 berekend op 10%. Het is niet reëel om voor 2023 nog uit te gaan van de netto materiële overheidsconsumptie 2022 en dit nu opwaarts stapsgewijs bij te stellen naar 7%. Voor de opvolgende jaren gaan we nog altijd uit van een index van structureel 3%.

Ontwikkeling Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

Op 31 mei 2023 is de meicirculaire 2023 gepubliceerd. Ten opzichte van waar we eerder van uit zijn gegaan geeft deze circulaire voor alle jaren een positief resultaat voor het begrotingssaldo. Het structurele beeld blijft echter zorgelijk. Hoewel het zogenaamde ravijnjaar voor een belangrijk deel opgelost is, zien we de algemene uitkering in 2026 met bijna € 3 miljoen dalen ten opzichte van 2025. Redenen hiervoor zijn de opschalingskorting en de nieuwe financieringsmethodiek.

Alle gemeenten in Nederland zijn geconfronteerd met een vergelijkbare ontwikkeling. Tijdens het afgelopen VNG congres is mede daarom de resolutie: "Naar een rechtvaardig, duurzaam en solide meerjarig financieel perspectief", aangenomen. In deze resolutie stellen de gemeenten dat, om het huidige takenpakket van gemeenten en de ambities van het kabinet ongewijzigd te kunnen blijven uitvoeren, verbetering van het meerjarig financieel perspectief op de volgende onderdelen noodzakelijk is:

- Herstel van het accres vanaf 2026 en niet pas vanaf 2027.
- Definitief schrappen van de opschalingskorting.
- Toereikende en stabiele indexering van het gemeentefonds om loon-, prijs- en volumeontwikkelingen op te kunnen vangen, inclusief de stijging van de zorgvraag.

Samenvattend overzicht ontwikkeling begrotingssaldo

Op 6 juli 2023 heeft de gemeenteraad de Bestuursnota 2023-2027 vastgesteld. De hierin opgenomen mutaties zijn verwerkt in de begroting 2023 en in deze begroting 2024-2027. Het begrotingssaldo heeft zich na de vorige begroting 2023-2026 als volgt ontwikkeld.

Ontwikkeling begrotingssaldo (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	Begroting 2027
Begrotingssaldo begroting 2023-2026	500	500	500	-910	-1.278
Mutaties na vaststelling begroting 2023:					
• tweede bestuursrapportage 2022	0	0	0	1.410	1.218
• participatiebeleid	-66	-66	-66	-66	-66
• bestuursnota 2023-2027	-948	-435	-435	-294	602
Begrotingssaldo voor samenstellen begroting 2024	-514	0	0	140	477
• diverse mutaties begroting 2024-2027				136	
Begrotingssaldo begroting 2024-2027	-514	0	0	276	477
af: Saldo incidentele baten en lasten	-1.542	-3.458	-3.848	-1.110	-100
Structureel en reëel begrotingsbeeld	1.028	3.458	3.848	1.387	577

Hoewel alle begrotingsjaren sluitend zijn is, vanwege de beperkte financiële ruimte in structureel perspectief, nagenoeg geen nieuw beleid met structureel financieel gevolg in deze begroting opgenomen. Hiervoor verwijzen wij u naar de ontwikkelingen zoals meegenomen in de Bestuursnota 2023-2027.

Alle begrotingsjaren vanaf 2024 kennen een structureel en reëel positief begrotingsbeeld. Dit begrotingsbeeld is het toetspunt voor de provinciaal financieel toezichthouder. Is het begrotingsjaar 2024 structureel en reëel in evenwicht, dan leidt dit tot het gebruikelijke financiële toezicht (repressief).

Begrotingsmutaties

Samenvattend en gespecificeerd zijn in deze begroting de volgende mutaties verwerkt.

Mutaties begroting (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
• Ontwikkeling diverse budgetten vanwege prijsindexering	-14,5	-1.034,7	-1.055,5	-1.078,3	-1.136,2
• Inzet stelpost prijsindexering	14,5	1.034,7	1.055,5	1.078,3	1.136,2
• Stelpost voorgenomen investeringen van 2026 naar 2027				136,2	
Totaal effect mutaties begrotingssaldo	0,0	0,0	0,0	136,2	0,0

De mutaties voor het jaar 2023 verwerken we als begrotingsmutatie met de Najaarsnota 2023.

Meerjarig overzicht van baten en lasten en de resultaatbestemming per programma

Het volgende overzicht is als volgt samengesteld:

Resultaat voor bestemming

Per programma, de baten en lasten voor mutaties met reserves; dit leidt dan tot het resultaat voor bestemming per programma.

Resultaatbestemming

Per programma, de onttrekkingen aan en de stortingen in de reserves; dit leidt dan tot de resultaatbestemming

Resultaat na bestemming / Totaal resultaat

Per programma, het verschil tussen het resultaat voor bestemming en de resultaatbestemming; dit leidt dan tot het resultaat na bestemming (totaal resultaat):

- voor het jaar 2022 is dit het jaarrekeningresultaat en
- voor de jaren vanaf 2023 is dit het vrij inzetbare begrotingssaldo.

Baten voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Duurzaamheid	6.116	7.675	6.965	6.888	6.533	6.726
Sociaal Domein	7.296	5.557	4.968	5.019	5.379	5.430
Leefomgeving	4.296	4.862	6.289	3.254	2.451	2.464
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur	548	1.617	487	487	487	488
Ruimtegevend bestuur	58.795	60.370	62.799	64.608	62.979	63.834
Totaal baten	77.052	80.081	81.508	80.256	77.830	78.942

Lasten voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Duurzaamheid	7.462	9.912	8.713	8.675	8.158	8.390

Sociaal Domein	35.221	37.500	36.044	36.175	35.809	35.976
Leefomgeving	12.332	15.269	15.290	12.880	12.319	12.266
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur	5.226	6.500	5.827	5.823	5.817	5.974
Ruimtegevend bestuur	11.543	12.964	12.613	13.640	14.786	16.222
Totaal lasten	71.785	82.145	78.485	77.193	76.888	78.827

Saldo voor resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Duurzaamheid	-1.346	-2.237	-1.748	-1.787	-1.625	-1.664
Sociaal Domein	-27.925	-31.943	-31.076	-31.155	-30.429	-30.546
Leefomgeving	-8.036	-10.407	-9.000	-9.626	-9.868	-9.802
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur	-4.677	-4.884	-5.340	-5.336	-5.329	-5.486
Ruimtegevend bestuur	47.252	47.406	50.186	50.968	48.194	47.612
Totaal saldo	5.267	-2.065	3.023	3.064	942	115

Resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2022	Begroting 2023 na wijziging	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Duurzaamheid						
Onttrekkingen	260	405	39	39	39	0
Toevoegingen	176	43	0	0	0	0
Saldo reserveringen	84	363	39	39	39	0
Sociaal Domein						
Onttrekkingen	2.113	1.823	677	627	30	0
Toevoegingen	2.420	305	305	305	0	0
Saldo reserveringen	-307	1.518	373	322	30	0
Leefomgeving						
Onttrekkingen	406	626	664	411	411	286
Toevoegingen	278	0	674	0	0	0
Saldo reserveringen	128	626	-10	411	411	286
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur						
Onttrekkingen	169	865	204	175	171	130
Toevoegingen	0	1.032	0	0	0	0
Saldo reserveringen	169	-167	204	175	171	130
Ruimtegevend bestuur						
Onttrekkingen	3.653	3.958	50	50	50	0

Toevoegingen	7.024	4.747	3.678	4.061	1.367	54
Saldo reserveringen	-3.371	-789	-3.628	-4.011	-1.317	-54
Totaal resultaat (x € 1.000)	1.970	-514	0	0	276	477

Alle begrotingsjaren vanaf 2024 zijn sluitend. Ondanks dit is er zeer beperkt nieuw structureel beleid in deze begroting opgenomen. De belangrijkste reden hiervoor is de forse terugloop van de inkomsten vanuit het Gemeentefonds vanaf 2026.

Incidentele baten en lasten op programmaniveau

Uitgangspunt toezicht: materieel begrotingsevenwicht

Bij de beoordeling door de toezichhouder of de begroting structureel in evenwicht is, wordt gebruik gemaakt van het overzicht van incidentele baten en lasten. Op basis hiervan wordt het materiële begrotingsevenwicht beoordeeld: worden de structurele lasten gedekt door structurele baten. Dit geldt voor zowel het bestaande beleid als het in de begroting opgenomen nieuwe beleid. Met het inzicht in incidentele baten en lasten wordt dan, ook meerjarig, het structurele begrotingssaldo inzichtelijk gemaakt. Door de toezichhouder wordt vervolgens beoordeeld hoe het materiële begrotingsevenwicht zich verhoudt tot het formele begrotingsevenwicht. Dit geeft o.a. een indicatie hoe de begroting in het meerjarig perspectief sluitend is gemaakt en het realiteitsgehalte en volledigheid van in de begroting opgenomen ramingen van baten en lasten.

Regelgeving BBV

Op basis van de regelgeving opgenomen in het BBV is het overzicht van incidentele baten en lasten een onderdeel van de begrotings- en jaarstukken. De incidentele baten en lasten beïnvloeden het structureel en reëel begrotingsevenwicht. Pas na eliminatie van de incidentele baten en lasten ontstaat het structureel begrotingssaldo.

Structurele baten en lasten

Structurele baten en lasten zijn baten en lasten die in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening zijn opgenomen. Voor structurele baten en lasten geldt in het algemeen, dat zij tot nadere besluitvorming voor onbepaalde tijd opgenomen zijn. Met andere woorden, er is (nog) geen einddatum bekend. Dit noemt men ook wel structureel bestaand beleid. Dit laat onverlet, dat de hoogte van de structurele baten en lasten jaarlijks kan fluctueren.

Van structurele baten en lasten is ook sprake indien de ramingen bijvoorbeeld om het jaar opgenomen zijn. Zolang deze posten maar periodiek terug blijven komen en er geen eindtijd bepaald is. Deze fluctuaties blijken uit de meerjarenraming. Ook door nieuw beleid of door bezuinigingen kunnen de hoogte van structurele lasten en baten worden beïnvloed.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten betreffen die posten die het begrotingssaldo incidenteel beïnvloeden. Het gaat om eenmalige zaken en om (meerjarige) projecten of subsidies als deze eveneens het karakter van tijdelijkheid c.q. eindig doel hebben. Een begroting, meerjarenraming of jaarrekening kan ieder jaar dergelijke eenmalige zaken bevatten. Ook kan het voorkomen dat een eenmalige subsidie voor een bepaalde activiteit wordt verkregen, maar dat de lasten van de uitvoering van die activiteit zich over meerdere jaren uitspreidt. Gezien de koppeling met de subsidie hebben deze lasten dan een incidenteel karakter.

Mutaties reserves

Het BBV stelt dat reservemutaties in principe incidenteel zijn. Daarom zijn ook alle incidentele reservemutaties in het overzicht incidentele baten en lasten opgenomen. Verder is in deze financiële begroting een gespecificeerd overzicht opgenomen van alle structurele en incidentele reservemutaties.

Overzicht incidentele baten en lasten

In het volgende overzicht is per programma aangegeven welk bedrag is begroot aan incidentele baten en incidentele lasten. Incidentele baten en lasten met een bedrag van minder dan € 10.000 zijn niet in dit overzicht opgenomen.

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>Incidentele baten:</i>					
Programma Duurzaamheid					
• Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.		35	15	15	
• Programmafinanciering projecten groen.	43				
• In de uitvoeringsagenda warmtetransitie zijn de capaciteit, middelen en doelen opgenomen voor uitvoering van de warmtetransitie. De Rijksoverheid stelt via de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden geld beschikbaar voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE).		665	502		
Programma Leefomgeving					
• Grondexploitatie: exploitatie geactualiseerde grondexploitatieplan, inclusief balansmutaties op basis van MPG 2023.	2.572	4.014	815		
Incidentele onttrekkingen aan reserves	7.272	1.207	878	281	
Totaal incidentele baten	9.887	5.921	2.210	296	
<i>Incidentele lasten:</i>					
Programma Duurzaamheid					
• Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.		335	315	115	100
• Programmabudgetten uitvoering diverse projecten groen.	409				
• In de uitvoeringsagenda warmtetransitie zijn de capaciteit, middelen en doelen opgenomen voor uitvoering van de warmtetransitie. De Rijksoverheid stelt via de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden geld beschikbaar voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE).		665	502		
Programma Sociaal domein					
• Transformatieproject regio 2021 t/m 2023. Voor het regionale transformatieproject 'opbouw, ombouw, afbouw' moet jaarlijks een bedrag van € 83.100 worden ingelegd gedurende drie jaar tot en met 2023.	83				
• Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 wordt er budget beschikbaar gesteld aan MGD voor formatie. Het betreft de voortzetting van de pilot Jeugdhulp.	51	61	10		
• Incidenteel werkbudget vergrijzingstafel. Bij dit overleg zitten verschillende partijen aan tafel om gezamenlijk tot een uitvoeringsagenda te komen op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor de ouder wordende mens.		30	30	30	

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<ul style="list-style-type: none"> Voor Jeugdbescherming Brabant (JBB) is een beschikbaarheidsbijdrage gereserveerd ten behoeve van de bekostiging van beschikbaarheid indien gedurende het jaar minder beschermingsmaatregelen worden afgegeven dan begroot. 	34	34	34		
<ul style="list-style-type: none"> Armoedebeleid: extra aandacht voor verborgen armoede en de toenemende problematiek van werkende armen. 	40	40	40		
<ul style="list-style-type: none"> Vorbereidingsbudget nieuwbouw Elde College locatie Sint-Michielsgestel. 	1.050				
<ul style="list-style-type: none"> IHP onderwijshuisvesting (herijken Integraal HuisvestingsPlan (IHP) voor onderwijshuisvesting). 	125				
Programma Leefomgeving					
<ul style="list-style-type: none"> Grondexploitatie: exploitatie geactualiseerde grondexploitatieplan, inclusief balansmutaties op basis van MPG 2023. 	2.572	4.014	815		
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van een energiescan van de gemeentelijke gebouwen. 	100				
<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek inbreiding. In dit onderzoek wordt gekeken naar de beschikbare ruimte voor inbreidingslocaties voor woningbouw. In het onderzoek worden ook locaties voor tijdelijke woningen meegenomen. 	50				
<ul style="list-style-type: none"> Voor de realisatie van de ruimtelijke plannen van de woningbouwopgave is extra budget nodig voor civieltechnische projectleiders openbare ruimte. 	100				
<ul style="list-style-type: none"> Budget voor afbouw Schuurkerkpad. Uitvoering (in 2024) afhankelijk van bebouwing woning op laatste percelen op de weg Schuurkerkpad. Is een eenmalig budget. 		205			
<ul style="list-style-type: none"> Externe adviseur verkeer. 	100				
<ul style="list-style-type: none"> Het is van belang om de al ingezette versnelling van de woningbouwplannen voort te zetten. Versnellen vraagt om prioritering plannen, focus en voldoende personele capaciteit. 	150	200	200	200	
Programma Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport					
<ul style="list-style-type: none"> Financiële ondersteuning Gemeenschapshuizen, culturele en maatschappelijke instellingen, onder andere vanwege gestegen energiekosten. 	656				
<ul style="list-style-type: none"> Om een integrale koers op te stellen voor erfgoed gaan we in 2024 een nieuwe erfgoednota opstellen. 		40			
<ul style="list-style-type: none"> Ondernemersfondsen professionalisering van centrummanagement. 	28	28	28		
<ul style="list-style-type: none"> Sporthal de Run barst uit z'n voegen qua capaciteit. Tevens is de staat van onderhoud onder de maat. Uit een uit te voeren locatie- en accommodatiescan moet blijken welke optie van verbouw/verduurzamen tot nieuwbouw de beste optie is. 		25			
<ul style="list-style-type: none"> We verkennen samen met de ondernemers(verenigingen) de vraagstukken op de bedrijventerreinen in onze gemeente. 	25	25	25		
Programma Ruimtegevend bestuur					
<ul style="list-style-type: none"> Incidenteel budget voor rekenkameronderzoek grote bouwprojecten (Raad 30 juni 2022). Dit onderzoek past 	35				

Incidentele baten en lasten (x € 1.000)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
niet binnen het budget voor regulier rekenkameronderzoek.					
Incidentele stortingen in reserves	5.821	3.678	4.060	1.062	
Totaal incidentele lasten	11.428	9.379	6.059	1.407	100
Saldo incidentele baten min incidentele lasten	-1.542	-3.458	-3.848	-1.110	-100

Het begrotingssaldo behoort in de structurele zin te worden gepresenteerd. Indien de incidentele lasten hoger zijn dan de incidentele baten (zoals in alle jaren vanaf 2023), dan leidt dit tot een verbetering van het structurele begrotingssaldo.

Presentatie structureel begrotingssaldo

Op grond van artikel 189 van de Gemeentewet behoort de begroting structureel en reëel in evenwicht te zijn. Met structureel evenwicht wordt bedoeld dat structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Met reëel evenwicht wordt bedoeld dat de geraamde baten en lasten in de meerjarenbegroting volledig en realistisch zijn. In navolgende tabel gaan we in op het structurele begrotingssaldo.

Incidenteel en structureel begrotingssaldo (x € 1.000)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Baten	80.081	81.508	80.256	77.830	78.942
Lasten, exclusief begrotingssaldo	82.145	78.485	77.193	76.888	78.827
Resultaat voor bestemming	-2.065	3.023	3.064	942	115
Resultaatbestemming	1.551	-3.023	-3.064	-666	362
Resultaat na bestemming	-514	0		276	477
af: Saldo incidentele baten/lasten	-1.542	-3.458	-3.848	-1.110	-100
Structureel begrotingssaldo	1.028	3.458	3.848	1.387	577

overschot overschot overschot overschot overschot

In alle begrotingsjaren zijn er meer incidentele lasten dan incidentele baten. Het corrigeren van het begrotingssaldo voor incidentele lasten en baten (resultaat na bestemming) leidt tot een overeenkomstige verbetering van het structurele begrotingssaldo in deze jaren.

De Provincie Noord-Brabant toetst bij het bepalen van de vorm van toezicht eerst naar het structureel en reëel in evenwicht zijn van het begrotingsjaar 2024. Als dit niet het geval is, dan wordt het laatste jaar (i.c. 2027) beoordeeld. Conclusie is dat onze begroting voor het begrotingsjaar 2024 structureel en reëel in evenwicht is.

Stand van zaken te realiseren taakstellingen en restant stelposten

Taakstellingen

In deze begroting inclusief meerjarenramingen is een aantal nog te realiseren taakstellingen opgenomen. De stand van zaken hiervan is als volgt:

Overzicht taakstellingen (x € 1.000)	begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027
Accommodatiebeleid / maatschappelijk vastgoed	165	165	165	165	165
Totaal nog te realiseren taakstellingen	165	165	165	165	165

Toelichting taakstellingen

De **taakstellingen accommodatiebeleid en inkomensafhankelijke bijdrage en harmonisatie kinderopvang** zijn gebaseerd op de kerntakendiscussie 2015. Via verkopen maatschappelijk vastgoed is inmiddels een deel van de oorspronkelijke taakstelling gerealiseerd.

Risico realisatie taakstellingen

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gaan we in op het risico van niet een tijdige of een niet volledige realisatie van taakstellingen.

Stelposten/Begrotingssaldo

In deze begroting resteert een saldo tussen de begrote baten en de begrote lasten. Dit resultaat is het begrotingssaldo en kan op enig moment na begrotingsmutatie worden ingezet ten gunste van specifieke budgetten.

Overzicht vrij aanwendbare stelposten (x € 1.000)	begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo	-514	0	0	276	477

Een positief begrotingssaldo is als exploitatieresultaat vrij inzetbaar en na afloop van het jaar maakt het werkelijke gerealiseerde saldo deel uit van het jaarresultaat.

Bestemde stelposten

Afgezien van het nog in te zetten begrotingssaldo zijn er ook bestemde stelposten in deze begroting opgenomen. In principe is dit beschikbare begrotingsruimte en deze wordt op enig moment nog definitief aan reguliere budgetten toegevoegd.

- Voor de voorgenomen investeringen is de begrotingsruimte beschikbaar voor de bijkomende kapitaallasten. Een overzicht van de in deze begroting opgenomen voorgenomen investeringen is opgenomen in het hoofdstuk Investeringen.
- En verder zijn er stelposten beschikbaar voor ontwikkeling van areaal en prijsindexering.

Overzicht bestemde stelposten (x € 1.000)	begroting				
	2023	2024	2025	2026	2027
Voorgenomen investeringen		26	126	126	303
Areaaluitbreiding	70	153	199	279	353
Prijsindexering	757	298	887	1.605	2.509
Totaal bestemde stelposten	827	476	1.212	2.010	3.165

Reserves

Nieuwe nota Reserves en Voorzieningen 2023

Per 1 januari 2023 zijn alle bestaande reserves en voorzieningen doorgelicht. De uitkomsten en beslispunten hiervan zijn vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen 2023. Deze nota wordt tegelijk met deze begroting 2024 voor vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad. De gevolgen van deze nieuwe nota zijn verwerkt in deze begroting.

Onderbouwing beoogd doel reserves

De basis van de nieuwe nota is samenvattend per reserve bepaald welk doel beoogd wordt.

Omschrijving	Door de raad vastgesteld doel
Algemene reserve:	
Algemene (risico)reserve	Opvangen van alle niet afgedekte financiële risico's
Bestemmingsreserves voor:	
<i>a. een bufferfunctie voor risico's op een specifiek benoemd terrein</i>	
-	
<i>b. een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is</i>	
Cultuurzaken	Financiering en realisering van kunstobjecten in de openbare ruimte die gedekt kunnen worden vanuit afgesloten anterieure overeenkomsten
Gemeenschapshuizen	Sparen voor dekking van lasten (geen afschrijvingslasten) met betrekking tot realisering van gemeenschapshuizen
Plattelandsvernieuwing	Per 2023 gereserveerde middelen vanuit reserve Groenfonds beschikbaar houden voor bestedingen plattelandsvernieuwing waaronder die van Gestel Groene Gemeente
Besteding Sociaal domein	Sparen voor dekking van incidentele projecten op het terrein van sociaal domein
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	Bekostigen van nog uit te voeren investeringen onderwijshuisvesting waarvoor (deels) gereserveerd wordt; op dit moment is dat Ontwikkeling Heidelust (50%)
Toekomstige investeringen	Bekostigen van nog uit te voeren investeringen waarvoor (deels) gereserveerd wordt; op dit moment zijn dat sporthal De Run, Verkeerskundige projecten en Ontwikkeling Heidelust (50%)
<i>c. een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren</i>	
Egalisatie MGD budgetten IV/ICT	Het voor IV, ICT en specifieke programma's (Omgevingswet) behouden van door MGD hiervoor begrote budgetten die aan het eind van het jaar niet besteed zijn door MGD

Omschrijving	Door de raad vastgesteld doel
Egalisatie Loonkostenontwikkeling MGD	De resultaten die ontstaan op de personele budgetten van MGD na afloop van een jaar verrekenen met deze gemeentelijke egalisatiereserve; op deze wijze is het mogelijk deze begrote budgetten beschikbaar te houden voor MGD
Onderhoud wegen	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van wegen
Duurzame ontwikkeling	Het behouden van niet bestede budgetten duurzaamheid voor toekomstige aanvendingen duurzaamheid, of het afdekken van te veel bestede budgetten duurzaamheid
Egalisatie Sociaal domein	Het behouden van niet bestede budgetten in het sociaal domein voor toekomstige aanvendingen in het sociaal domein, of het afdekken van te veel bestede budgetten in het sociaal domein
<i>d. dekking afschrijvingen afgeronde investeringen</i>	
Afdekking afschrijvingslasten afgeronde investeringen	Dekking van (gedeeltelijke) afschrijvingslasten van gedane investeringen; op dit moment zijn dat: Renovatie toren Sint-Michielsgestel, Kunstgrasvelden Zegenwerp HC, Gemeentehuis, Verplaatsing Jong Nederland en 't Dupke, Verplaatsen Geko en Mercuriusplein

Algemene (risico)reserve

De gemeenteraad heeft in de nieuwe Nota reserves en voorzieningen een minimale norm van de Algemene (risico)reserve vastgelegd (5% van de begrotingsomvang + 5% van de vaste activa minus de totale reserves per 1 januari). Toegepast op de cijfers van de meerjarenbegroting vanaf 2023 geeft de minimale norm van deze reserve het volgende beeld te zien:

Berekening minimale norm Algemene (risico)reserve (x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027
5% van de begrotingsomvang (lasten voor bestemming)	3.924	3.860	3.858	3.965	3.938
5% van de vaste activa minus totale reserves per 1 januari	580	939	825	718	649
TOTAAL MINIMALE NORM	4.504	4.799	4.683	4.684	4.588
SALDO ALGEMENE (RISICO)RESERVE (begin jaar)	5.655	5.138	4.720	4.882	5.044

Conclusie is dat de begrote omvang van de Algemene (risico)reserve voldoende is ten opzichte van de door de raad gestelde minimale norm.

Daarnaast wordt de omvang van de Algemene (risico)reserve beoordeeld ten opzichte van de risico's zoals beschreven in paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige bestemmingsreserves

De totale omvang van de overige bestemmingsreserves bedraagt bij aanvang van het begrotingsjaar 2024 € 20,7 miljoen en stijgt vervolgens naar € 27,1 miljoen aan het eind van 2027. De belangrijkste reden van deze groei is de reserveringen voor toekomstige investeringen (inclusief onderwijshuisvesting).

Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves lopen via de resultaatbestemming en worden cijfermatig per programma gepresenteerd. De bestemmingsreserves kunnen per 1 januari 2024 worden verdeeld in reserves:

- met een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is (€ 13,0 miljoen);
- met een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren (€ 2,8 miljoen);
- ter dekking afschrijvingen afgeronde investeringen (€ 4,9 miljoen).

Aan de reserves wordt geen rente toegevoegd.

In het navolgende overzicht is het meerjarige verloop van de reserves weergegeven.

Reserves, saldo per 1 januari (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve:						
Algemene (risico)reserve	5.655	5.138	4.720	4.882	5.044	5.098
Totaal algemene reserve	5.655	5.138	4.720	4.882	5.044	5.098
Bestemmingsreserves voor:						
a. een bufferfunctie voor risico's op een specifiek benoemd terrein						
-						
b. een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is						
Vrije reserve	3.335					
Onderhoud wegen	657	657	657	657	657	657
Groenfondsen	1.119					
Plattelandsvernieuwing	0	645	290	195	100	100
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	3.686	4.522	6.296	8.290	8.821	8.821
Cultuurzaken	213	201	188	176	163	163
Gemeenschapshuizen	0	880	840	804	772	743
Besteding Sociaal Domein	3.594	1.025	652	330	300	300
Toekomstige investeringen	2.163	5.059	6.607	8.342	8.847	8.821
c. een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren						
Egalisatie MGD budgetten IV/ICT	564	564	564	564	564	564
Egalisatie Loonkostenontwikkeling MGD	167	167	167	167	167	167
Reserve P&O	189					
Gemeentelijke subsidies	51					
Egalisatie (bouw) vergunningverlening	50					
Duurzame ontwikkeling	0					
Egalisatie Sociaal Domein	0	2.100	2.100	2.100	2.100	2.100
d. dekking afschrijvingen afgeronde investeringen						
Afdekking afschrijvingslasten afgeronde investeringen	3.953	4.857	5.755	5.393	5.032	4.670

Reserves, saldo per 1 januari (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal bestemmingsreserve	19.740	20.676	24.116	27.018	27.522	27.106
TOTAAL RESERVES	25.395	25.814	28.837	31.900	32.566	32.203

In totaal stijgt de omvang van de reserves van € 25,8 miljoen bij aanvang van het begrotingsjaar 2024 tot € 32,2 miljoen per 1 januari 2028.

De solvabiliteit (aandeel eigen vermogen op het totaal vermogen) stijgt in deze periode van 64,8% tot 69,9%. Een voldoende omvang van reserves is nodig om tegenvallers op te vangen en toekomstige ontwikkelingen te realiseren.

We streven naar een verbetering van de vermogenspositie. Daarom is beleid om netto verkoopresultaten vanuit maatschappelijk vastgoed te bestemmen voor twee doeleinden, te weten, 50% ter dekking van toekomstige onderwijsinvesteringen (reserve Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting) en 50% ter versterking van de vermogenspositie (Algemene (risico)reserve). Dit beleid is geformaliseerd via een besluit van de raad met de Eerste bestuursrapportage 2021.

Begrote reservemutaties en resultaatbestemming

De belangrijkste begrote reservemutaties (resultaatbestemming) zijn samenvattend:

Specificatie mutaties reserves (x € 1.000)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
<i>stortingen in reserves:</i>					
jaarresultaat	1.970				
verkoopopbrengst	1.032				
versterking vermogenspositie	305	305	305	305	54
resultaat grondexploitatie		674			
toekomstige investeringen	1.236	1.599	1.761	531	
toekomstige investeringen onderwijs	1.236	1.774	1.994	531	
projecten groen	43				
resultaat sociaal domein	305	305	305		
Totaal stortingen	6.126	4.657	4.365	1.367	54
<i>onttrekkingen aan reserves:</i>					
afschrijvingslasten	362	388	388	388	388
afbouw bijdrage gemeenschapshuizen	43	40	36	32	29
overhevelingen/bestemming resultaat	1.925				
diverse ter dekking van incidentele lasten	493	490	212	212	
voorbereidingsbudget nieuwbouw Elde	1.050				
financiële ondersteuning Gemeenschapshuizen, culturele en maatschappelijke instellingen	656				
projecten groen	405	39	39	39	
projecten sociaal domein	773	677	627	30	
Totaal onttrekkingen	5.707	1.634	1.302	701	417
RESULTAATBESTEMMING	-419	-3.023	-3.064	-666	362

Toelichting mutaties reserves vanaf 2024

Het BBV schrijft voor om in de begroting een overzicht op te nemen van de reservemutaties

met een structureel en met een incidenteel karakter. Bovendien behoren de posten te worden gespecificeerd. Hiervoor verwijzen we naar het volgende overzicht:

Structurele en incidentele mutaties reserves (x € 1.000)	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
<i>structurele stortingen in reserves:</i>				
versterking vermogenspositie	305	305	305	54
Totaal structurele stortingen	305	305	305	54
<i>incidentele stortingen in reserves:</i>				
resultaat grondexploitatie	674			
toekomstige investeringen	1.599	1.761	531	
toekomstige investeringen onderwijs	1.774	1.994	531	
resultaat sociaal domein	305	305		
Totaal incidentele stortingen	4.351	4.060	1.062	
TOTAAL STORTINGEN	4.657	4.365	1.367	54
<i>structurele onttrekkingen aan reserves:</i>				
afschrijvingslasten	388	388	388	388
afbouw bijdrage gemeenschapshuizen	40	36	32	29
Totaal structurele onttrekkingen	427	424	420	417
<i>incidentele onttrekkingen aan reserves:</i>				
diverse ter dekking van incidentele lasten	490	212	212	
projecten groen	39	39	39	
projecten sociaal domein	677	627	30	
Totaal incidentele onttrekkingen	1.207	878	281	
TOTAAL ONTTREKKINGEN	1.634	1.302	701	417
SALDO RESERVEMUTATIES	3.023	3.064	666	-362

Voorzieningen

Onderbouwing beoogd doel voorzieningen

De basis van de nota Reserves en Voorzieningen is samenvattend per voorziening bepaald welk doel beoogd wordt.

Omschrijving	Door de raad vastgesteld doel
Voorzieningen voor:	
<i>verplichtingen en verwachte verliezen (art. 44 lid 1a)</i>	
Pensioenverplichtingen bestuurders (APPA)	Afdekken van mogelijke pensioenverplichtingen van (voormalige) wethouders
Wachtgeld voormalige bestuurders	Afdekken van mogelijke wachtgeldverplichtingen van (voormalige) wethouders
<i>egalisatie van (onderhouds)kosten (art. 44 lid 1c)</i>	
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van civieltechnische kunstwerken
Onderhoud gemeentelijk vastgoed	Egalisatie van de kosten voor groot onderhoud van gemeentelijk vastgoed
<i>middelen van derden waarvan de besteding gebonden is (art. 44 lid 2)</i>	

Omschrijving	Door de raad vastgesteld doel
Afval	Opvangen van ongewenste schommelingen in de tarieven voor afvalstoffenheffing en matching baten en lasten van het kostendekkende product afval
Riolering	Opvangen van ongewenste schommelingen in de tarieven voor rioolheffing en matching baten en lasten van het kostendekkende product riolering

Meerjarige ontwikkeling voorzieningen

Samenvattend naar soort voorziening zien we het volgende beeld:

Voorzieningen, saldo per 1 januari (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Voorzieningen voor:						
verplichtingen en verwachte verliezen (art. 44 lid 1a)						
APPA bestuurders	2.573	2.451	2.326	2.195	2.050	1.897
Wachtgeld voormalige bestuurders	214	135	62			
egalisatie van (onderhouds)kosten (art. 44 lid 1c)						
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	185	180	216	245	232	273
Onderhoud gemeentelijk vastgoed	1.160	969	1.070	934	854	884
middelen van derden waarvan de besteding gebonden is (art. 44 lid 2)						
Afval	1.204	1.193	1.153	1.116	1.075	1.034
Riolering	9.925	9.842	9.602	9.446	9.345	9.241
TOTAAL VOORZIENINGEN	15.261	14.770	14.429	13.936	13.555	13.329

Nieuw beleid, gehonoreerde wensen

In de Bestuursnota 2023-2027 zijn voorstellen opgenomen om nieuw beleid op te nemen in de begroting. De gemeenteraad heeft met het vaststellen van deze Bestuursnota ingestemd met deze voorstellen. Samengevat geeft dit op programmaniveau het volgende effect op het begrotingssaldo:

Nieuw beleid Bestuursnota 2023-2027 (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting			
	2024	2025	2026	2027
Duurzaamheid	-200	-200		
Sociaal domein	-80	-80	-80	-80
Leefomgeving	-365	-215	-215	-15
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-105	-65	-40	-40
Ruimtegevend bestuur	-95	-95	-85	-85
Totaal nieuw beleid Bestuursnota 2023-2027	-845	-655	-420	-220

In combinatie met dit nieuw beleid zijn op basis van de Bestuursnota ook autonome ontwikkelingen, dekkingsvoorstellen en de gevolgen van de meicirculaire 2023 opgenomen. Voor een inhoudelijke toelichting hierop verwijzen we u naar de Bestuursnota 2023-2027 (raad 6 juli 2023).

Investerings

Investerings met economisch en maatschappelijk nut

De investeringen kunnen krachtens het Besluit Begroting en Verantwoording worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

- **Investerings met een economisch nut** worden gedefinieerd als investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid middelen te verwerven en/of die verhandelbaar zijn.
- **Investerings met een meerjarig maatschappelijk nut** brengen vaak veel onderhoud met zich mee, terwijl ze meestal niet worden vervangen. Er is geen markt voor waar deze activa kunnen worden verhandeld.

De systematiek van activering en afschrijving is voor beide soorten investeringen gelijk getrokken; investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de verwachte levensduur wordt jaarlijks afgeschreven. Verder geldt voor beide de netto methode; dat wil zeggen dat investeringsbijdragen van derden direct in mindering mogen worden gebracht.

In de Bestuursnota 2023-2027 is gerapporteerd over mutaties in de investeringen. In aanvulling daarop zijn in deze begroting verder geen investeringsmutaties doorgevoerd.

De investeringen zijn verder onder te verdelen naar lopende investeringen en voorgenomen, gehonoreerde investeringen. De hieronder weergegeven lopende investeringen zijn vervolgens onderverdeeld naar investeringen met een economisch nut en investeringen met een maatschappelijk nut. Het verschil tussen het totaal krediet en de begrote bedragen vanaf 2023 zijn de tot en met 2022 gerealiseerde investeringen.

In het overzicht zijn de lopende investeringen weergegeven met daarbij het totaal beschikbaar gestelde krediet per investering.

Overzicht investeringen (x € 1.000)	Krediet Besteed Begroting						
	totaal	t/m 2022	2023	2024	2025	2026	2027
<i>investerings met economisch nut:</i>							
• Investerings buitensport, vervangingsonderhoud	1.208	19	794		209	112	27
• Investerings OG, voor openbare dienst BTW	382		373	9			
• Investerings OG, niet voor openbare dienst	74				74		
• Investerings gemeentelijk vastgoed	20		20				
• Investerings binnensport vervangingsonderhoud	1.330	29	1.064		105	76	28
• Aanschaf video-volgsysteem	60		60				
• Renovatie Hoofdveld HC Berlicum	423	355	69				
• MFA Gemonde	1.421	1.551	-130				
• Investerings gemeenschapsh vervangingsonderh kvh	734		424			26	142
• Investerings maatschappelijke ondersteuning, KVH	37		37				
• Berging/materiaalhok Scouting PD Zegenwerp	30	5	25				
• Investerings jeugdaccommodaties vervangingsonderh	137		26		19		46

Overzicht investeringen (x € 1.000)	Krediet totaal	Besteed t/m 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
• Rioolinvesteringen op basis van vGRP-6	10.940	486	3.492	2.118	1.556	1.096	1.096
totaal economisch nut	16.796	2.444	6.254	2.127	1.963	1.310	1.339
<i>investeringen met maatschappelijk nut:</i>							
• Civieltechnische investeringen	440	28	336			26	
• Overkluizing de Run	30		30				
• Aanpassingen Theerestraat-Vugterweg	440	356	84				
• Werkz. buiten riolsleuf Middelrode 3e fase 2022	133		133				
• Herinrichting openbare ruimte centrum Sint-Michielsgestel	1.742		357	470	915		
• Vervanging armaturen openbare verlichting	1.007	47	265	153	160	126	128
• Vervanging masten openbare verlichting	944	103	230	136	139	110	112
• Aanpassing oversteekbaarheid Schijndelseweg/Hezelaar	300	284	16				
• Herinrichting Mercuriusplein	2.135	2.120	15				
• Kruising Apollostraat-Fonteinkruid	25	3	22				
totaal maatschappelijk nut	7.195	2.940	1.488	760	1.214	262	241
<i>overige investeringen:</i>							
• Voorbereiding Nieuwbouw Elde College	1.050		1.050				
INVESTERINGEN	25.041	5.384	8.792	2.887	3.177	1.571	1.579

Overzicht desinvesteringen (x € 1.000)	Krediet totaal	Besteed t/m 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>investeringen met economisch nut:</i>							
• Rioolinvesteringen op basis van vGRP-6	84			84			
<i>investeringen met maatschappelijk nut:</i>							
-							
DESINVESTERINGEN	84			84			

Voorgenomen investeringen

Afgezien van deze investeringen zijn ook voorgenomen investeringen in deze begroting opgenomen. In totaal gaat het hierbij om een bedrag van in totaal € 3,056 miljoen in deze begrotingsperiode. De kapitaallasten van voorgenomen investeringen zijn als stelpost in de begroting opgenomen voor een totaalbedrag van structureel € 303.000. De raad heeft deze investeringen al gevoteerd. Het college heeft de bevoegdheid om deze investeringen in eerdere jaren tot uitvoering te brengen vooruitlopend op de formele begrotingsmutatie na besluit van de gemeenteraad.

Overzicht voorgenomen investeringen (x € 1.000)	Begrote investering		Begrote kapitaallasten	
	2025 2026	2027	2025 2026	2027
• Aanhangstroomer voor tractor		63		9
• Sneeuwplougen groot en klein		49		8
• Uitvoeringsprogramma verkeer en mobiliteit		309		21
• Verduurzaming maatschappelijk vastgoed		450		41
• Voetbalaccommodatie Gemonde / VV Irene		1.200		73
• Accommodatie De Brand		500		16
• Wegaanpassing bij vervanging riolering als investering		390		25
• Basisschool De Bolster	Pm		100	100
• Verkeersmaatregelen fase 2 Oud Herlaer		96		11
Totaal voorgenomen investeringen		3.056	100	303

Meerjarig overzicht balans

Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar behoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Het EMU-saldo kan afgeleid worden van de mutaties in de balans, dat is nl. het saldo van mutaties in de vorderingen en de mutaties in de schulden ofwel de som van de mutaties van de vaste en vlottende financiële activa minus de som van de mutaties van de vaste en vlottende schuld. Een berekening van het EMU-saldo is opgenomen in het bijlageboek.

Voor het opstellen van de meerjarige prognose van de balans zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Kolom 2022: de definitieve cijfers volgens de vastgestelde jaarrekening 2022;
- Kolom 2023 tot en met 2027: de meerjarige prognose van de balans op basis van deze begroting;
 - Alle liquide middelen, overlopende activa en overlopende passiva zijn met elkaar verrekend: het saldo in de balans geeft de kortlopende financieringsbehoefte of de tijdelijke overschotten weer;
 - Het onderdeel Eigen vermogen – resultaat is in de prognose van het onderdeel reserves verwerkt.

MEERJARIGE BALANS (x € 1.000)

ACTIVA per 31 december	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Immateriële vaste activa	2	1				
Materiële vaste activa	36.940	42.736	43.599	44.681	44.111	43.520
Financiële vaste activa	2.020	1.866	1.728	1.587	1.443	1.296
Voorraden	-2.313	-1.731	-815	0	0	0
Uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar	18.744			331	1.233	1.282
Liquide middelen	690					
Overlopende activa	1.336					
TOTAAL ACTIVA	57.419	42.873	44.512	46.599	46.787	46.098

PASSIVA per 31 december	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Eigen vermogen	27.365	25.814	28.837	31.900	32.566	32.203
Voorzieningen	15.261	14.770	14.429	13.936	13.555	13.329
Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer	1.654	1.248	857	763	666	566
Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar	9.666	1.041	389			
Overlopende passiva	3.473					
TOTAAL PASSIVA	57.419	42.873	44.512	46.599	46.787	46.098

Overzicht van baten en lasten en presentatie structureel begrotingssaldo

De gemeenteraad heeft de wettelijke taak een begroting vast te stellen die structureel en reëel in evenwicht is. De provincie als toezichthouder heeft geconstateerd dat niet alle Brabantse gemeentebegrotingen een (uniforme) presentatie van het structureel begrotingssaldo bevatten.

Daarom heeft de provincie de gemeenten geadviseerd gebruik te maken van onderstaande opstelling, die tevens volledig invulling geeft aan de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Overzicht van baten en lasten begroting 2024 (x € 1.000)	baten	lasten	saldo
Resultaat voor bestemming:			
Duurzaamheid	6.965	8.713	-1.748
Sociaal domein	4.968	36.044	-31.076
Leefomgeving	6.289	15.290	-9.000
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	487	5.827	-5.340
Ruimtegevend bestuur	712	7.805	-7.093
Totaal van de programma's: resultaat voor bestemming	19.421	73.678	-54.257
Algemene dekkingsmiddelen, taakvelden:			
0.5 Treasury	589	260	329
0.61 OZB woningen	6.720	113	6.607
0.62 OZB niet-woningen	1.614		1.614
0.63 Parkeerbelasting			
0.64 Belastingen overig	865	974	-109
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	51.271		51.271
Overhead (taakveld 0.4)	4	3.123	-3.119
Heffing vennootschapsbelasting (taakveld 0.9)			0
Bedrag onvoorzien (deel taakveld 0.8), exclusief begrotingssaldo	1.025	338	688
SALDO VAN BATEN EN LASTEN	81.508	78.485	3.023
Toevoeging en onttrekking aan de reserves:			
Duurzaamheid	39		39
Sociaal domein	677	305	373
Leefomgeving	664	674	-10
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	204		204
Ruimtegevend bestuur	50	3.678	-3.628
Totaal van de programma's: resultaatbestemming	1.634	4.657	-3.023
RESULTAAT	83.142	83.142	0
af: incidentele baten en lasten	5.921	9.379	-3.458
STRUCTUREEL BEGROTINGSSALDO	77.221	73.763	3.458

Op basis van dit overzicht kan worden geconcludeerd dat na aftrek van het saldo incidentele baten en lasten, de begroting voor het jaar 2024 structureel en reëel in evenwicht is. Dit geldt ook voor de meerjarenraming 2025-2027 zoals blijkt uit de presentatie van het structureel begrotingssaldo vanuit het overzicht Incidentele baten en lasten op programmaniveau.

Inzicht in baten en lasten Begroting 2024

Inzicht baten Begroting 2024

In navolgend overzicht gaan we in op de verdeling van de exploitatiebaten zoals begroot voor het jaar 2024. De totaal geraamde baten, na bestemming van het resultaat voor het begrotingsjaar bedragen ruim € 83 miljoen. Deze baten worden gepresenteerd:

- als baten per programma
- als baten per inkomstensoort.

Baten per programma

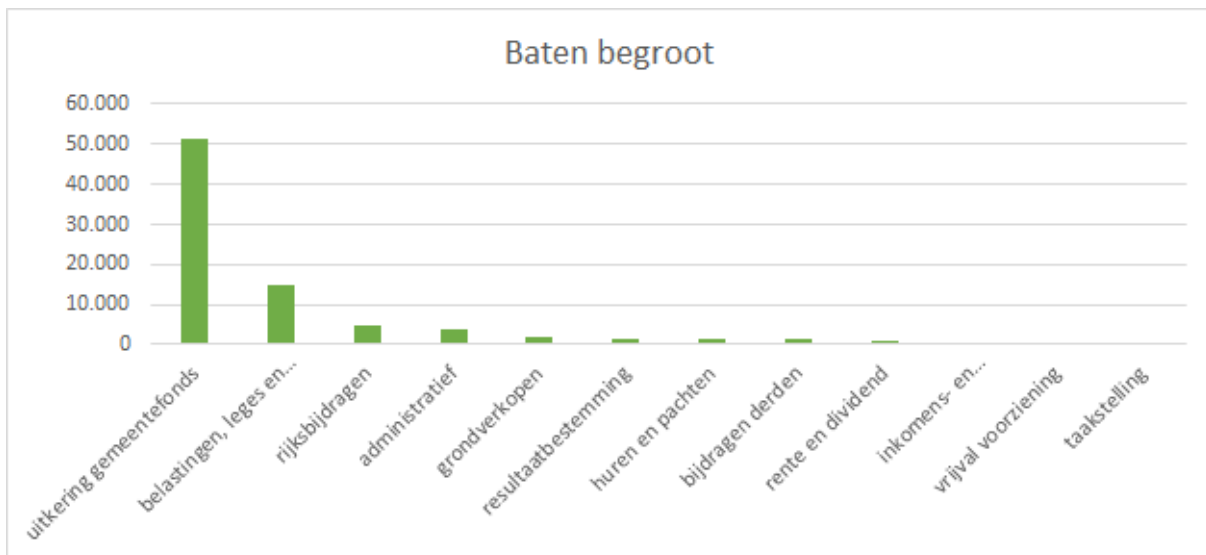
De voor het jaar 2024 begrote baten (bedragen x € 1.000) op basis van de programma-indeling, zijn:

Programma	Baten	%
Duurzaamheid	7.004	8,42%
Sociaal domein	5.646	6,79%
Leefomgeving	6.953	8,36%
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	690	0,83%
Ruimtegevend bestuur	62.849	75,59%
Totaal baten inclusief resultaatbestemming	83.142	100,00%

Baten per inkomstensoort

Voor een globaal inzicht in alle exploitatiebaten zijn deze onderverdeeld in hoofdgroepen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de herkomst van de baten/dekkingsmiddelen.

Baten (bedragen x € 1.000)	Begroot	%
uitkering gemeentefonds	51.271	61,67%
belastingen, leges en heffingen	14.977	18,01%
rijksbijdragen	4.987	6,00%
administratief	3.954	4,76%
grondverkopen	1.933	2,32%
resultaatbestemming	1.634	1,97%
huren en pachten	1.396	1,68%
bijdragen derden	1.229	1,48%
rente en dividend	726	0,87%
inkomens- en vermogensoverdrachten	478	0,57%
vrijval voorziening	353	0,42%
taakstelling	206	0,25%
Totaal baten inclusief resultaatbestemming	83.142	100,00%

Samenvattend bestaan bijna 86% van de gemeentelijke baten uit rijksbijdragen (inclusief gemeentefonds) en belastingen, leges en heffingen.

Verder wordt € 1,6 miljoen vanuit de reserves ingezet als dekkingsmiddel via de resultaatbestemming.

Inzicht lasten Begroting 2024

In navolgend overzicht gaan we in op de verdeling van de exploitatielasten zoals begroot voor het jaar 2024. De totaal geraamde lasten, na bestemming van het resultaat voor het begrotingsjaar bedragen eveneens € 83 miljoen. Deze lasten worden gepresenteerd:

- als lasten per programma
- als lasten per uitgavensoort.

Lasten per programma

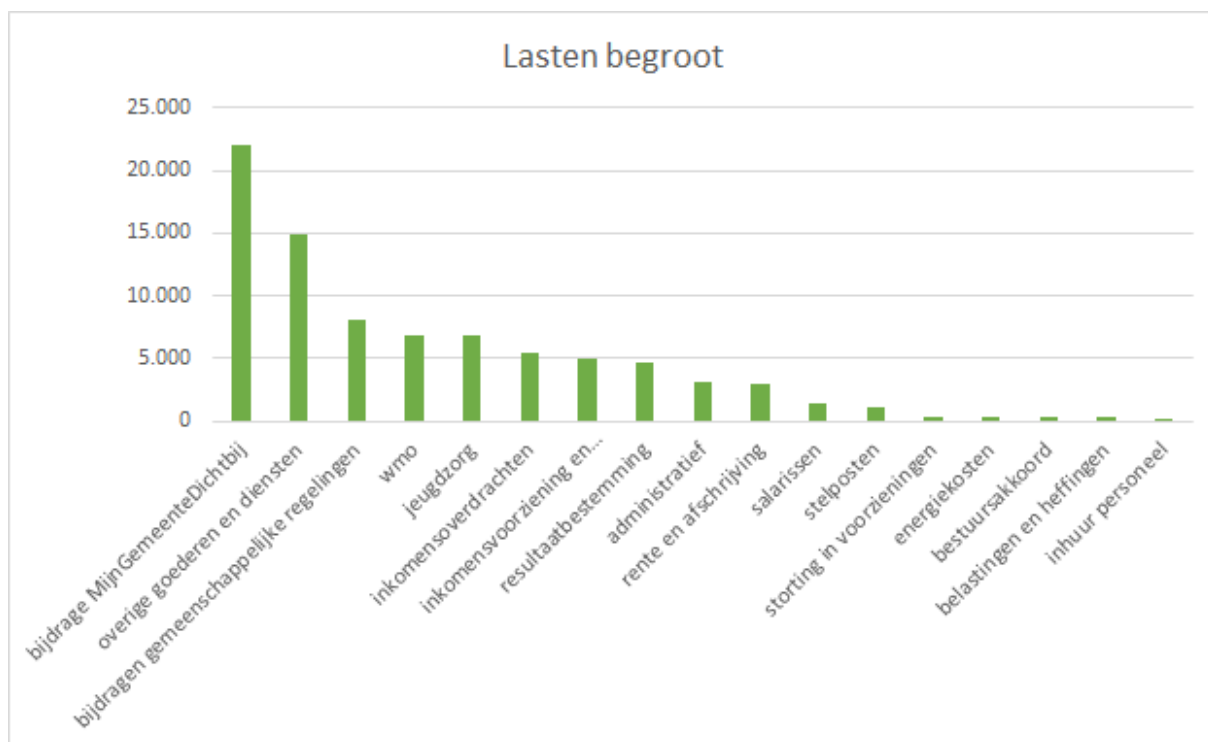
De voor het jaar 2024 begrote lasten (bedragen x € 1.000) op basis van de programma-indeling, zijn:

Programma	Lasten	%
Duurzaamheid	8.713	10,48%
Sociaal domein	36.348	43,72%
Leefomgeving	15.963	19,20%
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	5.827	7,01%
Ruimtegevend bestuur	16.291	19,59%
Totaal lasten inclusief resultaatbestemming	83.142	100,00%

Lasten per uitgavensoort

Voor een globaal inzicht in alle exploitatielasten zijn deze onderverdeeld in hoofdgroepen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de bestedingen.

Lasten (bedragen x € 1.000)	Begroot	%
bijdrage MijnGemeenteDichtbij	22.077	26,55%
overige goederen en diensten	14.862	17,88%
bijdragen gemeenschappelijke regelingen	8.074	9,71%
wmo	6.844	8,23%
jeugdzorg	6.839	8,23%
inkomensoverdrachten	5.401	6,50%
inkomensvoorziening en minimaondersteuning	4.993	6,01%
resultaatbestemming	4.657	5,60%
administratief	3.039	3,65%
rente en afschrijving	2.884	3,47%
salarissen	1.395	1,68%
stelposten	918	1,10%
storting in voorzieningen	344	0,41%
energiekosten	271	0,33%
bestuursakkoord	262	0,32%
belastingen en heffingen	259	0,31%
inhuur personeel	25	0,03%
Totaal lasten inclusief resultaatbestemming	83.142	100,00%

Samenvattend zien we dat met een aandeel van ruim 26,5% de bijdrage aan MijnGemeenteDichtbij de grootste exploitatielast is. De uitgaven sociaal domein (Wmo, jeugdzorg, inkomensvoorzieningen en minimaondersteuning) omvatten in totaal bijna 22,5% van de totaal begrote lasten.

Bijlagen

In het bijlagenboek behorende bij deze begroting zijn de volgende bijlagen opgenomen:

1. Conversietabel BBV taakveld – beleidsproduct
2. Baten en Lasten per BBV Taakveld
3. Begroting op beheerproductniveau (collegebegroting)
4. Verloopoverzicht Reserves en Voorzieningen
5. EMU-Saldo
6. Overzicht formatie en loonkosten
7. Subsiestaat welzijnsactiviteiten
8. Berekening gemeentefonds meerjarig
9. Ontwikkeling lokale lasten

Verplichte BBV indicatoren

In het BBV 2004 werden gemeenten voor het eerst verplicht om niet-financiële informatie in de begroting en jaarstukken op te nemen. Naast de financiële gegevens werden de 3 ‘w-vragen’ (wat mag het kosten, wat willen we bereiken en wat gaat we daarvoor doen) opgenomen. Dit heeft er toe geleid dat de begrotingen beleidsmatiger werden. Het wordt steeds belangrijker voor gemeenten om te kunnen sturen op basis van meetbare prestaties.

Naast de uniforme taakvelden, wordt daarom in het herziene BBV voorgeschreven dat gemeenten vanaf 2017 een basisset van 39 beleidsindicatoren hanteren voor de begroting en verantwoordingsstukken. Desgewenst kunnen daar eigen indicatoren, toegesneden op de lokale situatie, aan worden toegevoegd. De indicatoren maken deel uit van de beleidsbegroting bij de programma’s.

Zo kunnen raadsleden en anderen een helder beeld vormen over de beleidsresultaten van

de gemeente en gemeenten onderling vergelijken.

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn nagenoeg alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar. De beleidsindicatoren in het taakveld 'bestuur en ondersteuning' zijn niet op deze website opgenomen maar worden via de gemeenten zelf ingevuld. In verband met de ambtelijke fusie zijn juist deze gegevens voor onze gemeenten niet beschikbaar aangezien de budgetten voor bedrijfsvoering, overhead e.d. overgezet zijn naar onze GR.

In navolgend overzicht worden de indicatoren van onze gemeente gepresenteerd. Als vergelijking zijn tevens de landelijke cijfers opgenomen en de cijfers van onze samenwerkingsgemeente Boxtel. De opgenomen cijfers zijn gebaseerd op gegevens die beschikbaar waren per augustus 2023.

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Boxtel	6,7	DUO/Ingrado	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat absoluut verzuimer is (geweest) gedurende het schooljaar: de jongere is niet ingeschreven bij een onderwijsinstelling en beschikt niet over een vrijstelling. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
			Sint-Michielsgestel	6,1		
			Nederland	4,2		
Achterstand onder jeugd - Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	Boxtel	4	CBS - Jeugdmonitor	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering
			Sint-Michielsgestel	2		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
			Nederland	6		moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
Achterstand onder jeugd - Werkloze jongeren	%	2021	Boxtel	1	CBS - Jeugdmonitor	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker
			Sint-Michielsgestel	1		
			Nederland	2		
Banen	per 1.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Boxtel	801	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
			Sint-Michielsgestel	520,3		
			Nederland	825,4		
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inwoners	2022	Boxtel	680	CBS - Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein Wmo	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
			Sint-Michielsgestel	600		
			Nederland	700		
Demografische druk	%	2023	Boxtel	78,5	CBS - Bevolkingsstatistiek	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
			Sint-Michielsgestel	80,6		
			Nederland	70,3		
Functiemenging	%	2022	Boxtel	53,3	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
			Sint-Michielsgestel	43,4		
			Nederland	53,8		
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	€	2021	Boxtel	724	COELO, Groningen	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing +
			Nederland	733		
			Sint-Michielsgestel	911		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
						rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€	2021	Boxtel	788	COELO, Groningen	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
			Nederland	810		
			Sint-Michielsgestel	989		
Gemiddelde WOZ-waarde	x €1.000	2019	Boxtel	271	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt
			Sint-Michielsgestel	322		
			Nederland	250		
		2020	Boxtel	288		
			Sint-Michielsgestel	342		
			Nederland	271		
		2021	Boxtel	298		
			Sint-Michielsgestel	359		
			Nederland	290		
		2022	Boxtel	324		
			Sint-Michielsgestel	393		
			Nederland	317		
		2023	Boxtel	376		
			Sint-Michielsgestel	461		
			Nederland	369		
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2021	Boxtel	1	CBS - Jeugdmonitor	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen. Tot en met 2015 zijn de cijfers van deze indicator afkomstig van het Verwey-Jonker Instituut - Kinderen in Tel. De cijfers vanaf 2016 zijn afkomstig van het CBS.
			Sint-Michielsgestel	1		
			Nederland	1		
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	Boxtel	0,8	CBS Jeugd	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.
			Sint-Michielsgestel	0,5		
			Nederland	1,2		
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	Boxtel	12,6	CBS Jeugd	in percentage van alle jongeren tot 18 jaar, per 1 januari
			Sint-Michielsgestel	10,1		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
			Nederland	13,2		Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente.
Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	Boxtel	0,2	CBS Jeugd	in percentage van alle jongeren in de leeftijd van 12 tot 23 jaar, per 1 januari Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of
			Nederland	0,3		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
			Sint-Michielsgestel	Geen data		het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	2022	Boxtel	179,2	CBS - Re-integratie	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
			Sint-Michielsgestel	103,8		
			Nederland	197,7		
Misdrijven - Diefstallen uit woning	per 1.000 inwoners	2022	Boxtel	1,1	CBS - Diefstallen	
			Sint-Michielsgestel	1,8		
			Nederland	1,4		
Misdrijven - Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2022	Boxtel	4,4	CBS - Criminaliteit	Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
			Sint-Michielsgestel	1,8		
			Nederland	4,6		
Misdrijven - Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	per 1.000 inwoners	2022	Boxtel	4,5	CBS - Criminaliteit	Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk,
			Sint-Michielsgestel	4,4		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
			Nederland	6		deelname aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Misdrijven - Winkeldiefstallen	per 1.000 inwoners	2022	Boxtel	0,6	CBS - Diefstallen	
			Sint-Michielsgestel	0,3		
			Nederland	2,3		
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	Boxtel	73,4	CBS - Arbeidsdeelname	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).
			Sint-Michielsgestel	73,8		
			Nederland	72,2		
Niet-sporters	%	2020	Boxtel	35,2	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD'en, CBS en RIVM	Het percentage niet-werkelijke sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
			Sint-Michielsgestel	43,8		
			Nederland	49,2		
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	Boxtel	16,8	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
			Sint-Michielsgestel	12		
			Nederland	9,3		
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2020	Boxtel	151	CBS statistiek Huishoudelijk afval	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
			Sint-Michielsgestel	110		
			Nederland	170		
Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit	%	2021	Boxtel	11,5	berekening	
			Sint-Michielsgestel	24		
			Nederland	33,2		
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	Boxtel	240,7	CBS - Re-integratie	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
			Sint-Michielsgestel	152,6		
			Nederland	431,2		
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	Boxtel	21	DUO/Ingrado	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij
			Sint-Michielsgestel	11		

Indicator	Eenheid	Periode	Gebied	Waarde	Bron	Omschrijving
			Nederland	24		sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken. De periodeaanduiding '2022' staat voor schooljaar '2021/2022'.
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2018	Boxtel	21	Stichting Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
			Sint-Michielsgestel	9		
			Nederland	12		
		2019	Boxtel	14		
			Sint-Michielsgestel	13		
			Nederland	13		
		2020	Boxtel	7		
			Sint-Michielsgestel	5		
			Nederland	11		
		2021	Boxtel	10		
			Sint-Michielsgestel	4		
			Nederland	8		
2022	Boxtel	8				
	Sint-Michielsgestel	13				
	Nederland	8				
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15 t/m 64jr	2022	Boxtel	159,8	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
			Sint-Michielsgestel	186,9		
			Nederland	174,1		
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2021	Boxtel	1,8	DUO/Ingrado	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan. De periodeaanduiding '2021' staat voor schooljaar '2020/2021'.
			Sint-Michielsgestel	1		
			Nederland	1,9		

Lijst van afkortingen

AB	Algemeen bestuur van een gemeenschappelijke regeling, stichting of vereniging
ALV	Algemene ledenvergadering
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
ARR	Algemene risicoreserve
AvA	Algemene vergadering van aandeelhouders
AVOI	Algemene verordening ondergrondse infrastructuur

BAG	Basisregistratie adressen en gebouwen
BBV	Besluit begroten en verantwoorden provincies en gemeenten
BCF	BTW compensatiefonds
BENG	Bijna Energie Neutraal Gebouwd
BERAP	Bestuursrapportage
BHIC	Brabant historisch informatiecentrum
BIBOB	Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOPZ	Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen
BRP	Basisregistratie persoonsgegevens
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling uitkering inkomensvoorziening
Burap	Bestuursrapportage
CAK	Centraal administratiekantoor
CAR	Construction allrisk verzekering
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
Ciso	Chief information security officer
CmK	Cultuureducatie met kwaliteit
DB	Dagelijks bestuur van een gemeenschappelijke regeling, stichting of vereniging
DP	Dekkingsplan
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
E-Laden	Electrisch laden
EMU	Economisch Monetaire Unie
EPR	Eikenprocessierups
EVZ	Ecologische verbindingzones
FG	Functionaris gegevensbeveiliging
FIDO	Wet Financiering Decentrale Overheden
GFT	Groente fruit tuinafval
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGG	Gestel groene gemeente
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GMA	Gemiddeld maatschappelijk actief
GR	Gemeenschappelijke regeling
GREX	Gronden in exploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan
HBO	Hoger Beroeps Onderwijs
HHA	Huishoudelijk Afval
HMA	Hoog maatschappelijk actief
HNG	Hypotheekfonds Nederlandse gemeenten
HOF	Wet houdbaarheid overheidsfinanciën
ICT	Informatie en communicatie techniek

IHP	Integraal Huisvestingsplan
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en arbeidsongeschikte werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en arbeidsongeschikte zelfstandigen
IV	Informatievoorziening
KDN	Kadernota
LEA	Lokaal educatieve agenda
LED	Light emitting diode (elektronische halfgeleidercomponent)
Leningen O/G	Leningen opgenomen gelden
Leningen U/G	Leningen uitgeleende gelden
LKS	Loonkostensubsidie
LMA	Laag maatschappelijk actief
LTA	Landelijk transitie arrangement
MFA	Multifunctionele accommodatie
MGD	MijnGemeenteDichtbij
MOP	Meerjaren onderhoudsplan
MPG	Meerjarenplan grondexploitatie
NOB	Noord-oost Brabant
OAB	Onderwijs achterstandenbeleid
OAD	Ontwikkelgerichte Arbeidsmatige Dagbesteding
ODBN	Omgevingsdienst Brabant-Noord
OZB	Onroerende zaakbelastingen
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PAS	Programma aanpak stikstof
PGB	Persoons gebonden budget
PMD	Plastic-, Metalen- en Drankverpakkingen
PW	Participatiewet
Q1-Q2....	Quarter (kwartaal)
RAV	Regionaal ambulance vervoer
RES	Regionale Energie Strategie
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertise Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor volksgezondheid en milieu
RMC	Regionaal meld- en coördinatiepunt
RMC-wet	Wet Regionale Meld- en Coördinatiefunctie
ROG	Reserve onderwijs gebouwlijk
RVO	Rijksdienst voor ondernemend Nederland
RvST	Raad van State
SD	Sociaal domein
SPUK	Specifieke uitkering stimulering sport
Stg.	Stichting
SWZ	Ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid
T&T	Project van transitie naar transformatie

TOM	Traject op maat
TONK	Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten
TOZO	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers
TRAP	Toeristisch recreatief actieplan
TURAP	Tussentijdse rapportage
VAB	Vrijkomende Agrarische Bedrijfsbebouwing
VANG	Van Afval naar Grondstof
VANG-HHA	Van afval naar grondstof-huishoudelijk afval
vGRP	verbreed gemeentelijk rioleringsplan
VIR	Vrije Investeringsreserve
VNG	Vereniging Nederlandse gemeenten
VOG	Verklaring omtrent gedrag
VR	Vrije Reserve (eerder Vermogensreserve)
VRI	Verkeersregelinstallatie
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en voerschoolse educatie
VWS	Volksgesondheid wetenschap en sport
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSD	Werkvoorzieningsschap de Dommel
WSW	Wet sociale werkvoorziening

Begrippenlijst

Algemene dekkingsmiddelen

Inkomsten van een gemeente waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. In tegenstelling tot specifieke dekkingsmiddelen kan een gemeente algemene dekkingsmiddelen dus vrij besteden.

Algemene uitkering

Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.

Algemene reserve

Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers. Het BBV kent behalve de algemene reserve ook bestemmingsreserves. Dat zijn reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Baten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

BBV

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) beschrijft de regels

waaraan onder andere de begroting van een gemeente aan moet voldoen. Kijk voor meer informatie op wetten.nl.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. Door de manier waarop dit financiële kengetal wordt berekend is dit cijfer in het jaarverslag altijd hetzelfde als in de begroting.

Bestuurlijk belang

Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd. De gemeente kan het ook hebben doordat zij stemrecht heeft in de verbonden partij.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Deelneming

Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.

Dividend

Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders.

Economische categorie

De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.

EMU-saldo

Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis en volgens Europese voorschriften.

Exploitatielasten

Alle jaarlijkse kosten van kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rentekosten, onderhoudskosten, kosten om risico's te dekken en overheadkosten.

Financieel belang

Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Financiële kengetallen

Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Financieringsfunctie

Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is opgericht.

Grondexploitatie

Dit financiële kengetal geeft in een percentage weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Grondexploitatiebegroting

De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).

Grondexploitatiecomplex

Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.

Investeringen met economisch nut

Investeringen die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.

Investeringen met maatschappelijk nut

Investeringen die niet verhandelbaar zijn, vaak onderhoud met zich meebrengen en veelal niet vervangen worden.

Kapitaalgoederen

Spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.

Kwijtschelding

Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Lasten

Zie: stelsel van baten en lasten.

Lastendruk

Lastendruk is de mate waarin heffingen drukken op de te besteden inkomsten. De collectieve lastendruk wordt vaak uitgedrukt als het totaal aan belasting- en premieopbrengsten als percentage van het bruto binnenlands product (bbp).

Lokale heffingen

Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.

Netto schuldquote

Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.

Overheadkosten

Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Paragrafen

Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programma-overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie voor raadsleden waarmee zij inzicht krijgen in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. Deze 7 verplichte paragrafen gaan over:

Lokale heffingen

Lokale heffingen zijn de opbrengsten uit retributies en de eigen belastingen. Met de informatie uit de paragraaf lokale heffingen kan de gemeenteraad een afweging maken tussen de belastingdruk en het gewenste voorzieningenniveau in de gemeente. In de paragraaf 'Lokale heffingen' staat namelijk informatie over:

- de geraamde inkomsten
- het beleid dat de gemeente voert ten aanzien van lokale heffingen
- een overzicht op hoofdlijnen van de lokale heffingen
- een aanduiding van de lastendruk
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid

Weerstandsvermogen en risicomanagement

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt de financiële positie van de gemeente beschreven. Ook moeten gemeenten hier een geprognosticeerde balans opnemen en enkele verplichte financiële kengetallen.

Kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn de spullen die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij aan haar burgers levert te produceren; grote zaken die vaak veel waarde hebben en meerdere jaren meegaan. In de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen' van de gemeentelijke begroting moeten ten minste de volgende kapitaalgoederen staan:

- wegen
- riolering
- water
- groen
- gebouwen

Van deze kapitaalgoederen moeten het beleidskader, de financiële consequenties die uit het beleidskader voortvloeien en een vertaling van de financiële consequenties in de begroting zijn opgenomen.

Financiering

In de financieringsparagraaf legt de gemeente de verwachtingen en het beleid voor de financieringsrisico's vast. De paragraaf geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de financieringsbehoefte.

Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering worden de bedrijfsprocessen bedoeld die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de programma's te realiseren. Daarbij kan gedacht worden aan processen zoals investeringen in ICT om datalekken te voorkomen, het uitvoeren van de Digitale Agenda, regelingen voor oudere werknemers in de gemeente,

of opleidingsbudgetten. Het betreft beleidsmatige (primaire) processen, ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing ervan.

Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Als er alleen sprake is van een financieel belang gaat het dus niet om een verbonden partij. De lijst met verbonden partijen wordt onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regelingen
- vennootschappen en coöperaties
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen

De gemeente moet niet alleen duidelijk maken wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij moet de gemeente ook vermelden welke risico's de verbonden partij oplevert voor de financiële positie van de gemeente.

Grondbeleid

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie
- een onderbouwing van de geraamde winstneming
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

Producten (beleid)

Een samenhangend geheel van activiteiten op beleidsniveau.

Producten (beheer)

Een samenhangend geheel van activiteiten op uitvoeringsniveau.

Programma

Een samenhangend geheel van activiteiten in de gemeentebegroting.

Risico

De kans dat een positieve of een negatieve gebeurtenis van materieel belang die voorzien is in de begroting optreedt.

Solvabiliteitsratio

Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

Specifieke dekkingsmiddelen

Specifieke dekkingsmiddelen zijn inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een

bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.

Stelsel van baten en lasten

Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven moeten worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Bij een kasstelsel, wat de Rijksoverheid bijvoorbeeld hanteert, dienen inkomsten en uitgaven worden toegerekend aan het jaar waarin de betalingen zijn gedaan.

Structurele exploitatieruimte

Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.

Taakveld

Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en post onvoorzien. Zie ook de paragraaf over weerstandsvermogen en risicobeheersing.